

ประวัติอำเภอบ้านโพธิ์

อำเภอบ้านโพธิ์ อยู่ห่างจากอำเภอมืองฉะเชิงเทรา ประมาณ ๑๔ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อเขตอำเภอมืองฉะเชิงเทรา
ทิศใต้	ติดต่อเขตอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา
	อำเภอบางปะกง และอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดชลบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อเขตอำเภอบางคล้า
ทิศตะวันตก	ติดต่อเขตอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน จากหลักฐานการรวมกลุ่มเป็นชุมชนธรรมชาติ และการสร้างวัดประจำหมู่บ้าน บอกได้ว่ามีผู้คนเข้ามาอยู่ในดินแดนแห่งนี้ ก่อน พ.ศ. ๒๓๐๐ สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ต่อมาสมัยรัชกาลที่ ๕ ทรงปกครองประเทศระบบเทศาภิบาล จึงได้จัดตั้งเป็นอำเภอเมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๗ และมีเหตุให้ต้องเปลี่ยนชื่ออำเภอถึง ๒ ครั้ง

ภูมิประเทศทั่วไป พื้นที่เกือบทั้งหมดเป็นที่ราบลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำนา ภูมิอากาศอยู่ในเขตร้อนชื้น ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล ปริมาณน้ำฝนวัดได้เฉลี่ย ๑,๑๕๖.๒ มิลลิเมตร/ปี อากาศไม่ร้อนจัดและไม่หนาวจัด ชาวบ้านโพธิ์มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่สงบสุขตามวัฒนธรรมทางศาสนา ได้แก่ ศาสนาพุทธส่วนใหญ่ ศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์บางส่วน

อำเภอบ้านโพธิ์ดินแดนแห่งสองฝั่งบางปะกง ฝั่งขวาเขตการปกครอง ๗ ตำบล ฝั่งซ้าย ๑๐ ตำบล แต่ละตำบลมีเรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นชีวิตและวัฒนธรรมของคนรุ่นก่อน ผู้อ่านจะรู้ว่าคนไทยเชื้อสายเขมรที่ตำบลดอนทรายและแหลมประดู่ มีความเป็นมาอย่างไร และมีประเพณีอะไรบ้างที่ยังหลงเหลืออยู่

ปัญหาดั้งเดิมของคนทั้งสองฝั่ง คือ ขาดแคลนน้ำจืดอุปโภคบริโภค คนแต่ก่อนแก้ปัญหาโดยการกักน้ำไว้ในลำคลอง และใช้ประโยชน์ร่วมกัน คลองจึงเป็นสมบัติอันมีค่าของชุมชน

บ้านโพธิ์ในวันนี้มีความสะดวกสบายมาก การเดินทางไม่ลำบากเหมือนเมื่อก่อน ลูกหลานจึงได้เรียนหนังสือกันทุกคน อำเภอบ้านโพธิ์มีโรงเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ถึงระดับอาชีวศึกษา มีห้องสมุดประชาชนสำหรับค้นคว้า มีโรงพยาบาล ไฟฟ้า น้ำประปา ธนาคาร ไปรษณีย์โทรเลข ไว้บริการครบครัน

อำเภอบ้านโพธิ์มีคำขวัญประจำอำเภอ ว่า

“แดนแห่งคลองสองฝั่งบางปะกง

ดงกุ้งปลาไก่ไข่ ขนมไทยเผยแพร่ แหล่งล่องพาทองน้ำ”

ซึ่งช่วยสะท้อนให้เรา รู้จัก และมองเห็นภาพของอำเภอในแง่มุมต่าง ๆ ได้อย่างดี อย่างไรก็ตาม ยังมีสิ่งอื่นที่ควรศึกษาอีกมากมาย เกินกว่าคำคล้อยจองข้างต้น จะพรรณนาให้ครบถ้วนได้

สนามจันทร์ – เขาดิน – บ้านโพธิ์

อดีตสู่ปัจจุบัน

การตั้งชุมชนของคนในสมัยโบราณมักเลือกทำเลอยู่ใกล้แหล่งน้ำ เมื่ออพยพมาตั้งบ้านเรือนหลาย ๆ ครั้วเรือนมากขึ้น ก็เกิดเป็นหมู่บ้าน แล้วจึงสร้างวัด หรือศาสนสถานเอาไว้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ถ้าหากจะคะเนว่าชุมชนใดมีอายุเท่าใด หลักฐานที่พอจะเป็นที่เชื่อถือได้ก็คือ วัด หมู่บ้านสนามจันทร์เกิดขึ้นเมื่อใดนั้น ไม่มีหลักฐานบ่งบอกได้เลย แต่ถ้าดูจากการสร้างวัดสนามจันทร์ ซึ่งตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๐ บ้านสนามจันทร์มีอายุถึง ๑๕๖ ปี

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๖ ตำบลบ้านโพธิ์ในปัจจุบัน มีชื่อว่าตำบลสนามจันทร์ ดังรายงานตรวจราชการมณฑลปราจีน ของพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นมรุพงศ์สิริพัฒน์ กราบบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ เรื่องการยุบอำเภอหัวไทร ไปรวมกับอำเภอบางคล้า และจัดตั้งอำเภอบ้านโพธิ์ ความว่า

“...ถ้าดูตามลำน้ำที่ว่าอำเภอหัวไทรและอำเภอบางคล้า ห่างกันทางราว ๑ ชั่วโมง เห็นด้วยเกล้าฯ ว่าควรจะยกเลิกอำเภอหัวไทรเสีย คงย้ายไปตั้งตำบลสนามจันทร์ ที่จะเรียกนามอำเภอสนามจันทร์ ได้เมืองฉะเชิงเทรา...”

และอีกข้อความหนึ่งใจความว่า อำเภอเมืองฉะเชิงเทรามีหมู่บ้านมาก ควรแบ่งท้องที่ตั้งเป็นอำเภอขึ้นอีกหนึ่งอำเภอ ที่ว่าการอำเภอถ้าไปตั้งในคลองประเวศบุรีรมย์ก็ไม่อยู่กึ่งกลางท้องที่ จึงเลือกที่ได้วัดสนามจันทร์เป็นที่ตั้งอำเภอ ความกราบบังคมทูลดังนี้

“...ราษฎรที่อยู่ทางลำน้ำไปมาลำบากเห็นด้วยเกล้าฯ ว่าควรตั้งที่ลำน้ำเมืองฉะเชิงเทรา เหนือปากคลองสนามจันทร์ เพราะเป็นท้องที่มีบ้านเรือนราษฎรตั้งอยู่โดยรอบ แลเป็นท่าเลโจรสลัดร้ายปล้นสะดมชุกชุม ส่วนนามอำเภอเรียกว่า อำเภอสนามจันทร์ เกล้าฯ ได้เลือกที่ได้วัดสนามจันทร์ เป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอ และยกโรงตำรวจภูธร อำเภอหัวไทรมาตั้งอยู่ที่อำเภอสนามจันทร์ด้วย...”

สรุปได้ว่าพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นมรุพงศ์สิริพัฒน์ สมุหเทศาภิบาล มณฑลปราจีน เป็นผู้จัดตั้งอำเภอบ้านโพธิ์ โดยแยกออกมาจากอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๗ ใช้ชื่อว่า อำเภอสนามจันทร์ ตามชื่อหมู่บ้าน และตำบลที่ตั้งอำเภอ ที่ว่าการอำเภอสนามจันทร์หลังแรก เป็นอาคารไม้ชั้นเดียว หลังคามุงด้วยจาก นายอำเภอคนแรก คือ ขุนประจำจันทเขตต์ (ชวน)

เหตุที่ชื่อบ้านสนามจันทร์ มีประวัติเล่ากันว่า สมัยที่ท้องที่ยังเป็นป่าอยู่ มีเสือชุกชุม มีพระยา ๓ ท่าน ออกมาตั้งดักเสือที่หนองน้ำ ราษฎรเรียกว่า หนองสามพระยา และเรียกหมู่บ้านว่า สนามจัน เรียกขานกัน

นานเข้าจึงเพี้ยนเป็น บ้านสนามจันทร์ ส่วนหนองสามพระยาได้ตั้งขึ้นเป็นพื้นที่นา ปัจจุบัน คือ บริเวณที่ตั้งโรงพยาบาลบ้านโพธิ์

ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๔๗ – พ.ศ. ๒๔๔๙ มีการปรับแก้ไขเขตของหมู่บ้าน และตำบลตาม พ.ร.บ. ลักษณะการปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๖ (พ.ศ. ๒๔๔๐) มาตรา ๒๒ แนวทางการกำหนดเขตตำบล ดังนี้ “...หลายหมู่บ้านรวมกันราว ๑๐ หมู่บ้าน ให้จัดเป็นตำบล ๑ ให้ผู้ว่าราชการเมืองปักหมากเขตตำบลนั้นให้ทราบโดยชัดเจนว่าเพียงใด ถ้าที่หมายเขตไม่มีลำห้วย หนอง คลอง บึง บาง หรือ สิ่งใด เป็นสำคัญได้ ก็ให้ผู้ว่าราชการเมืองจัดให้หลักปักหมากเขตอันจะถาวรอยู่ไปได้นาน...”

หมายความว่า การกำหนดเขตตำบลให้ใช้ ลำห้วย หนอง คลอง บึง บาง เป็นแนวเขต ตำบลสนามจันทร์เมื่อก่อนนี้เข้าใจว่ามีพื้นที่อยู่ทั้งสองฝั่งแม่น้ำ จึงถูกแบ่งเขตออกจากกัน โดยมีแม่น้ำบางปะกงเป็นเส้นแบ่งเขต พื้นที่ทางฝั่งขวายังคงใช้ชื่อตำบลสนามจันทร์เหมือนเดิม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีเนื้อที่มากกว่า ส่วนทางฝั่งซ้ายซึ่งเป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอตั้งชื่อใหม่ว่า ตำบลบ้านโพธิ์ มีหลักฐาน คือ โฉนดที่ดินที่ออกให้ราษฎร เมื่อ ร.ศ. ๑๒๕ (พ.ศ. ๒๔๔๙) เปลี่ยนชื่อเป็นตำบลบ้านโพธิ์แล้ว

เหตุที่ตั้งชื่อว่า บ้านโพธิ์ เนื่องจากถิ่นนี้มีต้นโพธิ์ขึ้นอยู่ทั่วไป เมื่อก่อนวัดสนามจันทร์ก็มีต้นโพธิ์ใหญ่หลายต้น ชาวบ้านมีความเคารพเพราะเป็นต้นไม้ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ จึงเอาผ้าเหลืองห่มต้นโพธิ์ ถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ โปรดฯ ให้ตั้งกองเสือป่าขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ และทรงสถาปนาพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม เป็นค่ายหลวงสำหรับประชุมและซ้อมรบ แบบเสือป่าเพื่อเป็นกำลังร่วมป้องกันประเทศ และเสด็จพระราชดำเนินไปประทับแรมอยู่เนื่อง ๆ

ทางราชการได้พิจารณาเห็นว่าชื่ออำเภอไปพ้องกับชื่อพระราชวังสนามจันทร์ จึงเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอเขาดิน ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องเปลี่ยนชื่ออำเภอ ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๔๕๗ สมัยขุนเหี้ยมใจหาญ (พงษ์ บุรุษชาติ) เป็นนายอำเภอเขาดิน อยู่ชายแดนติดต่อกับอำเภอบางปะกง เป็นเนินหินแกรนิต สูงประมาณ ๑๕ เมตร เป็นที่ตั้งของวัดเขาดิน ภายในวัดมีมณฑปร้างเก่าแก่มาก เข้าใจว่าเป็นที่ประดิษฐานรอยพระพุทธบาท เหตุที่เอาเขาดินมาตั้งเป็นชื่ออำเภอแทนสนามจันทร์ คงเนื่องจากพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ เคยเสด็จประพาสวัดเขาดิน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๒ ซึ่งถือเป็นความปิติและเป็นสิริมงคล จึงเอาชื่อเขาดินมาเป็นชื่ออำเภอ

ต่อมาปรากฏว่าเขาดินอยู่ในเขตอำเภอบางปะกง จึงเปลี่ยนชื่ออำเภออีกครั้งหนึ่ง จากเขาดินมาเป็น อำเภอบ้านโพธิ์ ตามชื่อของตำบล เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ (ตามรายงานกิจการจังหวัดประจำปี ๒๔๐๑-๒๕๐๒) สมัยขุนเจนประจำกิจ (ชื่น) เป็นนายอำเภอ

อาคารที่ว่าการอำเภอหลังแรกหลังคามุงจาก หลังต่อมาปลูกสร้างเป็นอาคารไม้ ๒ ชั้น หลังคามุงกระเบื้อง หันหน้าสู่แม่น้ำบางปะกง ปัจจุบันใช้เป็นสำนักงานเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์ หลังที่ ๓ ขยับเข้ามาสร้างริมถนนเป็นอาคารไม้ ๒ ชั้น แบบสมัยใหม่ ปัจจุบันได้รื้อหลังเก่า และก่อสร้างหลังใหม่ในที่เดิม ซึ่งจะทำให้การเปิดที่ว่าการหลังใหม่ ในวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๔๗ พร้อมทั้งเฉลิมฉลองในวาระที่อำเภอมีอายุครบ ๑๐๐ ปี ด้วย

ตั้งแต่ตั้งอำเภอมา มีนายอำเภอปกครองรวม ๔๑ คน โจรผู้ร้ายที่ฆ่าชุกชุมก็หมดไป ชาวอำเภอบ้านโพธิ์ ความเป็นอยู่ที่สงบสุข เรียบง่าย แม้ในปัจจุบันการทำมาหากินเปลี่ยนไปจากเดิม สภาพสังคมเปลี่ยนไป แต่มีสิ่งหนึ่งที่ไม่เปลี่ยน คือ ความสำนึกรักบ้านเกิด และความกตัญญูต่อแผ่นดิน ซึ่งจะทำให้บ้านโพธิ์มีความยั่งยืนตลอดไป (๑๐๐ ปี อำเภอบ้านโพธิ์, ๒๕๔๗ : ๑๐-๑๒)

วัดคู่บ้าน

วัดในอำเภอบ้านโพธิ์มีทั้งหมด ๒๗ วัด มีมัสยิดของชาวมุสลิมที่ตำบลเกาะไร่ ๔ แห่ง ศาสนสถานเหล่านี้ ความเป็นมาอันยาวนานคู่บ้านคู่ชุมชนมาตลอด เพราะสร้างขึ้นด้วยความศรัทธาของชาวบ้าน และเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจ วัดและมัสยิดจึงเป็นศูนย์รวมของชุมชนมาแต่อดีตกาล ดังนั้นอายุของวัดและมัสยิดจึงเป็นตัวกำหนดอายุของชุมชนได้โดยอนุมูล จากบัญชีรายชื่อวัดและมัสยิด พอสรุปได้ว่า ชุมชนในตำบลที่มีอายุนับถึงปัจจุบัน เป็นเวลามากกว่า ๑๐๐ ปี มี ๑๕ ตำบล ได้แก่ ตำบลสืบเอ็ดศอก ท่าพลับ คลองบ้านโพธิ์ สนามจันทร์ เกาะไร่ บ้านโพธิ์ ลาดขวาง หนองตีนนก ดอนทราย คลองซุด เทพราช แหลมประดู่ บางกรด คลองประเวศ และหนองบัว ส่วนชุมชนในตำบลที่มีอายุน้อยกว่า ๑๐๐ ปี มี ๒ ตำบล ได้แก่ ตำบลบ้านซ่อน และแสนภูดาษ การตั้งชุมชนมาเป็นเวลายาวนาน ย่อมชี้ให้ลูกหลานในวันนี้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของท้องถิ่น และความเข้มแข็งของชุมชน เป็นสิ่งที่เราชาวบ้านโพธิ์ ภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง และจะดำรงชีวิตอยู่ในคุณงามความดีตามหลักธรรมทางศาสนาตลอดไป

**บัญชีวัดและมัสยิด เรียงตามลำดับ พ.ศ. ที่ก่อตั้งเป็นหลักฐานประกอบความเป็นมา
ของชุมชนในอำเภอบ้านโพธิ์**

ลำดับที่	ชื่อวัด	ตำบล	พ.ศ.ที่ก่อตั้ง	ระยะเวลานับถึง พ.ศ. ๒๕๕๖
๑	ประชาบำรุงกิจ	สิบเอ็ดศอก	๒๓๐๐	๒๕๖
๒	ประศาสน์โสภณ (บางกรูด)	ท่าพลับ	๒๓๐๔	๒๕๒
๓	บ้านโพธิ์	คลองบ้านโพธิ์	๒๓๒๓	๒๓๓
๔	กระทุ่ม	สนามจันทร์	๒๓๘๖	๑๗๐
๕	สนามจันทร์	บ้านโพธิ์	๒๔๐๐	๑๕๖
๖	พิพิธประสานสุนทร	ลาดขวาง	๒๔๐๐	๑๕๖
๗	อินทาราม	หนองตีนนก	๒๔๐๘	๑๔๘
๘	เกาะชัน	ท่าพลับ	๒๔๑๐	๑๔๖
๙	ดอนทราย	ดอนทราย	๒๔๑๓	๑๔๓
๑๐	ราษฎร์ศรัทธาธรรม	คลองขุด	๒๔๒๐	๑๓๖
๑๑	เทพราชปวราราม	เทพราช	๒๔๒๔	๑๓๒
๑๒	อรัญญิการาม	แหลมประดู่	๒๔๓๐	๑๒๖
๑๓	คลองสวน	เกาะไร่	๒๔๓๐	๑๒๖
๑๔	พนมพนาวาส	คลองขุด	๒๔๓๔	๑๒๒
๑๕	มงคลโสภิต	บางกรูด	๒๔๓๕	๑๒๑
๑๖	ประเวศพัฒนาราม	คลองประเวศ	๒๔๔๐	๑๑๖
๑๗	ดอนสินนท	หนองบัว	๒๔๔๒	๑๑๔
๑๘	กลางราษฎร์บำรุง	เทพราช	๒๔๔๗	๑๐๙
๑๙	ผาณิตาราม	บางกรูด	๒๔๔๗	๑๐๙
๒๐	สามกอ	คลองขุด	๒๔๕๐	๑๐๖
๒๑	ลาดบัว	สิบเอ็ดศอก	๒๔๕๙	๙๗
๒๒	หัวเนิน	ลาดขวาง	๒๔๕๙	๙๗
๒๓	ลาดน้ำเค็ม	บางซื่อน	๒๔๖๑	๙๕
๒๔	แสนภูดาษ	แสนภูดาษ	๒๔๖๒	๙๔
๒๕	ศรีมงคล	แหลมประดู่	๒๔๖๕	๙๑
๒๖	หนองกระสังสามัคคี	แหลมประดู่	๒๕๑๑	๔๕
๒๗	วังอู่	แหลมประดู่	๒๕๒๑	๓๕

ลำดับที่	ชื่อมัสยิด	ตำบล	พ.ศ.ที่ก่อตั้ง	ระยะเวลานับถึง พ.ศ. ๒๕๕๖
๑	อัลวะตอ์นียะห์	เกาะไร่	๒๓๙๔	๑๖๒
๒	ยัมอีตุลอิสลาม	เกาะไร่	๒๔๒๖	๑๓๐
๓	ดาร์ลุอาบิติน	เกาะไร่	๒๔๕๔	๑๐๒
๔	อัลฮาดิ	เกาะไร่	๒๕๒๘	๒๘

ความเป็นมาของตำบลในอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตำบลบ้านโพธิ์

ตำบลบ้านโพธิ์ อยู่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำบางปะกง เป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอบ้านโพธิ์ มูลเหตุที่ชื่อ “บ้านโพธิ์” นั้นสันนิษฐานว่าตั้งตามชื่อต้นไม้ในท้องถิ่น ผู้เฒ่าผู้แก่เคยเล่าว่า เดิมแถบนี้มีต้นโพธิ์ขึ้นอยู่ทั่วไป จึงนำมาเป็นชื่อตำบล โฉนดที่ดินที่ออกให้ราษฎร ใน รศ.๑๒๕ (พ.ศ. ๒๔๔๙) ก็ใช้ชื่อว่า “ตำบลบ้านโพธิ์” ส่วนอำเภอซึ่งตั้ง ใน พ.ศ. ๒๔๔๗ ชื่อว่า **อำเภอสนามจันทร์**

ชื่อบ้านสนามจันทร์ ซึ่งพ้องกับชื่อตำบลสนามจันทร์ มีมูลเหตุความเป็นมาเหมือนกัน คือ สมัยเมื่อยังเป็นป่าทึบถิ่นนี้มีเสือชุกชุม ได้มีพระยา ๓ ท่าน ออกมาตั้งจันทดเสือ ราษฎรจึงเรียกว่า “สนามจัน” เพี้ยนเป็น “สนามจันทร์” ในเวลาต่อมา สนามจันทางฝั่งขวาของแม่น้ำเป็นชื่อตำบล ส่วนทางฝั่งซ้ายเป็นชื่อบ้าน ชื่อวัด ชื่อคลอง ชื่อตลาด ได้แก่ วัดสนามจันทร์ คลองสนามจันทร์ และตลาดสนามจันทร์

ตำบลบ้านโพธิ์ นับว่าเป็นชุมชนเก่าแก่ ถ้านับจากปีที่จัดตั้งวัดสนามจันทร์ พ.ศ. ๒๔๐๐ มีอายุมากกว่า ๑๕๖ ปี ผู้คนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐาน ส่วนใหญ่เป็นคนไทย และคนจีน นับถือศาสนาพุทธ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของคนจีน คือ ศาลเจ้าพ่อโหรา และโรงเจ ไม่มีศาสนาอื่นในตำบลนี้ ปัจจุบันเป็นคนไทยสัญชาติไทยหมดแล้ว ประชาชนในชุมชนนี้มีอายุทำนา ทำการประมง เพราะดินดีเหมาะแก่การเพาะปลูก ซึ่งทำนาได้เพียงปีละครั้ง ในฤดูแล้ง น้ำในแม่น้ำบางปะกงเค็ม ทำให้น้ำอุปโภคบริโภคไม่เพียงพอ และยังเป็นปัญหาอยู่จนทุกวันนี้ ปัจจุบันประชาชนหันมาเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ แทนการทำนา บางส่วนค้าขายเป็นตลาดชุมชนขนาดเล็ก ๆ เก่าแก่มากแล้ว

ตำบลบ้านโพธิ์แบ่งการปกครองออกเป็น ๔ หมู่บ้าน คือ บ้านสนามจันทร์ บ้านคลองหลอดยอ บ้านคลองขุดแค และบ้านตลาดทด หมู่บ้านสนามจันทร์ อยู่ในเขตการปกครองของเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์ ส่วนอีก ๓ หมู่บ้าน และหมู่ ๑ บางส่วนอยู่ในการปกครองดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล ปัจจุบันตำบลบ้านโพธิ์มีความสำคัญมาก เป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอและมีส่วนราชการระดับอำเภอหลายแห่ง วัดประจำอำเภอ โรงพยาบาล ธนาคาร โรงเรียน วัดสนามจันทร์ เป็นโรงเรียนเก่าแก่ เปิดสอนระดับประถมศึกษามาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๖๕ และ

โรงเรียนวิทยาราชภัฏรังสรรค์ เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นต้นมา กล่าวได้ว่า ตำบลบ้านโพธิ์ เป็นศูนย์กลางการบริหาร บริการ ให้กับประชาชนทุกตำบลในเขตอำเภอบ้านโพธิ์

ตำบลคลองบ้านโพธิ์

ตำบลคลองบ้านโพธิ์ ตั้งอยู่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำบางปะกง แบ่งการปกครองออกเป็น ๔ หมู่บ้าน คือ บ้านปากคลองบ้านโพธิ์ บ้านดอนชะคราม บ้านคลองตันหมัน และบ้านท่าไฟไหม้ พื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม มีคลองชลประทาน คือ คลองบ้านโพธิ์ และคลองตันหมัน และยังมีคลองธรรมชาติอีกหลายคลองมีเรื่องเล่าว่าคลองบ้านโพธิ์ เมื่อก่อนมีต้นโพธิ์ใหญ่ขึ้นอยู่ปากคลอง ชาวบ้านจึงเรียกคลองนี้ว่า “คลองบ้านโพธิ์” และใช้เป็นชื่อตำบลด้วย

ตำบลคลองบ้านโพธิ์ เป็นชุมชนเก่ามากมีอายุถึง ๒๓๓ ปี นับตั้งแต่สร้างวัดบ้านโพธิ์ พ.ศ. ๒๓๒๓ ตรงกับสมัยกรุงธนบุรีตอนปลาย สภาพภูมิศาสตร์คล้ายกับตำบลบ้านโพธิ์ ขาดน้ำจืดสำหรับอุปโภคบริโภคในฤดูแล้ง สมัยก่อนชาวบ้านมีความสามัคคีช่วยกันทำทดปิดกั้นน้ำเค็ม เก็บกักน้ำจืดไว้ใช้ตามลำคลองประมาณเดือน ๗-๘ น้ำจืดก็จะช่วยกันเปิดทดให้น้ำไหลเข้านา ยามใดมีข่าวลือว่าโจรจะมาปล้นบ้าน ก็จะตั้งเวรยามเฝ้าระวังภัย นับว่าเป็นชุมชนที่เข้มแข็งมากในอดีต ราษฎรมีอาชีพทำนา ปัจจุบันลดการทำนาหันไปประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา อาชีพอีกอย่างหนึ่งที่ควรอนุรักษ์ไว้ คือ การทำสวนจาก ริมแม่น้ำบางปะกง ซึ่งไม่ต้องลงทุนมาก มีมีดพรวนเล่มเดียวก็ทำได้ จากมีประโยชน์มาก ใบจากใช้มุงหลังคา และใช้ห่อขนมเรียกว่า ขนมจาก ลูกจากทำเป็นของหวานได้ นอกจากนี้ยังช่วยป้องกันตลิ่งพัง และเป็นที่อาศัยของสัตว์น้ำ เช่น ปู ปลาเล็กปลาน้อย เป็นการรักษาระบบนิเวศที่ดีอีกด้วย

การคมนาคมสมัยก่อนสัญจรกันทางน้ำ มีเรือแดงและเรือเขียวแล่นไปกลับ ระหว่างบางปะกงกับฉะเชิงเทรา เมื่อเปลี่ยนมาใช้รถยนต์ถนนมีความเป็นพระครู ปุ่น ชาคะโร ร่วมกับชาวบ้านทำถนนสายคลองบ้านโพธิ์ไปยังวัดตันหมันได้สำเร็จ คนจึงใช้รถแทน

เดิมตำบลคลองบ้านโพธิ์ มีสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ๓ แห่ง ได้แก่ โรงเรียนวัดคลองบ้านโพธิ์ โรงเรียนวัดตันหมัน และโรงเรียนบ้านท่าไฟไหม้ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ทางราชการได้ยุบโรงเรียนบ้านท่าไฟไหม้ เนื่องจากมีนักเรียนน้อย

ตำบลคลองบ้านโพธิ์ จึงมีประชากร ๓๙๒ ครัวเรือน จำนวน ๑,๗๗๕ คน อยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองบ้านโพธิ์ ซึ่ง อบต.คลองบ้านโพธิ์มีผลงานการพัฒนา ได้แก่ ทำถนนสร้างประปาหมู่บ้าน ขุดคูคลอง ติดตั้งไฟสาธารณะ ติดตั้งตู้โทรศัพท์สาธารณะทุกหมู่บ้าน ฯลฯ ผลงานดีเด่น คือ ก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลคลองบ้านโพธิ์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ มีเงินกองทุน ๗๕,๐๐๐ บาท ได้รับรางวัลชนะเลิศการพัฒนาเศรษฐกิจพึ่งตนเองดีเด่น ประจำปี ๒๕๔๕ จากกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (ที่มา : ประกาย ประสิทธิ์รัตน์, ๑๐๐ ปี อำเภอบ้านโพธิ์, ๒๕๔๗ หน้า ๔๒)

ตำบลบางซ่อน

ตำบลบางซ่อน ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอบ้านโพธิ์มีพื้นที่ ๕.๙ ตารางกิโลเมตร ระยะห่างจากอำเภอบางละมุง ๗ กิโลเมตร เป็นตำบลชายแดนทิศใต้ติดต่อกับตำบลบางหัก อำเภอบ้านนาหวาด จังหวัดชลบุรี แบ่งการปกครองออกเป็น ๓ หมู่บ้าน คือ บ้านขุดลำภู บ้านคลองยายคำ และบ้านจากแดง ปัจจุบันอยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบางซ่อน จำนวนประชากรทั้งสิ้น ๑,๒๕๙ คน ๒๙๖ ครัวเรือน ประชากรร้อยละ ๙๐ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา และทำสวนจาก ตำบลบางซ่อนริเริ่มเลี้ยงกุ้งกุลาดำเป็นแห่งแรกของอำเภอบ้านโพธิ์ การทำนาไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะน้ำเค็มท่วมถึง ตำบลบางซ่อนไม่มีวัด เคยมีโรงเรียนประถมศึกษา ๒ โรงเรียน แต่ได้ยุบเลิกไปแล้ว เนื่องจากไม่มีนักเรียน

คำว่า “บางซ่อน” ซึ่งเป็นชื่อของตำบล จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่พอสรุปที่มาได้ ๒ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นแรก เนื่องจากในสมัยก่อนคนในตำบลนี้ใช้ควายในการประกอบอาชีพกันทุกบ้าน เวลานำควายไปใช้งาน ต้องเดินทางเป็นระยะไกลผ่านแนวต้นลำพูและป่าจากที่รกทึบและคดเคี้ยวมาก กล่าวกันว่าต้องใช้เดินทางนานนับชั่วโมง เดินไปเดินมานานเข้าจึงเกิดเป็นร่องน้ำลึกและคดเคี้ยว ประกอบกับต้นลำพูและต้นจากยังเป็นแนวทึบ ทำให้เสียงพูดคุยกันของเจ้าของควายฟังแล้วเหมือนอยู่ไกล ๆ แต่ความจริงแล้วต้องใช้เวลาเดินทางจึงจะไปถึงเจ้าของเสียง จึงเป็นที่มาของตำบล “บางซ่อน”

ประเด็นที่สอง เนื่องจากตำบลบางซ่อนเป็นตำบลชายแดน มีภูมิประเทศเป็นป่ารกทึบ มีคลองคดเคี้ยวไปมาเหมาะแก่การซ่อนตัวของผู้ร้าย ซึ่งหลบหนีมาจากเขตอำเภอบ้านนาหวาดหรือจังหวัดใกล้เคียง จึงเรียกดินแดนนี้ว่า “บางซ่อน”

ร่องรอยที่ยังมีอยู่ คือ คูคลองอันคดเคี้ยว ส่วนต้นลำพู มีอยู่บ้าง ที่หมู่ ๑ บ้านขุดลำภู และต้นจากยังมีอยู่ที่หมู่ ๓ บ้านจากแดง ขอเชิญชวนให้ไปเยี่ยมชมเย็น ตำบลบางซ่อนเดี๋ยวนี้ไปมาสะดวกจากอำเภอบ้านโพธิ์ โดยสารรถยนต์ประจำทางสาย ฉะเชิงเทรา-บ้านนาหวาด (ที่มา : ธวัชชัย ทิพกานนท์, ๑๐๐ ปี อำเภอบ้านโพธิ์, ๒๕๔๗ หน้า ๔๓)

ตำบลท่าพลับ

ตำบลท่าพลับ ตั้งอยู่ริมฝั่งซ้ายของแม่น้ำบางปะกง เป็นชุมชนเก่าแก่มาแห่งหนึ่ง หากนับอายุจากการตั้งวัดบางกรูด พ.ศ. ๒๓๐๔ ถึงปัจจุบัน จะมีอายุ ๒๔๓ ตรงกับสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย เคยเป็นแหล่งอุตสาหกรรมทางการเกษตร มีโรงหีบอ้อย โรงสีไฟเครื่องจักรไอน้ำขนาดใหญ่ ชาวบ้านเรียกกันว่าโรงสีกลาง แห่งหนึ่ง และโรงสีล่าง หรือโรงสีพระยาสมุทรอีกแห่งหนึ่ง ทั้งสองแห่งแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสารส่งไปยังกรุงเทพฯ และต่างประเทศ โดยใช้เรือเดินสมุทรขนาดใหญ่จำนวนมาก ส่วนริมฝั่งขวาของแม่น้ำบางปะกง ที่ตำบลบางกรูด ซึ่งตรงกันข้ามก็มีโรงสีเครื่องจักรไอน้ำ และมีโรงเลื่อยอีกด้วย ฉะนั้นริมฝั่งแม่น้ำบางปะกงทั้งสองฝั่งในบริเวณนี้ จึงเป็นแหล่งอุตสาหกรรมการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรที่ใหญ่มาก ปัจจุบันได้เลิกลงไปหมดแล้ว คงเหลือแต่ร่องรอยที่เป็นอิฐหักของปล่องโรงสีและคำเล่าขานกันมาเท่านั้น

ชื่อตำบลท่าพลับ สันนิษฐานว่า ตั้งตามชื่อของต้นไม้ชนิดหนึ่งคล้ายต้นตะโก ผลรับประทานได้ บางคนเรียกว่า ต้นมะพลับ ผลดิบ เอาเยาะมาย้อมสวึงแห อวน ได้ ประกอบกับผืนดินของตำบลนี้อยู่ริมฝั่งแม่น้ำบางปะกง มีท่าเรือใช้ในการสัญจรไปมามาก จึงเรียกตำบลนี้ว่า “ท่าพลับ” ชื่อตำบลนี้มีปรากฏในหน้าโฉนดที่ดินของวัดบางกรูด ซึ่งออกให้ เมื่อ ร.ศ.๑๒๕ ซึ่งตรงกับ พ.ศ. ๒๔๔๙ ในครั้งอำเภอบ้านโพธิ์ ชื่อว่า อำเภอสยามจันทร์

ปัจจุบัน ชุมชนท่าพลับซบเซาลงมาก ประชาชนอพยพไปหาถิ่นที่อื่น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเส้นทางคมนาคม คนนิยมใช้ทางรถยนต์ ตำบลท่าพลับแบ่งการปกครองเป็น ๔ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านบางกรูด บ้านตลาดโรงสีล่าง บ้านวัดเกาะชัน และบ้านกันกรอก มีทางรถยนต์ไปมาสะดวกทุกหมู่บ้านอยู่ห่างจากอำเภอบ้านโพธิ์ประมาณ ๔ กิโลเมตร ประชาชนเปลี่ยนอาชีพจากการทำนาเป็นเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลาเกือบหมดแล้ว สิ่งที่ยังคงมีอยู่และปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นประจำทุกปี ได้แก่ ประเพณีต้อนรับขบวนหลวงพ่อโสธรทางน้ำ และเทศกาลกินเจของคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต และจิตใจของคนในตำบลนี้

สำหรับชื่อบ้านบางกรูด ซึ่งมีชื่อตรงกับ ชื่อ ตำบลบางกรูดแต่อยู่กันคนละฝั่งแม่น้ำบางปะกง สันนิษฐานว่าเดิมทั้ง ๒ ฝั่ง เป็นชุมชนเดียวกัน ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้โปรดตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่รัตนโกสินทร์ศก ๑๑๖ กำหนดให้ปักหมุดเขตตำบลให้ชัดเจน โดยยึดเอาลำห้วย หนอง คลอง บึง บาง หรือสิ่งใดเป็นสำคัญ จึงเป็นเหตุให้มีการปรับปรุงเขตตำบลขึ้น บ้านบางกรูดซึ่งอยู่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำบางปะกงขึ้นอยู่กับตำบลท่าพลับ โดยชื่อบ้าน วัด หรือ ตลาดไม่มีการเปลี่ยนแปลง (ที่มา : ประสิทธิ์ ผลเจริญ, ๑๐๐ ปี อำเภอบ้านโพธิ์, ๒๕๔๗ หน้า ๔๔)

ตำบลหนองบัว

ตำบลหนองบัว ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอบ้านโพธิ์ แบ่งการปกครองออกเป็น ๔ หมู่บ้าน คือ บ้านหนองบัว บ้านสามขา บ้านดอนสินนธ์ และบ้านทุ่งช้าง มีพื้นที่ ๔,๒๔๕ ไร่ ประชากร ๑,๗๕๕ คน ๓๙๔ ครัวเรือน เดิมมีอาชีพทำนาเป็นหลัก สมัยนั้นใช้ควายไถนา อุปกรณ์ทำนา เช่น ไถ คาด ระหัด ชังโลง ลูกทุบ กังหัน เลื่อน ชาวบ้านทำขึ้นใช้เอง นอกจากทำนาแล้วยังเลี้ยงไก่ เป็ด หมู ไว้เป็นอาหารและขาย ชาวหนองบัวไปซื้อขายกันที่ตลาดโรงสีล่าง ตำบลท่าพลับ โดยบรรทุกเรือพายไปตามคลองหนองบัว ต่อการคมนาคมเปลี่ยนไปเป็นใช้รถ มีการทำถนนเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงหันมาเลี้ยงกุ้งกุลาดำ เลี้ยงปลา แทนการทำนา อาชีพเดิมที่ยังเหลืออยู่ คือ สานตะข่อง รอบ สุ่ม ตุ่ม อีจู้ จำหน่าย

ชื่อตำบลหนองบัว สันนิษฐานว่ามีมูลเหตุมาจากพื้นที่ราบลุ่มเป็นบึง หนอง และมีบัวต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะบัวสีแดง จึงตั้งชื่อตำบล “หนองบัว” ชุมชนหนองบัวมีอายุ ๑๐๔ ปี นับจากสร้างวัดดอนสินนธ์ พ.ศ. ๒๔๔๒ เดิมวัดนี้มีชื่อ “ดอนสินวล” ตั้งตามนิมิตเห็นดินสินวลของผู้สร้างวัด เรียกขานกันต่อมาเพี้ยนเป็น “ดอนสินนธ์” สมัยเจ้าอาวาสองค์ที่ ๕ ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “วัดสินนทาราม” แต่ไม่เป็นที่นิยมจึงเปลี่ยนกลับมาเป็น วัดดอนสินนธ์ เหมือนเดิม

ด้านการศึกษาของลูกหลานทางราชการได้จัดตั้งโรงเรียนวัดดอนสินนธ์ ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ ประเพณีนายอำเภอจัดตั้ง อาศรัยศาลาวัดเป็นที่เรียน พ.ศ. ๒๔๙๒ มีผู้อุทิศบ้านไม้ ๒ หลัง ให้สร้างอาคารเรียน ชื่อโรงเรียนจึงเต็มสร้อยซึ่งเป็นชื่อของผู้บริจาคเป็นโรงเรียนวัดดอนสินนธ์ (พายุราษฎร์บำรุง) เปิดสอนระดับประถมศึกษา

ปัจจุบันตำบลหนองบัวอยู่ในความปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ผลการพัฒนา ได้แก่ ขุดลอกคูคลอง เพื่อรับน้ำที่ส่งมาจากอ่างเก็บน้ำสิยัด และอ่างระบม จากอำเภอนาทะเกียบ และมีความหวังที่จะได้นำน้ำจืดจากเขื่อนทดน้ำบางปะกงอีกทางหนึ่ง หากมีน้ำอุดมสมบูรณ์ชาวหนองบัวก็จะมีความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ได้สร้างและซ่อมแซมถนน สร้างสะพาน และพยายามสร้างความสามัคคีระหว่างหมู่บ้าน โดยการจัดแข่งขันกีฬาด้านยาเสพติด เพื่อรวมพลังชาวหนองบัวจัดยาเสพติดให้หมดไป (ที่มา : บุญชู พิศภา, ๑๐๐ ปี อำเภอบ้านโพธิ์, ๒๕๔๗ หน้า ๔๕)

ตำบลดอนทราย

ตำบลดอนทราย เป็นชุมชนเก่าแก่แห่งหนึ่ง มีวัดดอนทรายเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๓ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นับถึงปัจจุบันอายุ ๑๔๓ ปี ปัจจุบันแบ่งการปกครองออกเป็น ๔ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านทางหลวง บ้านดอนสะแก บ้านดอนทราย และบ้านทด มีประชากร ๕๗๔ ครอบครัว จำนวน ๒,๘๑๙ คน ศูนย์กลางการบริการ ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ที่ หมู่ ๔ ตำบลดอนทราย ได้แก่ วัด โรงเรียน สถานีอนามัย ที่ทำการ องค์การบริหารส่วนตำบล ป้อมยามรักษาความปลอดภัยและร้านค้าชุมชน เดิมประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา เลี้ยงสัตว์ เนื่องจากพื้นที่เป็นที่ราบ มีน้ำเพียงพอในการเพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ ปัจจุบันประชาชนลดการทำนาลง หันไปประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้ง ปลา สุกร ไก่ และทำงานโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น อันเนื่องมาจากเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

ตำบลดอนทรายมีการพัฒนาเรื่อยมา ในอดีตพระครูธรรมภาณีวรคุณ เจ้าอาวาสวัดดอนทราย เป็นผู้นำร่วมมือกับประชาชนในการพัฒนา สร้างถนน โรงเรียน สถานีอนามัย การไฟฟ้า ปัจจุบันมีองค์การบริหารส่วนตำบลดอนทราย เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาซ่อมแซมถนน ขุดลอกคูคลอง ขยายเขตไฟฟ้าก่อสร้างระบบน้ำประปา และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทำให้ดอนทรายเป็นถิ่นที่น่าอยู่ และมีแนวโน้มจะเป็นชุมชนที่มีประชาชนย้ายเข้ามาตั้งหลักแหล่งเป็นที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพมากขึ้นในอนาคต

คำว่า “ดอนทราย” เป็นชื่อของหมู่บ้าน และตำบล สันนิษฐานว่า เป็นการตั้งชื่อจากธรรมชาติของพื้นที่ หมู่บ้านดอนทราย เป็นพื้นที่ดอน สูงกว่าหมู่บ้านอื่น และมีทรายสีขาวนวลอยู่ใต้ดิน เวลาทำบุญเทศกาลสงกรานต์ชาวบ้านจะขุดดินบริเวณรอบวัด ลึกประมาณ ๑ ฟุต แล้วนำทรายไปก่อพระเจดีย์ทรายรอบโบสถ์ พร้อมทั้งประดับธงสีต่าง ๆ สวยงาม เป็นประเพณีที่ปฏิบัติติดต่อกันมา ชื่อตำบลดอนทรายมีมาช้านาน ตั้งแต่ตั้งชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลง หลักฐานที่ปรากฏ นอกจากชื่อวัดแล้ว ยังมีชื่อตำบลดอนทราย ปรากฏอยู่ในโฉนดที่ดินของประชาชนชาวดอนทราย เมื่อครั้งอำเภอบ้านโพธิ์ ชื่อ อำเภอสนามจันทร์ อีกด้วย (ที่มา : เจือ พุ่มเจริญ, ๑๐๐ ปี อำเภอบ้านโพธิ์, ๒๕๔๗ หน้า ๔๖)

ตำบลหนองตึนบก

ตำบลหนองตึนบก ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอบ้านโพธิ์ แบ่งการปกครองออกเป็น ๕ หมู่บ้าน คือ บ้านวัดทด บ้านคูเตาอิฐ บ้านโรงหลวง บ้านชวดล่างหัวไผ่ บ้านตลาดหนองตึนบก มีพื้นที่ ๙,๒๔๕ ไร่ มีคลองส่งน้ำและใช้สัญจรไปมาหลายคลอง ประชากร ๕๕๗ ครัวเรือน ๒,๓๓๑ คน เดิมมีอาชีพทำนาเป็นหลัก เดียวนี้หันมาประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น ปลา กุ้งกุลาดำ กุ้งก้ามกราม เป็นต้น

ชื่อตำบลหนองตึนบก สันนิษฐานว่า เดิมบริเวณนี้เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมมีหนองน้ำใหญ่ สัตว์น้ำ ชุกชุม พวกนกพากันมาหาอาหารกินเป็นจำนวนมาก ดังนั้นในฤดูแล้งจึงเห็นรอยตีนนกเต็มไปหมด ด้วยเหตุนี้ ชาวบ้านจึงเรียกว่า “หนองตึนบก” และใช้เป็นชื่อตำบล หนองน้ำนี้ยังมีร่องรอยให้เห็น อยู่ทางทิศเหนือของ โรงเรียนตลาดหนองตึนบก (ยุบเลิกไปแล้ว)

ประชาชนสร้างบ้านเรือนอยู่กันเป็นกลุ่มตามริมฝั่งคลอง และอยู่หนาแน่น บริเวณหนองน้ำเกิดเป็นชุมชนมีตลาด ชื่อ ตลาดหนองตึนบก ชุมชนนี้มีอายุ ๑๔๘ นับจากปี ๒๔๐๘ สร้างวัดอินทรารามในแผ่นดิน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ บางส่วนของบ้านคูเตาอิฐ และ บ้านชวดล่างหัวไผ่ นับถือศาสนาคริสต์ มีโบสถ์คริสต์อยู่ที่ตำบลโคกขี้หนอน อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี คนใน ตำบลนี้มีความเชื่อเรื่องบุญกรรม และเรื่องทรงเจ้า ประเพณีดั้งเดิมที่น่าชื่นชม คือ การลงแขกเกี่ยวข้าว การไม่ใช้ แรงงานกระบือในวันพระ ซึ่งทั้งสองอย่างนี้เหลือเพียงตำนานเล่าขานเท่านั้น

หลังการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้การปกครองและการพัฒนามากขึ้น ผลงานดีเด่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตึนบก ได้แก่ สร้างถนน กำจัดวัชพืช ขุดลอกคูคลองสระต่าง ๆ ปลุกต้นไม้ตาม พระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อให้ประชาชนมีสำนึกรักต้นไม้ และส่งเสริมให้ ช่วยกันดูแลสิ่งแวดล้อมให้สะอาดปลอดภัย (ที่มา : อุไร อภิสิทธิ์, ๑๐๐ ปี อำเภอบ้านโพธิ์, ๒๕๔๗ หน้า ๔๗)

ตำบลสิบเอ็ดศอก

ตำบลสิบเอ็ดศอก ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอบ้านโพธิ์ ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ ๕ กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ ๒๐.๘๘ ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองเป็น ๕ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองตับปอ บ้านสามกอ บ้านหนองหน้าบ้าน บ้านดอนควายโตน และบ้านหนองแบน มีวัด ๒ แห่ง ได้แก่ วัดสามกอ และวัดประชาบำรุงกิจ โรงเรียน ๓ โรง ได้แก่ โรงเรียนวัดสามกอ (วิรุฬราชวรวิหารอุปถัมภ์) โรงเรียนวัดประชาบำรุงกิจ และโรงเรียนหนองหน้าบ้าน มีทางรถยนต์ติดต่อภายในตำบลหลายสาย ทำให้การสัญจรไปมาสะดวกมาก

ความเป็นมาของชุมชน พื้นที่ของตำบลนี้มีอาณาเขตติดกับหมู่ที่ ๓ ตำบลท่าข้าม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นที่ตั้งของโบราณสถานโคกพนมดี จึงเป็นหลักฐานพอสันนิษฐานได้ว่า พื้นที่แถบนี้เป็นชุมชนชายฝั่งทะเล ซึ่งมีผู้คนเคยอาศัยอยู่เมื่อประมาณ ๓,๐๐๐-๔,๐๐๐ ปี ก่อนประวัติศาสตร์

ชุมชนในปัจจุบัน เป็นคนไทยเชื้อสายจีน มอญ ลาวและเขมร จากการศึกษาประวัติศาสตร์และสอบถามผู้เฒ่าผู้แก่ในท้องถิ่น สรุปได้ว่า คนที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านตับปอ สามกอหนองหน้าบ้านและดอนควายโตน อพยพมาจากหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น บ้านหนองบัว บ้านสามขา บ้านสนามจันทร์ คนเหล่านี้เข้ามาจับจองที่ดินไว้ครอบครองและเป็นร้อยไร่ บางครอบครัวก็หลายร้อยไร่ เนื่องจากพื้นที่เป็นป่าใหญ่ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๗ ทางราชการได้นำเครื่องจักรขุดลอกลำซวด พบต้นตะเคียนใหญ่ ๒ ต้น ต้นหนึ่งยาวประมาณ ๗ วา อีกต้นยาวประมาณ ๖ วา และได้นำไปเก็บไว้ข้างโบสถ์วัดสามกอ คนไทยเชื้อสายจีนที่เป็นชายมาจากแผ่นดินใหญ่ ได้ภรรยาเป็นคนไทยเชื้อสายลาว เป็นกลุ่มคนลาวที่อพยพหนีพระเจ้าอนุวงศ์ เมืองเวียงจันทน์ มาตั้งถิ่นฐานอยู่เมืองพนัสนิคมในสมัยรัชกาลที่ ๓ สำหรับผู้เขียนเป็นลูกหลานมักกะโท เพราะยายเป็นมอญ ปากเกร็ด ปากลัด

ส่วนคนที่อาศัยอยู่หมู่บ้านหนองแบน เป็นคนไทยเชื้อสายเขมร สันนิษฐานว่า เป็นกลุ่มเขมรอพยพมากับเจ้าพระยาอภัยภูเบศร (ซุม อภัยวงศ์) ในสมัยรัชกาลที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๕๐ ครั้งที่ไทยต้องยกดินแดนพระตะบอง เสียมราฐ และศรีโสภณ ให้กับฝรั่งเศส เพื่อแลกกับจังหวัดตราดที่ถูกฝรั่งเศสยึดไว้ คนเขมรกลุ่มใหญ่จะตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านหัวสำโรง อำเภอแปลงยาว บ้านดงน้อย อำเภอรามราช ส่วนน้อยจะเดินทางเข้ามาอาศัยที่ตำบลแหลมประดู่ ตำบลดอนทราย และบ้านหนองแบน ตำบลสิบเอ็ดศอก คนไทยกลุ่มนี้ยังมีประเพณีการนับถือผีบรรพบุรุษและประเพณีการใช้ดอกหมากในพิธีแต่งงาน

ความเป็นมาของชื่อตำบล มีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่า มีวังน้ำกว้างใหญ่แห่งหนึ่ง ชาวบ้านเรียกว่าวังตายก รอบ ๆ วังน้ำเป็นป่าจาก คนจีนมีอาชีพตัดจากขาย ได้สร้างบ้านอยู่บริเวณชายฝั่งวังน้ำนี้ อยู่มาวันหนึ่งหลังจากได้ตัดยอดจากเพียงพอแล้วก็เดินทางกลับบ้าน ขณะที่เดินทางเข้ามาใกล้บ้านพบจระเข้ตัวใหญ่ นอนอ้าปากขวางทางอยู่ ด้วยอาการตกใจ จึงเผลอยอดจากที่ตัดมาพุ่งเข้าไปในปากจระเข้ และตีซ้ำ จนจระเข้ตาย วัดความยาวของจระเข้ได้ ๑๑ ศอก เป็นที่เลื่องลือของคนทั่วไป และสถานที่แห่งนี้ได้ชื่อว่า “บ้านสิบเอ็ดศอก” บางคนเล่าว่าเคยเห็นศาล และมีซากหัวจระเข้วางอยู่ (ที่มา : สมชาย ศรีสุรภักษ์, ๑๐๐ ปี อำเภอบ้านโพธิ์, ๒๕๔๗ หน้า ๔๘)

ตำบลคลองขุด

ตำบลคลองขุด ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอบ้านโพธิ์ ห่างจากอำเภوبرะมาณ ๑๒ กิโลเมตร การคมนาคมในสมัยโบราณถ้าเป็นระยะทางไกลก็ใช้การเดินเท้า หากระยะใกล้ใช้ม้าเป็นพาหนะในฤดูน้ำหลากก็ใช้เรือพายเรือแจวสัญจรไปมาค้าขายซึ่งกันและกัน เมื่อความเจริญทางวัตถุมีมากขึ้นทุกอย่างก็เปลี่ยนไป มีถนนเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้าน การเดินทางใช้รถซึ่งนับว่าสะดวกขึ้นกว่าเดิมมาก แต่เดิมชาวตำบลคลองขุดมีอาชีพทำนา ทำนาหว่านและนาคำ เดิมนั้นหันมาประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา เลี้ยงสุกร เลี้ยงวัว อาชีพทำน่ายังคงมีอยู่บ้าง

ตำบลคลองขุด แบ่งการปกครองออกเป็น ๔ หมู่บ้าน คือ บ้านวังอู่ บ้านไผ่แดง บ้านชวดสนามเถื่อน บ้านลาดบัว แต่ละหมู่บ้านมีความเป็นมาที่น่าสนใจ เหตุที่ใช้ชื่อว่าตำบลคลองขุดเนื่องจากด้านทิศเหนือติดต่อกับลำคลองที่จ้างชาวจีนขุด และให้คนที่ไม่เสียส่วยขุดคลองใช้แรงงานแทนเงิน จึงเรียกว่า “คลองขุด” และนำมาเป็นชื่อของตำบลด้วย ประชากรนับถือศาสนาพุทธ บ้านชวดสนามเถื่อนมีวัด ๒ วัด คือ วัดราษฎร์ศรัทธาธรรม ตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๐ ต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๓๔ จัดตั้งวัดพนมพนาวาส มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา ๒ โรง ใช้ชื่อวัดเป็นชื่อโรงเรียน บ้านลาดบัวจัดตั้งวัดลาดบัว พ.ศ. ๒๔๕๙ และโรงเรียนวัดลาดบัวขาว อีก ๑ แห่ง ถ้าดูจากการตั้งวัดประชาชนอยู่หนาแน่นในหมู่ที่ ๓ และหมู่ที่ ๔ หากนับตั้งแต่ปีตั้งวัดราษฎร์ศรัทธาธรรม มาถึงปัจจุบัน ชุมชนแห่งนี้มีอายุมากกว่า ๑๓๖ ปี

ประเพณีที่ชาวบ้านปฏิบัติกันมานานกว่า ๑๐๐ ปี เศษ คือ การแห่หลวงพ่อโสธร (จำลอง) ทางน้ำ ปัจจุบันแห่ทางบก ในวันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๑๒ กรรมการและชาวบ้านจัดตกแต่งเรือขบวนให้สวยงาม ล่องไปตามลำคลองให้ประชาชนได้นมัสการ และไปสิ้นสุดโดยการทอดผ้าป่า ณ วัดใดวัดหนึ่งที่จับฉลากได้ มีการแข่งเรือพาย ลำชนะได้รางวัลเป็นเงิน ๒ สตางค์

กลางคืนมีลิเกฉลองกัน สนุกสนานมากในอดีต ประเพณีวันสงกรานต์ก็สนุกสนานไม่แพ้กัน มีการเล่นสบ้า ไม้หึ่ง ช่วงรำ และเล่นเข้าผี ได้แก่ ผีควาย ผีเรือ ผีลิง เป็นต้น

ตำบลคลองขุดอยู่ในความปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุดมีประชากรทั้งสิ้น ๑,๔๔๔ คน ๓๔๕ ครัวเรือน มีสถานีนอนมัย ๑ แห่ง ตั้งอยู่ใกล้วัดพนมพนาวาส (ที่มา : มนตรี สุขประเสริฐ, ๑๐๐ ปี อำเภอบ้านโพธิ์, ๒๕๔๗ หน้า ๔๙)

ตำบลแหลมประดู่

ตำบลแหลมประดู่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอบ้านโพธิ์ ห่างจากอำเภอบ้านโพธิ์ประมาณ ๑๖ กิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น ๖ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านดอนศาลเจ้า บ้านเนินเรียบ บ้านหนองหอย บ้านแหลมประดู่ บ้านวังอู่ และบ้านหนองกระสัง ประชากร ๑,๙๔๔ คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา เลี้ยงวัวและรับจ้าง บางส่วนทำอาชีพค้าขาย

เมื่อประมาณ ๑๐๐ ปี ล่วงมาแล้วบริเวณนี้ยังคงเป็นป่าทึบ มีต้นไม้มากมายหลายชนิด ที่มีมากที่สุด คือ ต้นประดู่ จะขึ้นทึบและเหยียดยาวเป็นปลายแหลม ต่อมาถูกตัดโค่นลง ชาวบ้านออกไปไถนา พบตอประดู่เป็นจำนวนมาก ต้องขุดออก เดี่ยวนี้ไม่มีเหลือให้เห็นอีกแล้ว ด้วยเหตุผลดังกล่าวชาวบ้านจึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “แหลมประดู่” และตั้งชื่อตำบลว่า แหลมประดู่ เช่นเดียวกัน

ชุมชนแหลมประดู่ หากนับอายุตั้งแต่การตั้งวัดอรัญญิการาม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๐ ถึงปัจจุบัน เป็นเวลา ๑๒๖ ปี บรรพบุรุษเดิมมีเชื้อสายเขมร ภาษาที่ใช้พูดก็เป็นภาษาเขมร ผู้เขียนยังเคยได้ยินปู่ ย่า ตา ยาย พูดคุยกันเป็นภาษาเขมร

ประเพณีต่าง ๆ ของหมู่บ้านยึดแนวทำแบบเขมรซึ่งไม่เหมือนกับประเพณีไทย เช่น สารทไทย มีการทำกระยาสารท และที่ขาดไม่ได้ คือ ข้าวต้มหมู (ข้าวต้มเขมร) เวลาเย็นจะมีการ เช่นไหว้บรรพบุรุษ เสร็จแล้วตอนเช้าจะทำพิธีส่งบรรพบุรุษโดยนำของที่เช่นไหว้ใส่ลงในกระทงเรือ ซึ่งทำจากกาบกล้วย ประชาชนเชื่อเรื่องผีสง เวลาเจ็บป่วยก็ทำการบนบานศาลกล่าวต่อผีสงเทวดา ผีเชื้อ หรือผีเขมร ถ้าผู้ป่วยหายก็จะทำผีให้ คือ มีคนทรง คนตีกลอง ร้องเพลงเป็นภาษาเขมร ใช้เวลาในการทำพิธีนาน ๗-๘ ชั่วโมง ภาษาที่ใช้เป็นภาษาเขมร ต้องมีล่ามคอยแปลเป็นไทย ว่าผีต้องการอะไร จะได้เช่นได้ถูกต้อง

ในช่วงเทศกาลสงกรานต์จะมีการละเล่นหลายอย่าง เช่น รำวง หมากล่อหล่น แต่ที่ขาดไม่ได้คือต้องเล่นเรื่องผี เช่น ผีตะข่อง ผีกระดัง เมื่อมีของหายจะเข้าผีตะข่องเพื่อหาของนั้น

ปัจจุบันตำบลแหลมประดู่ มีคลองชลประทานไหลผ่าน ส่งน้ำมาจากอ่างเก็บน้ำระบม และอ่างสิยัด ทำให้พื้นดินอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ และทำให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น ประชาชนได้รับประโยชน์ทั่วกัน มีผลิตภัณฑ์ดีเด่นอย่างหนึ่ง คือ ตะกร้าก้านมะพร้าว เป็นผลงานระดับชาติ ได้รับโลรางวัลเกียรติยศ ถ่ายทอดทางโทรทัศน์ มีคนจากจังหวัดอื่นมาศึกษาดูงานเป็นประจำ สร้างความภูมิใจให้แก่ชาวแหลมประดู่เป็นอย่างยิ่ง (ที่มา : สารรวม หมื่นเดช, ๑๐๐ ปี อำเภอบ้านโพธิ์, ๒๕๔๗ หน้า ๕๐)

ตำบลบางกรูด

ตำบลบางกรูด ตั้งอยู่ริมฝั่งขวาของแม่น้ำบางปะกง มีพื้นที่ทั้งหมด ๕.๙๕ ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น ๓ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านอุตะเภา บ้านบางชายสอ และบ้านท่าถั่ว มีประชากร ๓๕๐ คน ครัวเรือน จำนวน ๑,๕๘๒ คน ส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน ประกอบอาชีพทำสวน เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงไก่ เลี้ยงสุกร และค้าขาย มีวัด ๒ วัด ได้แก่ วัดผาณิตาราม และวัดมงคลโสภิต สถานศึกษามี ๓ แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนวัดผาณิตาราม และโรงเรียนผาณิตวิทยา นอกจากนั้นยังมีสถานีนอนามัย ที่ทำการไปรษณีย์เอกชน ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ทำการตำรวจชุมชน และสถานีระบายน้ำ มีทางรถยนต์ติดต่อภายในตำบล และนอกตำบล สะดวกมาก

ตำบลบางกรูด มีหลักฐานยืนยันได้ว่า สภาพเดิมเป็นป่า มีพันธุ์ไม้ชนิดหนึ่ง คือ ต้นมะกรูด ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ในอดีตมีอาณาเขตของตำบลครอบคลุมไปถึงหมู่บ้านที่เป็นที่ตั้งของวัดบางกรูดและแบ่งการปกครองเป็น ๘ หมู่บ้าน ประชาชนที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำบางปะกงทั้ง ๒ ฝั่ง ในปัจจุบันเป็นชุมชนเดียวกันมาก่อน มีวิถีชีวิตร่วมกัน เช่น การทำบุญ การจ่ายตลาด การศึกษาเล่าเรียน การถือศีลกินเจ ใช้สถานที่ ที่ตั้งอยู่บ้านบางกรูด ตำบลท่าพลับ ในปัจจุบันทั้งสิ้น การสัญจรไปมาใช้เรือเป็นพาหนะ ครั้นต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้โปรดตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ รัตนโกสินทร์ศก ๑๑๖ ตรงกับ พ.ศ. ๒๔๔๐ กำหนดให้ปึกหมายเขตตำบลให้ชัดเจน โดยยึดเอาลำห้วย หนอง คลอง บึง บาง หรือสิ่งใดเป็นสำคัญ จึงเป็นเหตุให้มีการปรับปรุงเขตตำบลขึ้นเป็นแนวเขต ชื่อบ้านก็ดี หรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นถาวรวัตถุคงใช้ชื่อเดิม ๓ หมู่บ้าน การตั้งชื่อตำบลสันนิษฐานว่า ตั้งตามชื่อต้นไม้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ

ในอดีตตำบลบางกรูด โดยเฉพาะบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ มีโรงสีเครื่องจักรไอน้ำ โรงเลื่อยแปรรูปไม้ และโรงงานประกอบบ้านทรงไทยขายเป็นหลัง ปัจจุบันได้เลิกกิจการไปหมดแล้ว ส่วนโรงสียังคงมีปล่องสูงตระหง่าน ริมฝั่งน้ำ เหนือทิวจาก ให้ลูกหลานได้ภาคภูมิใจความเจริญของท้องถิ่นที่ผ่านมา (ที่มา : ประโยชน์ เกษมวงศ์จิตต์, ๑๐๐ ปี อำเภอบ้านโพธิ์, ๒๕๔๗ หน้า ๕๑)

ตำบลสนามจันทร์

ตำบลสนามจันทร์ ตั้งอยู่บนฝั่งขวาของแม่น้ำบางปะกง อยู่ตรงข้ามกับที่ว่าการอำเภอบ้านโพธิ์ แบ่งการปกครองออกเป็น ๖ หมู่บ้าน พื้นที่ทั่วไปเป็นที่ราบ สมัยโบราณมีลักษณะเป็นป่าทึบ มีสัตว์ดุร้ายอาศัยอยู่จำนวนมากโดยเฉพาะเสือ มักออกไปลักเปิด ไก่ กินเป็นอาหาร บางครั้งก็กัดคนก่อความเดือดร้อน ให้กับประชาชนเป็นอันมาก ทางราชการได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปปราบเสือ โดยทำเป็นจันดักเสือ หลายจัน ชาวบ้านจึงเรียกชื่อบริเวณนี้ว่าเป็นบริเวณ “สนามจัน” บางคนก็พูดว่า ทำจันไว้ “สามจัน” ต่อมาทางราชการได้กำหนดการปกครองหัวเมือง แบ่งมณฑลออกเป็นเมือง อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน บริเวณที่ชาวบ้านเรียกว่า สนามจัน หรือ สามจัน ก็เพี้ยนเป็น “สนามจันทร์” และเป็นชื่อเรียกตำบลตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ตำบลสนามจันทร์ เป็นชุมชนเก่าแก่ อายุประมาณ ๑๗๐ ปี นับตั้งแต่ปีที่มีการสร้างวัดกระทุ่ม พ.ศ. ๒๓๘๖ ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ประชาชนในชุมชนนี้ เคยปลูกอ้อยเป็นลำสัน ถึงกับตั้งโรงหีบอ้อยขึ้นในหมู่ที่ ๕ ปัจจุบันมีคลองสวนอ้อย ปรากฏอยู่หลังจากเลิกปลูกอ้อยก็หันมาปลูกสวนผลไม้ ยังมีชื่อบ้านหมู่ที่ ๖ ว่า บ้านหัวสวน อาชีพของประชาชนเปลี่ยนแปลงมาเป็นลำดับทุกวันนี้ได้เปลี่ยนจากการทำนาหันมาเลี้ยงกุ้งกุลาดำ กุ้งก้ามกราม เลี้ยงปลา ไก่ไข่ และสุกร บางครอบครัวประกอบอาชีพค้าขาย และบางส่วนก็เข้าทำงานโรงงานอุตสาหกรรม

การคมนาคม ในสมัยปู่ ย่า ตา ยาย การติดต่อระหว่างบ้าน หมู่บ้าน ตำบล จะไปโดยทางเท้า เดินตามคันนา คันสวน หากจะไปจังหวัดฉะเชิงเทรา จะมีเรือยนต์โดยสาร แล่นไปตามลำน้ำ ได้แก่ เรือแดง และเรือเขียว ถ้าจะเข้ากรุงเทพก็มีเรือเมล์ชาวเป็นพาหนะออกจากประตูน้ำท่าฉั่ว ไปเทียบท่าที่ประตูน้ำสระประทุม ต่อมาความต้องการของคนอย่างรวดเร็ว ได้สร้างถนน และมีรถยนต์เป็นพาหนะ ตำบลสนามจันทร์มีถนนเกิดขึ้นมากมาย ไปไหนมาไหนสะดวก และรวดเร็วมาก การสัญจรทางน้ำก็ลดความจำเป็นลง

ส่วนวัดและโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นมาก ชาวสนามจันทร์ได้ร่วมมือกันสร้างวัด และโรงเรียนมาตั้งแต่การตั้งชุมชน กล่าวคือ สร้างวัดใน พ.ศ. ๒๓๘๖ สร้างโรงเรียนหลังแรกชื่อโรงเรียนจันทร์ประชาศึกษา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙ และสร้างโรงเรียนวัดกระทุ่ม (โสมประชาสรรค์) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ มีการพัฒนาวัดและโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนเรื่อยมา โดยเฉพาะวัด ได้สร้างอุโบสถหลังใหม่ ๒ ชั้น เป็นศิลปะไทย เขียนภาพเกี่ยวกับพุทธประวัติไว้ครบถ้วนให้บุตรหลานได้ศึกษา สำหรับอุโบสถชั้นล่างเป็นแหล่งเสริมสร้างกิจกรรมความเข้มแข็งของชุมชนทุกชนิด อาทิ การปฏิบัติวิปัสสนา การถือศีลอุโบสถ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนฌาปนกิจและการประชุมคณะกรรมการต่าง ๆ ของชุมชน อาจกล่าวได้ว่า เป็นการใช้ประโยชน์คุ้มค่ากับการทำบุญของชาวพุทธ ถือเป็นตัวอย่งที่ดียิ่งแก่ชุมชนอื่นได้ (ที่มา : สุพจน์ สุกปลั่ง, ๑๐๐ ปี อำเภอบ้านโพธิ์, ๒๕๔๗ หน้า ๕๒)

ตำบลแสนภูดาษ

ตำบลแสนภูดาษ ตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำบางปะกง มีพื้นที่ ๗,๑๓๘ ไร่ ประชากร ๒,๕๖๔ คน แบ่งการปกครองเป็น ๓ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านด่านเก่า บ้านนอก และบ้านหมู่ใหญ่

ความเป็นมาของชุมชน ผู้เรียบเรียง และอาจารย์ประไพ พันธะวรพิน ได้สัมภาษณ์ นายถนอม หรั่งเจริญ อายุ ๘๒ ปี และศึกษาข้อมูลจากวัดและโรงเรียน พอจะสรุปได้ว่า ประชากรตำบลแสนภูดาษเป็นคนพื้นที่ดั้งเดิม และพวกที่อพยพมาจากถิ่นอื่นบ้าง สมัยรัชกาลที่ ๕ ได้ตั้งด่านเก็บภาษีเรือสินค้าที่ขึ้นล่องตามลำแม่น้ำบางปะกง ระหว่างเมืองชลบุรีกับเมืองฉะเชิงเทรา เสมียนทำหน้าที่จัดเก็บภาษีจะถูกส่งมาจากคลองด่าน และเมืองสมุทรปราการ อยู่ไปนาน ๆ ก็มีญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง อพยพมาอยู่เป็นจำนวนมาก ต่อมาได้ยกเลิกด่านจัดเก็บภาษี ผู้คนเหล่านี้มีได้อพยพกลับ คงตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เดิม บริเวณแห่งนี้ได้ชื่อว่า หมู่บ้าน “ด่านเก่า” เพราะเป็นสถานที่ตั้งด่านเก็บภาษีทางเรือ

ส่วนชื่อของตำบล เนื่องจากตำบลนี้อยู่ริมฝั่งแม่น้ำบางปะกง เป็นที่ราบลุ่มชายเลน มีต้นลำพูขึ้นมากมาย ที่บริเวณโคนต้นจะมีหน่อลำพูแตกออกมาอยู่ใต้ดินและบนดินอย่างเนืองแน่น เวลาน้ำขึ้นในคืนเดือนหงาย พระจันทร์เต็มดวง จะมองเห็นหน่อลำพูที่โผล่พ้นน้ำมีสีค่อนข้างขาวดั้นด้ายไปหมด นับเป็นแสน ๆ หน่อชาวบ้านจึงหยิบยกเอาธรรมชาติที่เป็นจุดเด่น สวยงาม ไม่มีที่ใดเหมือนตั้งเป็นชื่อตำบลว่า “ตำบลแสนภูดาษ” คำว่า “ภู” นั้น ในสมัยโบราณการเขียนหนังสือไทยค่อยเข้มงวดกวาดขันเท่าไรนัก มุ่งแต่เพียงให้อ่านออกก็พอแล้ว คำที่ถูกต้อง ต้องเขียนว่า “พู” เพราะมาจากคำว่า “ลำพู” หมายถึง ต้นไม้ชนิดหนึ่งที่ขึ้นในน้ำกร่อย

วิถีชีวิตของคนในชุมชน ยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาตั้งแต่ต้น ทำมาหากินอาศัยธรรมชาติ ได้แก่ การทำนา การทำประมงริมฝั่งแม่น้ำ การเลี้ยงสัตว์ และอาชีพตัดหน่อลำพูขาย เพื่อนำไปทำจุก ขวดน้ำปลา และขวดสุรา ฐานะโดยทั่วไปไม่ร่ำรวย แต่เป็นชีวิตที่สงบสุข ปัจจุบันมีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ มีโรงงานอุตสาหกรรมผุดขึ้นมากมาย มีสนามกอล์ฟเป็นสถานที่ออกกำลังกาย และพักผ่อนหย่อนใจ ชุมชนเจริญก้าวหน้าเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก (ที่มา : ใหญ่ รวยสำราญ, ๑๐๐ ปี อำเภอบ้านโพธิ์, ๒๕๔๗ หน้า ๕๓)

ตำบลลาดขวาง

ตำบลลาดขวาง ตั้งอยู่ฝั่งขวาของแม่น้ำบางปะกง แบ่งการปกครองออกเป็น ๔ หมู่บ้าน คือ บ้านจากขาด บ้านลาดขวาง บ้านหัวเนิน และบ้านตลาดแสนภูตาศ ชาวตำบลลาดขวางเป็นชุมชนดั้งเดิมไม่มีการอพยพของประชากรมาจากที่อื่น นับถือศาสนาพุทธ ถ้านับจากปีที่ตั้งวัดพิพิธประสาทสุนทร พ.ศ. ๒๔๐๐ ชุมชนนี้มีอายุมากกว่า ๑๕๖ ปี ประชากรส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณริมคลองลาดขวางทั้งสองฝั่ง ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการทำงาน ซึ่งเป็นอาชีพหลัก

จากคำบอกเล่าของพระพรหมคุณาภรณ์ (หลวงปู่เจียม กุลละวณิชย์) สรุปลงได้ว่า มูลเหตุที่ชื่อลาดขวาง เพราะมีทางลาดลงมาขวางลำคลองอยู่ตอนหนึ่ง เป็นทางสำคัญกระปือเดินลงไปกินน้ำ ชาวบ้านจึงเรียกว่า **บ้านลาดขวาง** และนำมาเป็นชื่อของตำบล

ด้านการศึกษา ตำบลลาดขวาง มีสถานศึกษา ๔ แห่ง ได้แก่ โรงเรียนพิพิธประสาทสุนทร (ลาดขวาง) สอนระดับประถมศึกษา โรงเรียนพุทธจริยสีทิบูล สอนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมแห่งแรกของอำเภอบ้านโพธิ์ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ อยู่ที่บ้านหัวเนิน และวิทยาลัยเทคนิคจุฬาภรณ์ (ลาดขวาง) อยู่ที่บ้านลาดขวาง

ปัจจุบันการคมนาคมสะดวกขึ้นมาก มีถนนเชื่อมทุกหมู่บ้าน มีโรงงานอุตสาหกรรม จึงมีอาชีพใหม่เพิ่มขึ้น เช่น เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม อาชีพที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ การต่อเรือแข่ง ทั้งเรือสองตอน และเรือเล็กบังคับด้วยวิทยุ และการทำขนมจีนสมุนไพร ภูมิปัญญาท้องถิ่นเช่นนี้ควรได้รับการดูแล และเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

ตำบลลาดขวางอยู่ในความปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ดูแลบำบัดทุกข์และบำรุงสุขให้แก่ประชาชนลาดขวาง (ที่มา : วิมล โชตนา, ๑๐๐ ปี อำเภอบ้านโพธิ์, ๒๕๔๗ หน้า ๕๔)

ตำบลคลองประเวศ

ตำบลคลองประเวศ ตั้งอยู่ฝั่งขวาของแม่น้ำบางปะกง ตั้งชื่อตามคลองซึ่งขุดแยกจากคลองพระโขนง ชาวบ้านเรียกว่า คลองท่าถั่ว แต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานนามว่า “คลองประเวศบุรีรมย์” จึงใช้ชื่อคลองเป็นชื่อหมู่บ้านและชื่อตำบล

คลองประเวศบุรีรมย์ เป็นคลองสายสำคัญเชื่อมกับแม่น้ำบางปะกง และคลองต่าง ๆ ภายในตำบลเพื่อส่งน้ำไปใช้ในการอุปโภคบริโภค เมื่อก่อนทิวทัศน์สองฝั่งคลองสวยงามร่มรื่น อากาศดี ไปมาหาสู่กันโดยเรือพาย เรือแจว ประชาชนตำบลนี้นับถือศาสนาพุทธ มีวัดประเวศพัฒนาราม จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๐ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และมีโรงเรียนวัดใหม่ประเวศ (ศิริประชาบำรุง) ให้ลูกหลานได้เล่าเรียนหนังสือ นับว่าชุมชนคลองประเวศเป็นชุมชนที่ตั้งมานาน มีอายุถึง ๑๑๖ ปี

เนื่องจากพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ ประชากรส่วนใหญ่จึงมีอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ เลี้ยงไก่ เพาะพันธุ์กุ้งกุลาดำ เพาะพันธุ์ปลาชนิดต่าง ๆ และทำนา

ตำบลคลองประเวศ แบ่งการปกครองออกเป็น ๓ หมู่บ้าน คือ บ้านคลองประเวศ บ้านคลองยายหรั่งและบ้านคลองขุนพิทักษ์ มีประชากร ๒,๗๓๙ คน ๔๙๔ ครัวเรือน อยู่ในความปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลประเวศ มีผลงานด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ปรับปรุงพันธุ์ข้าว ส่งเสริมการปลูกพืชสวนครัวปลอดสารพิษ การเลี้ยงไก่ไข่ การเลี้ยงสุกร การเลี้ยงกุ้ง การทำสวน และการทำนา ตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีสมาชิก ๓๖๕ คน เงินทุน ๒,๔๓๓,๐๐๐ บาท งานด้านวัฒนธรรมและประเพณีจัดแข่งขันเรือพายทุกปี จัดงานสงกรานต์และที่น่าชื่นชมยิ่ง คือ ส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติธรรมทุกวันพระ (ที่มา : อุไร ศรีเจริญ, ๑๐๐ ปีอำเภอบ้านโพธิ์, ๒๕๔๗ หน้า ๕๕)

ตำบลเทพราช

ตำบลเทพราช ตั้งอยู่สองฝั่งคลองประเวศบุรีรมย์ ประกอบด้วย ๖ หมู่บ้าน แบ่งเป็น ๒ เขต การปกครอง ติดต่อกับภายนอกได้ ๒ ทาง คือ ทางบกและทางน้ำ มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๙.๗๖ ตารางกิโลเมตร ๙๘๗ ครัวเรือน ประชากร ๔,๗๘๓ คน ชาย ๒,๒๘๗ คน หญิง ๒,๔๙๖ คน ประชากรประกอบอาชีพทำนามาตั้งแต่โบราณ ปัจจุบันนับเป็นแหล่งเศรษฐกิจทางการเกษตรที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย มีการประกอบอาชีพหลากหลายเป็นแหล่งเลี้ยงไก่ไข่และเพาะพันธุ์กุ้งกุลาดำที่สำคัญ ส่งไข่ไก่ กุ้งกุลาดำไปจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ มีการเลี้ยงปลานานาพันธุ์ เป็นการสร้างงานและเพิ่มพูนรายได้ให้กับประชาชนโดยทั่วถึงกัน

สิ่งสำคัญยิ่งที่ประชาชนทุกคนในตำบลต้องจดจำมีรูลึ้ม คือ พระพุทธเจ้าหลวงเสด็จประพาส ตำบลเทพราช เจ้าจอมมารดาเลื่อนเสด็จลี้ภัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ มาพักอาศัยอยู่ที่บ้านประชาชน ตำบลเทพราช และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จยกข้อฟ้าอุโบสถวัดเทพราช นับเป็นเกียรติประวัติและเป็นพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้ ตรารตรึงอยู่ในมโนสำนึกของลูกหลานชาวเทพราชตราบนานเท่า นาน

ตำบลเทพราชไม่ปรากฏว่ามีมาแต่สมัยใด ทั้งสาเหตุที่ได้ชื่อ “เทพราช” คนชราเล่าสืบต่อกัน มาว่าก่อนปีพ.ศ. ๒๔๒๐ พระยาประเวศบุรีรมย์ได้รับมอบหมายให้เป็นแม่กองคุมคนจีนขุดคลองเชื่อมแม่น้ำสอง สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยาตรงพระโขนงกับแม่น้ำบางปะกงตรงท่าถั่ว เพื่อใช้เป็นเส้นทางคมนาคมทางเรือและการ ชลประทานช่วยในการเกษตร คลองที่ขุดมีขนาดกว้าง ๔ วา ขุดตามวิถีกระแสน้ำใหญ่ที่ยังไป สองฝั่งคลองมี ประชากรอาศัยอยู่เบาบาง น้ำไหลเซาะดินริมฝั่งคลองพังทลาย หล้า แวม ขึ้นปกคลุมสร้างความเดือดร้อนกับผู้ สัตว์จรไปมา ในปี พ.ศ. ๒๔๒๐ พระยาราชโกษา เมื่อยังมีบรรดาศักดิ์เป็น “คุณพระ” ได้รับมอบหมายให้เป็นแม่ กองคุมคนจีนขุดคลองสายนี้อีกครั้งหนึ่ง และได้ชื่อต่อมาว่า “คลองประเวศบุรีรมย์” ตามบรรดาศักดิ์ของพระยา ประเวศบุรีรมย์

เมื่อทางราชการขุดคลองประเวศบุรีรมย์เสร็จได้ ๔ ปี แขวงกลั่น มีบรรดาศักดิ์เป็นหมื่นบุรี รักษา (ต้นสกุลกลั่นเจริญ) ซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านใหญ่บางปรัง คลองบางพระ อำเภอมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ย้ายครอบครัวมาอยู่ในนาของตนริมฝั่งคลองประเวศบุรีรมย์ บริเวณปากคลองแขวงกลั่น (หมู่ ๒ ในปัจจุบัน)

ขณะนั้นขุนเทพราช ซึ่งเป็นผู้ดูแลอยู่ในเขตนี้ ร่วมกันชักชวนชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงสองฝั่งคลอง สร้างวัดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๒๔ เพื่อใช้เป็นที่พักพิงกุศลโดยตาวัน (ยังไม่มีนามสกุลใช้) อุทิศถวายที่ดิน พื้นที่ บริเวณที่สร้างวัดมีลักษณะตลาด และผู้ดูแลท้องที่มีบรรดาศักดิ์เป็นขุนเทพราช เมื่อสร้างวัดเสร็จให้ชื่อว่า “วัด เทพราช” แขวงกลั่นได้อาราธนาพระอาจารย์อนุเทศแห่งวัดบางปรังมาเป็นเจ้าอาวาสองค์แรก ต่อมาหมู่บ้านมาก ขึ้นขยายเป็นตำบล ให้ชื่อว่า “ตำบลเทพราช” ตามชื่อวัดดังที่ปรากฏในปัจจุบัน (ที่มา : ไพเราะ อนุสิทธิ์, ๑๐๐ ปี อำเภอบ้านโพธิ์, ๒๕๔๗ หน้า ๕๖)

ตำบลเกาะไร่

ตำบลเกาะไร่ ตั้งอยู่ฝั่งขวาของแม่น้ำบางปะกง มีพื้นที่ ๗,๕๐๖ ไร่ ล้อมรอบด้วยคลองได้แก่ คลองแขวงกลั่น จระเข้ข่อย แพรกนกเอี้ยง บางเรื่อน ประเวศบุรีรัมย์ หลอดหวังปั้ง และหลอดตาเกด พื้นที่เป็นที่ราบ น้ำท่าบริบูรณ์ ประชาชนมีอาชีพทำนาเป็นหลัก จึงมอบดูเหมือนเกาะกลางน้ำ ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านจึงตั้งชื่อว่า “เกาะไร่” ตำบลเกาะไร่แบ่งการปกครองออกเป็น ๕ หมู่บ้าน คือ หมู่ ๑ บ้านคลองแขวงกลั่น หมู่ ๔ บ้านคลองสวน หมู่ ๕ บ้านคลองเกาะไร่ จำนวนประชากร ๒,๐๖๗ คน ๕๕๒ ครัวเรือน ชาวไทยมุสลิมตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ หมู่ ๑ และหมู่ ๕ ตามประวัติอพยพมาจากภาคใต้ของประเทศไทย หลังจากชุดคลองประเวศบุรีรัมย์แล้ว ประมาณ พ.ศ. ๒๔๒๓ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีมัสยิดรวม ๔ แห่ง อยู่ที่หมู่ ๑ และหมู่ ๕ หมู่ละ ๒ แห่ง ชาวมุสลิมที่นับถือศาสนาอย่างเคร่งครัด หลังจากเลิกเรียนแล้วเด็ก ๆ จะต้องไปเรียนศาสนาที่มีสยิด สอนโดย โต๊ะอิหม่ามทุกวัน ชาวไทยพุทธเข้ามาสร้างชุมชนในสมัยรัชกาลที่ ๕ เช่นกัน ถ้านับอายุ ตั้งแต่สร้างวัดคลองสวน พ.ศ. ๒๔๓๐ เป็นต้นมา ชุมชนนี้ตั้งมานานถึง ๑๒๖ ปีแล้ว ตำบลเกาะไร่มีโรงเรียน เปิดสอนระดับประถมศึกษา จำนวน ๓ โรง คือ โรงเรียนสุเหร่าเกาะไร่ โรงเรียนสุเหร่าจระเข้ข่อย และโรงเรียน วัดคลองสวน

วันสำคัญทางศาสนาของชาวไทยมุสลิม คือ วันตรุษอีดิลฟิตรี วันตรุษอีดิลอัฎฮา พิธีกรรมทั้งสองวันนี้สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และฝึกนิสัยให้รู้จักแบ่งปัน มีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ประเพณีถือศีลอด ก็เป็นกิจกรรมที่ชาวมุสลิมตำบลเกาะไร่ปฏิบัติต่อกันอย่างเคร่งครัด

ปัจจุบันการคมนาคมสะดวก ประชาชนใช้รถแทนเรือ มีถนนเชื่อมต่อกันทุกหมู่บ้าน การประกอบอาชีพนอกจากทำนาแล้ว บางบ้านยังเลี้ยงกุ้ง และทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ถ้าคิดว่าแม่น้ำลำคลองคือชีวิต ชาวตำบลเกาะไร่ต้องร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลช่วยกันดูแลคลองให้สะอาด เพื่อจะได้ น้ำที่มีคุณภาพใช้บริโภคและทำการเกษตรให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนต่อไป (ที่มา : ประภา เทียนขาว, ๑๐๐ ปี อำเภอบ้านโพธิ์, ๒๕๔๗ หน้า ๕๗)

โบราณสถานของอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

บัญชีวัดและมัสยิด เรียงตามลำดับ พ.ศ. ที่ก่อตั้งเป็นหลักฐานประกอบความเป็นมา
ของชุมชนในอำเภอบ้านโพธิ์

ลำดับที่	ชื่อวัด	ตำบล	พ.ศ.ที่ก่อตั้ง	ระยะเวลานับถึง พ.ศ. ๒๕๕๖
๑	ประชาบำรุงกิจ	สีบเอ็ดศอก	๒๓๐๐	๒๕๖
๒	ประศาสน์โสภณ (บางกรูด)	ท่าพลับ	๒๓๐๔	๒๕๒
๓	บ้านโพธิ์	คลองบ้านโพธิ์	๒๓๒๓	๒๓๓
๔	กระพุ่ม	สนามจันทร์	๒๓๘๖	๑๗๐
๕	สนามจันทร์	บ้านโพธิ์	๒๔๐๐	๑๕๖
๖	พิพิธประสาณสุนทร	ลาดขวาง	๒๔๐๐	๑๕๖
๗	อินทาราม	หนองตีนนก	๒๔๐๘	๑๔๘
๘	เกาะชัน	ท่าพลับ	๒๔๑๐	๑๔๖
๙	ดอนทราย	ดอนทราย	๒๔๑๓	๑๔๓
๑๐	ราษฎร์ศรัทธาธรรม	คลองขุด	๒๔๒๐	๑๓๖
๑๑	เทพราชปวราราม	เทพราช	๒๔๒๔	๑๓๒
๑๒	อรัญญิการาม	แหลมประดู่	๒๔๓๐	๑๒๖
๑๓	คลองสวน	เกาะไร่	๒๔๓๐	๑๒๖
๑๔	พนมพนาวาส	คลองขุด	๒๔๓๔	๑๒๒
๑๕	มงคลโสภิต	บางกรูด	๒๔๓๕	๑๒๑
๑๖	ประเวศพัฒนาราม	คลองประเวศ	๒๔๔๐	๑๑๖
๑๗	ดอนสินนท	หนองบัว	๒๔๔๒	๑๑๔
๑๘	กลางราษฎร์บำรุง	เทพราช	๒๔๔๗	๑๐๙
๑๙	ผาณิตาราม	บางกรูด	๒๔๔๗	๑๐๙
๒๐	สามกอ	สีบเอ็ดศอก	๒๔๕๐	๑๐๖
๒๑	ลาดบัว	คลองขุด	๒๔๕๙	๙๗
๒๒	หัวเนิน	ลาดขวาง	๒๔๕๙	๙๗

๒๓	ลาดน้ำเค็ม	บางซื่อน	๒๔๖๑	๙๕
๒๔	แสนภูดาษ	แสนภูดาษ	๒๔๖๒	๙๔
๒๕	ศรีมงคล	แหลมประดู่	๒๔๖๕	๙๑
๒๖	หนองกระสังสามัคคี	แหลมประดู่	๒๕๑๑	๔๕
๒๗	วังอู่	แหลมประดู่	๒๕๒๑	๓๕

ประวัติวัดประชาบำรุงกิจ (วัดหนองแบน)

วัดประชาบำรุงกิจ ตั้งอยู่เลขที่ ๑๔๙ บ้านหนองแบน หมู่ที่ ๕ ตำบลลิบเอ็ดศอก อำเภอ บ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๘ ไร่ ๒ งาน มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๒ แปลง เนื้อที่ ๑๘๐ ไร่ ๑ งาน โฉนดที่ดิน น.ส.๓ ก ส.ค. ๑ เลขที่ ๙๙๕ , ๑๐๐๘

อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๑๘ เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๓ เมตร ยาว ๓๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ หอสวดมนต์ กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๒๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นอาคารไม้ ภูมิสงฆ์ จำนวน ๔ หลัง เป็นอาคารไม้ ๒ หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ ๒ หลัง ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๑๓ เมตร ยาว ๓๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๑ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก

ปูชนียวัตถุ มีพระประธานประจำโบสถ์ พระพุทธรูปนั่งสมาธิ ขนาดหน้าตักกว้าง ๖๙ นิ้ว และ ๔๙ นิ้ว ๒ องค์ หน้าตักกว้าง ๑๐ นิ้ว ๒ องค์ เป็นพระโมคคัลลา พระสาฬหบุตร มีพระพุทธรูปที่ศาลาการเปรียญ ๕ องค์ เป็นพระปางสมาธิ มีพระพุทธรูปที่หอสวดมนต์ ๔ องค์ หน้าตักกว้าง ๑๙ นิ้ว

วัดประชาบารุงกิจ ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๐๐ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๑๘ เมตร

การบริหารและการปกครอง มีเจ้าอาวาสเท่าที่ทราบนาม คือ รูปที่ ๑ พระครูสัมฤทธิ์ สีสสุทโธ พ.ศ. ๒๕๓๑-๒๕๓๔ รูปที่ ๒ พระเทียน สีสปัญญา พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๖ รูปที่ ๓ พระยอด พ.ศ. ๒๕๓๖-๒๕๔๐ รูปที่ ๔ พระสุรเดช พ.ศ. ๒๕๔๐-ปัจจุบัน

การศึกษามีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑

ทางวัดได้มีงานประจำปีทุกต้นเดือนเมษายน นอกจากนี้แล้วทางวัดได้สร้างศาลาประดิษฐานพระ คือ หลวงพ่อพุทธรณิรมิต หลวงพ่อสมเด็จพะพุมอาจารย์ (โต พรหมรังสี) หลวงพ่อชวน สุจิตโต (พระครูชวน เสงี่ยมจิตร) ให้ประชาชนกราบสักการะ (สัมภาษณ์ เจ้าอาวาสวัดประชาบารุงกิจ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖)

ประวัติวัดประศาสน์โสภณ (บางกรูด)

วัดประศาสน์โสภณ เป็นวัดราษฎร์ชนิดสามัญ ตั้งอยู่ในท้องถื่น ตำบลท่าพลับ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา เนื้อที่เขตของวัด

เขตของวัดนี้ ทิศตะวันตกจรดลำแม่น้ำบางปะกง ทิศเหนือจรดคลองบางกรูด ทางทิศตะวันออก มีทางรถยนต์เป็นเขต ทิศใต้มีคูเป็นเขต เนื้อที่ของวัดด้านตะวันตกยาว ๑๒๐ เมตร ตะวันออก ๒๐๒ เมตร ทิศเหนือระยะยาว ๒๕๐ เมตร ทิศใต้ยาว ๒๑๒ เมตร เนื้อที่ ๒๗ ไร่ ๒ งาน

ผู้สร้างวัดนี้ทราบไม่ได้ว่าตั้งขึ้นแต่เมื่อไร ใครเป็นผู้สร้างคงได้ความว่าเป็นวัดเก่าโบราณกาล วัดหนึ่ง ซึ่งได้ตั้งมานานแล้วไม่น้อยกว่า ๒๕๐ ปี ทั้งนี้โดยอาศัยได้ยินได้ฟังจากบรรพบุรุษ ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าให้ฟังว่า ตั้งแต่เกิดมาจำความได้ก็เห็นวัดนี้มีอยู่เก่าแล้ว ถามถึงว่าใครเป็นผู้สร้าง ก็ได้รับคำตอบว่า ไม่เคยได้รู้มาก่อนเลย เมื่อเป็นเช่นนี้อายุของวัดที่ว่าไม่น้อยกว่า ๒๕๐ ปี นั้นก็จะไม่ผิดมาก วัดนี้เรียกกันว่า “วัดบางกรูด” นานแล้วแต่ไม่ทราบว่าด้วยเหตุใดจึงได้ชื่อว่าเช่นนั้น เพราะคำว่าบางกรูดเป็นชื่อตำบล ๆ หนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่คนละฝั่งของลำแม่น้ำบางปะกง ตรงกันข้ามกับที่ตั้งวัด ส่วนตำบลที่ตั้งอยู่นั้น ชื่อว่าตำบลท่าพลับ ชื่อวัดกับชื่อตำบลเป็นคนละอย่าง จึงเดาไม่ได้ว่าอาศัยหลักอะไร จึงได้เรียกชื่อเช่นนั้น ทางที่ดีชื่อวัดเรียกตามตำบลก็เข้าใจง่ายดี จะอย่างไรก็ตามประชาชนส่วนมากได้เรียกวัดนี้ว่า “วัดบางกรูด” มานานแล้วเช่นเดียวกัน

แต่มาสันนิษฐานอีกครั้ง ตามทัศนะของเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน คือว่าวัดที่ตั้งอยู่นี้ลำคลองติดเขตวัดทางทิศเหนืออยู่ข้างโบสถ์ ลำคลองนี้ชื่อว่าคลองบางกรูด สมัยโน้นเขวากันว่าคลองนี้ก็ใหญ่โตมาก ขนาดเรือลำโต ๆ หรือเรือใบแจ่งแล่นเข้าไปได้อย่างสะดวก แต่ว่าบัดนี้คลองนั้นได้ตื้นเขินกลายเป็นคลองเล็ก ๆ หรืออีกอย่างหนึ่งเรียกว่าคูก็ได้ เรียกว่ายังทิ้งแนวทางเอาไว้ให้คนรุ่นหลัง ๆ ได้พิจารณาด้วยเหตุนี้ จึงได้ชื่อว่า “วัดบางกรูด”

มาสมัย พระใบฎีกาชุ่มฮวด เป็นเจ้าอาวาสท่านจึงได้เปลี่ยนนามของท่านจาก ชุ่มฮวด มาเป็น โสภณแล้วก็ได้สมณศักดิ์ว่า พระครูโสภณญาณวิจิตร เป็นพระอุปัชฌาย์ เป็นเจ้าคณะอำเภอบ้านโพธิ์ ฉะเชิงเทรา ท่านเลยได้เปลี่ยนนามของวัดจาก วัดบางกรูด มาเป็น วัดประศาสน์โสภณ จะอย่างไรก็ตามประชาชนส่วนมากได้เรียกวัดนี้ว่า “วัดบางกรูด” มานานแล้วเช่นเดียวกัน (งานฉลองสิ่งก่อสร้างและปฏิสังขรวัดประศาสน์โสภณ บางกรูด, ๒๕๒๙ : ๑-๒๑)

สมบัติของวัดประศาสน์โสภณ

มีที่ธรณีสงฆ์อยู่ ๒ แปลง แปลงที่ ๑ มีเนื้อที่อยู่ ๑๗ ไร่ ๒ งาน ๑ ตารางวา เป็นเนื้อที่ทำนา แปลงที่ ๒ มีเนื้อที่อีก ๔ ไร่ ๑ ตารางวา เป็นเนื้อที่ทำสวน อยู่ในเขตของตำบลท่าพลับ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัด ฉะเชิงเทรา

ปูชนียวัตถุ โบราณวัตถุ

ในพระอุโบสถ มีพระประธานหน้าตัก ๒๐๐ เซนติเมตร ลงลักปิดทองคำเปลว เป็นปางมารวิชัย สวยงามมาก มีพระโมคคัลลานะ พระสารีบุตรนั่งคุกเข่าซ้าย ขวา รองพระประธานอีก ๒ องค์ ปางมารวิชัย หน้าตัก ๗๕ เซนติเมตร ๖๐ เซนติเมตร อีก ๑ องค์ ปางมารวิชัยหน้าตัก ๕๐ เซนติเมตร ลงลักปิดทองหน้า พระอุโบสถ มีพระนอนทอดพระไสยาสน์ยาว ๕ เมตร ๑ องค์ อยู่ในกุฏิ ที่ศาลาการเปรียญมีพระลงรักปิดทอง ปางมารวิชัยหน้าตัก ๖๕ เซนติเมตร ๑ องค์ วิหารหลวงพ่อศรีอารีย์ มีหลวงพ่ศรีอารีย์ หน้าตัก ๘๐ เซนติเมตร ๑ องค์ พระปางมารวิชัยจีวรดอกพิกุล หน้าตัก ๗๐ เซนติเมตร ๑ องค์ พระทรมานกายหน้าตัก ๗๕ เซนติเมตร ๑ องค์ ที่กุฏิเจ้าวาสมีพระพุทธรูปปางมารวิชัยสังฆาฏิใหญ่ หน้าตัก ๕๕ เซนติเมตร ๑ องค์ ปางมารวิชัยจีวรดอก พิกุล ๒ องค์ หน้าตัก ๔๕ เซนติเมตร ๔๐ เซนติเมตร เป็นพระขัดอีก ๒ องค์ หน้าตัก ๔๐ เซนติเมตร และ พระยืน ประจำวันสูง ๑ เมตร ๕ องค์ มีโต๊ะรับแขกไม้สักกะ และ ก่ออิฐ ๕ ตัว สวยงามมาก ๑ ชุด

ระฆังแขวนอยู่หระฆังวัดปากกว้าง ๕๕ เซนติเมตร สูง ๑๐๕ เซนติเมตร แขนงอยู่ที่กุฏิ ๒ ลูก วัดปากกว้าง ๓๘ เซนติเมตร สูง ๘๕ เซนติเมตร โอง์เขียวไขกา ๑๐ ลูก อยู่หอนัน มีโอง์เก่า-ใหม่ ประมาณ ๑๐๐ กว่าลูก พ.ศ. ๒๕๑๕ กุฏิที่เป็นหมู่คณะนี้มีกุฏิ ๕ ห้อง อยู่ ๒ หลัง พ.ศ. ๒๕๑๙ กุฏิ ๓ ห้อง อยู่ ๔ หลัง กุฏิเจ้าอาวาส ๓ ห้อง

โดยในปัจจุบันทางวัดได้สร้างหลวงพ่พระพุทธรูปเกตุอุดม ซึ่งมีชั้นในการแสดงนิทรรศการประวัติทางพระพุทธศาสนาอยู่จำนวน ๘ ชั้น และมีตลาดโบราณ ๑๐๐ ปี ให้นักท่องเที่ยวได้ชม (สัมภาษณ์พระครูใบฎีกา สมยศ ปิยธมโม เจ้าอาวาสวัดประศาสน์โสภณ วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๖)

ประวัติวัดบ้านโพธิ์

วัดบ้านโพธิ์ ตั้งอยู่เลขที่ ๙๕ บ้านโพธิ์ หมู่ที่ ๑ ตำบลคลองบ้านโพธิ์ หมู่ที่ ๑ ตำบลคลองบ้านโพธิ์ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๒๖ ไร่ ๑ งาน ๖๔ ตารางวา โฉนดที่ดิน เลขที่ ๑๙๔๐ , ๓๓๔ , ๓๗๙๒

อาณาเขต ทิศเหนือ จรดแม่น้ำบางปะกง ทิศใต้และทิศตะวันออก จรดที่ดินเอกชน ทิศตะวันตก จรดโรงเรียนประตม และที่ดินเอกชน มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๑๑ แปลง เนื้อที่ ๒๘ ไร่ ๓๑ ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ ๘๒๗๐ , ๘๓๘๕

อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง ๘ เมตร ยาว ๑๖.๕๐ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๓ เมตร ยาว ๑๓.๕๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก กุฏิสงฆ์ จำนวน ๗ หลัง เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๑๗ เมตร ยาว ๑๕ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นอาคารไม้ ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๑ หลัง สร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก

ปูชนียวัตถุ มีพระประธานประจำอุโบสถ ๑ องค์ ขนาดหน้าตักกว้าง ๓๙ นิ้ว พระปางสมาธิ ๖ องค์ ปางมารวิชัย ๑ องค์ หน้าตักกว้าง ๓๐ นิ้ว และปางมารวิชัยหน้าตักกว้าง ๖๐ นิ้ว ๑ องค์

วัดบ้านโพธิ์ ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๓ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร

การบริหารและการปกครอง มีเจ้าอาวาสเท่าที่ทราบนาม คือ รูปที่ ๑ พระอธิการมี รูปที่ ๒ พระอธิการเลียน รูปที่ ๓ พระครูทิม รูปที่ ๔ พระครูชิน รูปที่ ๕ พระครูฮวด รูปที่ ๖ พระอธิการเพชร รูปที่ ๗ พระครูวิสุทโธกิจ พ.ศ. ๒๕๓๐ – ปัจจุบัน

ปัจจุบันทางวัดกำลังก่อสร้าง อุทยานหลวงปู่ทวด โดยมี ความสูงทั้งหมด ๒๕ เมตร หน้าตักกว้าง ๑๖ เมตร ๙ นิ้ว รวมทั้งกำลังก่อสร้างเขื่อน ความยาวประมาณ ๒๒๕ เมตร ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน (สัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดบ้านโพธิ์ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖)

ประวัติวัดกระทุ่ม

วัดกระทุ่ม ตั้งอยู่เลขที่ ๔๐ บ้านปากคลองท่าถั่ว หมู่ที่ ๑ ตำบลสนามจันทร์ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๔ ไร่ ๑ งาน ๙๕ ตารางวา อาณาเขต ทิศเหนือ ประมาณ ๕ เส้น ๕ วา จรดคลองประเวศ ทิศใต้ประมาณ ๕ เส้น ๑๕ วา จรดคลองประเวศ ทิศ ตะวันออกประมาณ ๒ เส้น จดที่เอกชน ทิศตะวันตกประมาณ ๓ เส้น ๑ วา จดที่เอกชน

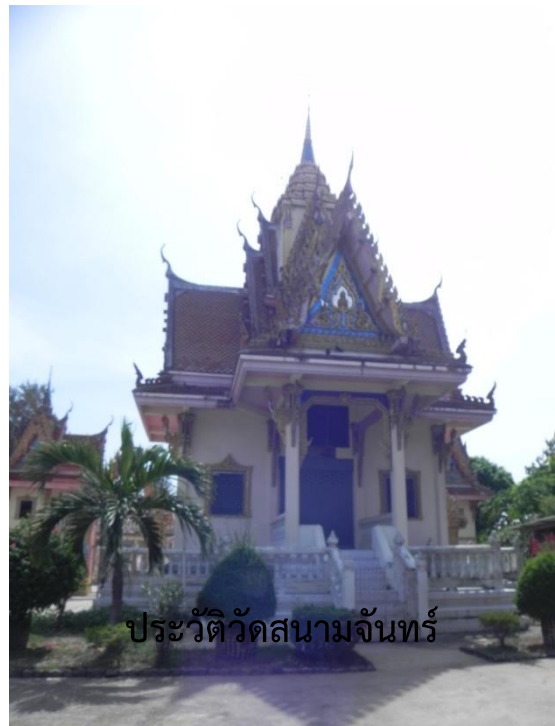
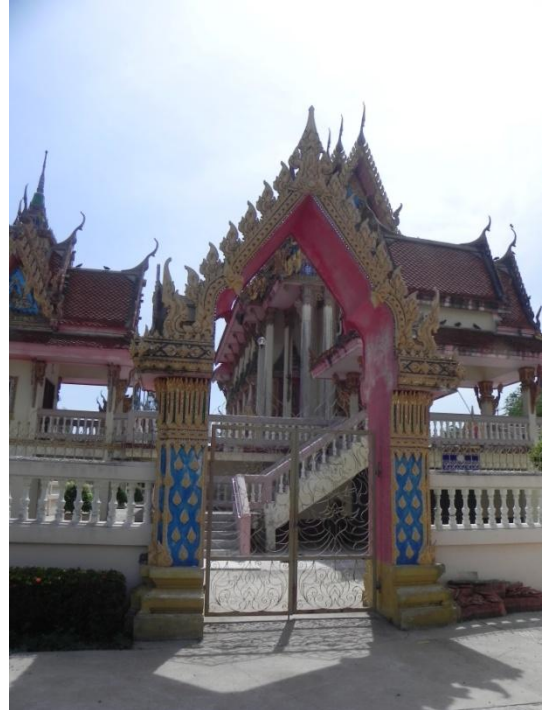
อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง ๗ เมตร ยาว ๒๖ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๘.๕๐ เมตร ยาว ๓๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓ กุฏิสงฆ์ จำนวน ๑ หลัง เป็นอาคารตึก ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๑๓ เมตร ยาว ๓๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาบำเพ็ญกุศล ๑ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก

นอกจากนี้มีมณฑป และหอระฆัง ปูชนียวัตถุ มีพระประธาน ปางมารวิชัยประจำพระอุโบสถ ขนาดหน้าตัก กว้าง ๖๙ นิ้ว สูง ๙๖ นิ้ว เป็นพระพุทธรูปเก่า ตั้งแต่เริ่มตั้งวัด

วัดกระทุ่ม ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๐ เดิมชื่อ วัดมหันตสหัสขาราม ในการสร้างวัดเล่าต่อกันมาว่า ในครั้งแรกมีพระธุดงค์จาริกมาปักกลดบริเวณนี้ ชาวบ้านศรัทธาเลื่อมใส จึงได้พร้อมใจกันสร้างวัดขึ้น นายโต นายทอง และนายเงิน ร่วมกันบริจาคที่ดินในครั้งแรกและต่อมามีผู้บริจาคที่ดินเพิ่มขึ้น และช่วยกันบำรุงรักษา พัฒนาเรื่อยมาจนปัจจุบัน ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร

การบริหารและการปกครอง มีเจ้าอาวาส เท่าที่ทราบนาม คือ รูปที่ ๑ พระโณม ถึง พ.ศ. ๒๔๔๕ รูปที่ ๒ พระหนู พ.ศ. ๒๔๔๗-๒๔๗๘ รูปที่ ๓ พระครูวรโพธิคุณ พ.ศ. ๒๔๘๐-๒๕๑๒ รูปที่ ๔ พระครู แฉล้ม ธมมธโร พ.ศ. ๒๕๑๒-๒๕๒๓ รูปที่ ๕ พระครูโสภณจันทโรภาส พ.ศ. ๒๕๒๓ ถึงปัจจุบัน

การศึกษา มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘

ประวัติวัดสนามจันทร์

วัดสนามจันทร์ สร้างเมื่อปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา เดิมอยู่ทางฝั่งตำบลสนามจันทร์ ต่อมาไม่สะดวกในการติดต่อกันทางเรือ เพราะอยู่ทางฝั่งแผ่นดินนอก จึงได้ย้ายมาอยู่ทางฝั่งตำบลบ้านโพธิ์ ฉะนั้นจึงชื่อว่า วัดสนามจันทร์ ตามชื่อตำบลที่ตั้งอยู่ก่อน ซึ่งตำบลนั้นเดิมชื่อว่า ตำบลสนามจันทร์ เพราะเป็นที่พรวนป่าใช้จันทักเสื่อ ช้าง เป็นต้น ในสมัยของเจ้าสามพระยา ต่อมาเพี้ยนเป็นสนามจันทร์ ส่วนวัดสนามจันทร์นั้น เท้าที่จำได้เป็นที่รู้จักของคนเก่าคนแก่ ก็ในสมัยอาจารย์ภู และอาจารย์หลี่เป็นพระอุปัชฌาย์ ประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งในสมัยนั้น สมเด็จพระญาณสังวรสุวโรสเคยเสด็จมาตรวจวัดต่าง ๆ ตามชนบทได้ถามหลวงพ่อก่อนว่า บวชพระมากี่องค์แล้ว อาศัยที่ท่านประหม่า มิได้โต้ตอบ ท่านจึงถูกถอดออกจากอุปัชฌาย์ และตั้งหลวงพ่อกำ เป็นอุปัชฌาย์แทน ต่อมาหลวงพ่อกำ พรหมสุวรรณ เป็นเจ้าอาวาส และเจ้าคณะแขวง หลังจากหลวงพ่อกำแล้ว ก็มีอาจารย์เทียน เป็นเจ้าคณะแขวงและเป็นอุปัชฌาย์ ต่อมาหลวงพ่อดอนม หรือพระครูวิบูลยติกิจเป็นเจ้าอาวาส และเจ้าคณะตำบลบ้านโพธิ์ ปัจจุบัน พระครูโสภิตสุตคุณ (มหาวิทยาลัย ญาณวโร) เป็นเจ้าอาวาส และเจ้าคณะอำเภอบ้านโพธิ์ (ที่มา : ประวัติพระครูโสภิตสุตคุณ และของดีวัดสนามจันทร์. (๒๕๔๖).อำเภอบ้านโพธิ์ : จังหวัดฉะเชิงเทรา)

ประวัติหลวงพ่พุทธรโสธรจำลองวัดสนามจันทร์

พระครูโสภิตสุตคุณ ได้ไปเสี่ยงทาย ไม้คว่ำหงาย ขอต่อหลวงพ่พุทธรโสธร ถ้านุญาตขอให้ หงาย ๑ คว่ำ ๑ เสี่ยงทายครั้งที่ ๑ คว่ำ ๒ เสี่ยงทายครั้งที่ ๒ หงาย ๒ เสี่ยงทายครั้งที่ ๓ คว่ำ ๑ หงาย ๑ เป็นอันว่าทรงอนุญาต จึงได้สร้างขึ้น เมื่อ พ.ศ.๒๕๑๘ และสร้างวิหารคลุมเมื่อ พ.ศ.๒๕๓๕

ธรรมดาที่ตรงนี้ เรียกว่าที่ทุกศต คือไม่อาจที่จะเจริญเหมือนวัดหลวงพ่อโสธรได้ เพราะฉะนั้น เมื่อสร้างเสร็จแล้ว จึงเป็นที่อยู่ของตาแป๊ะยากจน มาอาศัยนอนอยู่ใต้ฐาน อีกทั้งยังใช้เป็นที่พักเก็บเศษเหล็ก เศษไม้ อีกด้วย หากมีนิมิตที่จะเจริญรุ่งเรืองได้ไม่ แต่เมื่อกาลเปลี่ยนไป ก็ค่อย ๆ เจริญขึ้น จนมีวิหารคลุม ก็ด้วยน้ำพัก น้ำแรง ของภิกษุ สามเณรและสาธุชนทั้งหลาย

ประวัติหลวงพ่อบรมเด็จพุทธพระเจ้าเหี้ยมโลก

เย็นวันหนึ่ง เมื่อพระครูโสภิตสุดคุณ กำลังเดินจงกรมอยู่นั้น ได้มีเทพเจ้าองค์หนึ่ง เข้ามาสิงสู่ใน เจริงใช้อ่านาจดิตบันดาล ได้กล่าวขึ้นว่า “มึงสร้างพระปางนี้ให้กูได้ไหม” โดยสะกดให้ย่นชาเดียว มือหนึ่งชูขึ้น ทำข้างหนึ่งยกขึ้น ในท่าจะเหาะ หรืออย่างขึ้นสู่บันได และหัวเราะเสียงดังในใจของพระครูโสภิตสุดคุณนั้นรับว่า “ได้ซิพ่อ” แล้วท่านก็ออกจากร่างไปพร้อมกับบอกว่า “ถ้ามึงสร้างได้ กูให้มึง ๑๐๐ ล้านบาท” จากวันนั้นจึงได้ หาที่จะสร้าง แต่ก็ไม่เห็นมีที่เหมาะสม วันหนึ่งได้ไปดูชายแม่น้ำ เห็นตลิ่งพังลงไปเป็นแถบ จึงคิดว่า ถ้าตลิ่งพังหลวง พ่อโสธรต้องลงน้ำแน่ จึงพิจารณาว่า น่ากลัวหลวงพ่อโสธรจะมาเหยียบตลิ่งพัง เพื่อต้องการให้สร้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ป้องกันไว้ จึงได้คิดว่า พระยืนก้าวเท้าขึ้นจากน้ำ ควรจะสร้างตรงนี้แหละ จึงได้สร้างขึ้นตรงนั้น

ในใจก็คิดนึกตรึกตรองอยู่เสมอว่า เทวดาองค์ใดให้สร้างขึ้น เมื่อสร้างแล้ว ตั้งแต่พ.ศ.๒๕๒๐ ก็ ยังไม่เห็นวีแววแห่งความมหัศจรรย์อะไรเลย แต่ทว่าเมื่อนั่งกัมมัฏฐานนั้น จิตได้สังหรณ์อยู่เสมอว่า เป็นรัชกาลที่ ๔ จนมาถึงปีนี้จึงทราบชัดว่า เป็นรัชกาลที่ ๔ แน่نون เพราะให้สร้างลูกโลกไว้ใต้ฝ่าพระบาท เป็นพระเจ้าเหี้ยม โลกขึ้นสู่ดาวดิงส์ เป็นปางยมกปาฏิหาริย์ และต้องการจะให้เป็นศูนย์รวมแห่งธรรมยุติ และมหานิกายด้วย (ซึ่ง

พระครูโสภิตสุตคุณ ก็สร้างไปในที่เล่นที่จริงเท่านั้น หาได้เชื่อว่า จะเป็นไปได้จริงไม่ ก็จะต้องพิสูจน์กันต่อไป)
(ที่มา : เจ้าอาวาสวัดสนามจันทร์ อ.บ้านโพธิ์ จ.ฉะเชิงเทรา, ๒๕๕๔)

ประวัติพระสังกัจจายนะ

พระสังกัจจายนะ วัดสนามจันทร์ สร้างเป็นเกียรติแก่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่เคยเสด็จมาเยี่ยมวัดสนามจันทร์และเลยไปพักแรมที่บ้านนายชาน ประเสริฐศิลป์ ซึ่งเป็นคหบดีผู้มั่งคั่งในสมัยนั้น ประมาณ พ.ศ.๒๔๔๗ ขณะนั้นพระองค์มีพระชนมพรรษาได้ ๔๘ พรรษา พระสังกัจจายนะนี้ พระครูโสภิตสุตคุณเป็นผู้ปั้นเอง โดยมีนายวิเชียร ประเสริฐศิลป์ (บุตรนายชาน) เป็นผู้ออกปัจจัยให้ ตั้งพระนามว่า “**พฤตสเทวบุตรพุทธโสธรบวรพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**” หมายถึง ท้าวมหาพรหม กับ หลวงพ่อโสธร และพระปิยมหาราช จะช่วยกันจรรโลงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองไปในวันข้างหน้า ณ วัดสนามจันทร์นี้เอง

ประวัติพระมหาโมคคัลลานะ

พระรูปพระมหาโมคคัลลานะ สร้างเมื่อ พ.ศ.๒๕๑๖ โดยขณะนั้นคอมมิวนิสต์รุ่งเรืองมาก กำลังจะครอบครองราชอาณาจักรไทย ได้เกิดการจลาจลในกรุงเทพมหานคร โดยนักศึกษากลุ่มหนึ่ง พระครูโสภิตสุตคุณ ขณะนั้นเป็นเพียงพระมหาวีทยา จึงได้สร้างพระมหาโมคคัลลานะขึ้น ฝังอาถรรพ์ ด้วยเข็ม ๗ เล่ม และไม้มงคล ๗ อย่าง ตามพระบัญชาของครูเทวดาเพื่อให้คอมมิวนิสต์ล่มสลายโดยให้พระมหาโมคคัลลานะเหยียบโลกตามแผนที่ประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนา ปรากฏว่ามาบัดนี้คอมมิวนิสต์ ไม่มีต่อไปอีกแล้ว เคยนำเหรียญพระมหาโมคคัลลานะไปราบคอมมิวนิสต์ไปแจกทหาร ที่จังหวัดน่าน เรียกว่า รูนปราบคอมมิวนิสต์ บัดนี้หาไม่ได้แล้ว

ประวัติวิหารพระอังคีรส

พุทธวิหารพระอังคีรส สร้างเมื่อ พ.ศ.๒๕๓๓ เพื่อเป็นสถานที่สะเดาะเคราะห์ ตามแนวพระพุทธศาสนา แต่ก่อนเคยทำแบบพราหมณ์ ปรากฏว่า ครูเทวดา มีพระจุลจอมเกล้า เป็นเบื้องตัน ให้เปลี่ยนใหม่เป็นแบบพุทธ โดยอาศัยบาร์มีพระพุทธรูปเจ้าเป็นใหญ่ โดยอาศัยความเป็นอุปมาโน ของพระพุทธรูปเจ้า ปรากฏว่าได้ผลดีเท่ากันกับของแบบพราหมณ์ แต่ตำราเวทศุ ก็ยังคงต้องใช้ของพราหมณ์อยู่นั่นเอง เพราะว่าพุทธรูปกับพราหมณ์จะต้องไปด้วยกันเสมอ โลกจึงจะเป็นไปได้อย่างราบรื่น พระพุทธศาสนา จึงจะไม่เสื่อมไปโดยเร็ว

ประวัติพระสมเด็จ ๙ รุ่น

พระสมเด็จ ๙ รุ่น ที่สร้างแจกในงานฉลองพัทธศเจ้าคณะอำเภอชั้นโทนี้ ความจริงหาได้ทำแจกในงานนี้ไม่ เป็นการทำขึ้นด้วยความปรารถนาของครูเทวดา มีพระปิยมหาราช เป็นเบื้องตัน เพื่อสอดคล้องกับราชวงศ์ของพระองค์ ที่มีนามตามเทวดาตามพระเคราะห์ เพื่อที่จะหาทุนสร้างเขื่อนให้สาธุนบุชา ชุดละ ๙๙๙ บาท และเป็นองค์ ๆ ละ ๙๙ บาท

คือ พระพุทธรูปยอตฟ้าจุฬาโลก หมายถึง พระอาทิตย์ ที่เป็นจุฬาของโลก คือ ยอดโลก นามเต็มว่า “**สมเด็จพุทธะพระสุริยเทวบุตรพุทธโสธรบวรพระพุทธรูปยอตฟ้าจุฬาโลก**” ดีทางยศสูง เมตตาแรง อำนาจกล้า จึงเรียกว่า รุ่น ๑

พระพุทฺธเลิศล้ำนภลัย หมายถึง พระจันทร์ ที่แจ่มจรัสอยู่บนฟ้า นามเต็มว่า “**สมเด็จพระพุทฺธพระจันทร์เทวบุตรพุทฺธโสทรบวรพระพุทฺธเลิศล้ำนภลัย**” ดีทาง ข้างประดิษฐ์ ข้างคิด มหาลาภ มหาผล มหามงคล จึงเรียกว่า รุ่ง ๒

พระนั่งเกล้า หมายถึง พระอังคาร ที่ถูกพระพุทฺธเจ้าทรมาน จนมานั่งทูลเกล้าถวายอารักขา นามเต็มว่า “**สมเด็จพระพุทฺธพระอังคารเทวบุตรพุทฺธโสทรบวรพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว**” ดีทางนักรบ นักเลง อยู่ยง คงกระพันเป็นศิริมงคล แก่ทหาร ตำรวจ นักบวชก็ใช้ได้ จึงเรียกว่า รุ่ง ๓

พระจอมเกล้า หมายถึง พระพุทฺธ คือผู้ฆ่าอริราชศัตรู ผู้เป็นใหม่แห่งเกล้า คือบ่าวไพร่ทั้งปวง นามเต็มว่า “**สมเด็จพระพุทฺธพระวรุณเทวบุตรพุทฺธโสทรบวรพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**” ดีทางนักปราชญ์ นักพูด การศึกษา เทคโนโลยี ปัญญาดี ทรัพย์เจริญ ยศเจริญ จึงเรียกว่า รุ่ง ๔

พระจุลจอมเกล้า หมายถึง พระพหุหัส คือ ผู้เป็นใหญ่แห่งจักรวาล หรือราชอาณาจักร นามเต็มว่า “**สมเด็จพระพุทฺธพระพหุหัสเทวบุตรพุทฺธโสทรบวรพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**” ดีทาง เมตตา ปัญญา แคล้วคลาด อธิษฐานสำเร็จ คำขาย นักปกครอง ยศสูง จึงเรียกว่า รุ่ง ๕

พระมงกุฎเกล้า หมายถึง พระศุภร์ คือ ผู้เป็นมงกุฎแห่งจันทราเป็นมงกุฎแห่งท้องฟ้า นามเต็มว่า “**สมเด็จพระพุทฺธพระศุภร์เทวบุตรพุทฺธโสทรบวรพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว**” ดีทาง เมตตา ผลสมผสาน คำขาย ลากลอย ลากยศ ศิลปะ ปัญญาดี พุด เขียน เรียนดี จึงเรียกว่า รุ่ง ๖

พระปกเกล้า หมายถึง พระเสาร์ คือ ผู้กล้า ในการปกป้องคุ้มครองดุจมัจฉาจรินคราซ ที่กล้าหาญปกป้องคุ้มครอง พระพุทฺธเจ้า ผู้เสียสละเพื่อนรชน เพื่อให้ชนได้เป็นใหญ่ นามเต็มว่า “**สมเด็จพระพุทฺธพระเสาร์เทวบุตรพุทฺธโสทรบวรพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว**” ดีทางอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม เมตตา มหานิยม แคล้วคลาด จึงเรียกว่า รุ่ง ๗

พระอานันทมหิดล หมายถึง พระราหู คือผู้ให้ความยินดีแก่แผ่นดิน ดึงดูดสัตว์ให้ยินดีอย่างยิ่ง นามเต็มว่า “**สมเด็จพระพุทฺธพระราหูเทวบุตรพุทฺธโสทรบวรพระอานันทมหิดล**” ดีทางเมตตา คำขาย ศัตรูพ่าย ผู้ที่ราหูเสวยอายุ จะไม่มีภัยอันตราย ร้ายจะกลายเป็นดี ฝัจะไม่เข้า บริวารที่ต่อต้าน จะกลับมาคืนดี บริวารที่ดี จะยอมสละชีพให้เมื่อมีภัย ให้อภัย ทวงหนี้ทวงสินดี มีลาภเนื่อง ๆ จึงเรียกว่า รุ่ง ๘

พระยมกปาฏิหาริย์ หมายถึง พระเกตุ คือ ยอดแห่งนรชน ยอดแห่งอิทธิฤทธิ์ ยอดแห่งปัญญา นามเต็มว่า “**สมเด็จพระพุทฺธพระเจ้าเหี้ยมโลก สหะเทวบุตรพุทฺธโสทรบวรพระภูมิพล**” ดีทาง เมตตา เทวดา รักใคร่ แคล้วคลาด ชนะศัตรู มหาลาภ มหามงคล ปฏิบัติธรรมไฝ่ธรรมประจําใจ ศิริรวมเรียกว่า สมเด็จ ๙ รุ่ง หรือ ของดี ๙ รัชกาลผู้ใดมีไว้ครอบครอง ขอให้ผู้นั้นจงอธิษฐานเอาแต่ที่ดี ๆ เทอญ

ประวัติวัดพิพิธประสาทสุนทร (วัดลาดขวาง)

วัดพิพิธประสาทสุนทร ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ ตำบลลาดขวาง อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๔ ไร่ ๓ งาน ๔๙ ตารางวา อาณาเขต

ทิศเหนือ และทิศใต้	จรดหมู่บ้าน
ทิศตะวันออก	จรดโรงเรียนเทคนิคจุฬาภรณ์
ทิศตะวันตก	จรดทุ่งนาของราษฎร

อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง ๙ เมตร ยาว ๒๗ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗
เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญกว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๓๑ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ เป็น
อาคารไม้ ภูมิสงฆ์ จำนวน ๕ หลัง เป็นอาคารตึก ๕ หลัง วิหาร กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๒๐ เมตร เป็นอาคาร
คอนกรีตเสริมเหล็ก สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๗ เมตร ยาว ๑๒ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ.
๒๕๓๘ เป็นอาคารคอนกรีตผสมไม้ ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๑ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก

นอกจากนี้มีอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ดังนี้ คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรม ๑ หลัง และมณฑป ๑
หลัง ปุชนิยัตถุ มีพระประธานประจำอุโบสถ ๑ องค์ มีเจดีย์ ๒ หลัง และรูปหล่อหลวงพ่อเฒ่า (จื้อ)

วัดพิพิธประสาทสุนทร ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๐ มีนายวัด นางจิ้น ได้มีจิตศรัทธาบริจาคที่ดินจำนวน ๔
ไร่ และได้ปลูกกุฏิ ๓ หลัง และตั้งชื่อว่า “วัดลาดขวาง” ตามชื่อตำบล ต่อมาได้เปลี่ยนเป็น “วัดพิพิธประสาท
สุนทร” เนื่องจากวัดนี้มีพระครูนามนี้คล้ายกัน ๒ รูป ซึ่งเป็นอดีตเจ้าอาวาส จึงเปลี่ยนชื่อให้เป็นเกียรติแก่นาม
ดังกล่าว ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๒ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๑๕ เมตร
ยาว ๓๔ เมตร

การบริหารและการปกครอง มีเจ้าอาวาส เท่าที่ทราบนาม คือ รูปที่ ๑ พระพิพิธสุตสุนทร พ.ศ. ๒๔๔๒-๒๔๘๘ รูปที่ ๒ พระพรหมคุณาภรณ์ พ.ศ. ๒๔๘๘-๒๕๐๘ รูปที่ ๓ พระครูอาทรพิพิธกิจ พ.ศ. ๒๕๐๘-๒๕๓๔ รูปที่ ๔ พระครูสุนทรพัชรธรรม พ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๓๕ รูปที่ ๕ พระครูปลัดสุวัฒนพรหมคุณ พ.ศ. ๒๕๓๕ - ปัจจุบัน

การศึกษามีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒

ประวัติวัดอินทาราม (วัดทด)

วัดอินทาราม ตั้งอยู่เลขที่ ๓ บ้านคลองนาสา่ง หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองตึนบก อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๔ ไร่ ๒ งาน ๓๔ ตารางวา

อาณาเขต ทิศเหนือ และทิศใต้ จรดคลองสาธารณะ ทิศตะวันออกและทิศตะวันตก จดที่ดินเอกชน มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๑ แปลง เนื้อที่ ๒๒ ไร่ ๔๔ ตารางวา ใบจองเลขที่ ๔๑๖๑

อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง ๔ เมตร ยาว ๑๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๒๖ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก กุฏิสงฆ์ จำนวน ๑ หลัง เป็นอาคารไม้ ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๑๔ เมตร ยาว ๔๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ เป็นอาคารไม้ ปุชนิยวัตถุ มีพระประธานประจำอุโบสถ ๑ องค์ มณฑป ๑ หลัง และรอยพระพุทธรูปจำลอง

วัดอินทาราม ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๘ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร

การบริหารและการปกครอง มีเจ้าอาวาสเท่าที่ทราบนาม คือ รูปที่ ๑ พระครูมา รูปที่ ๒ พระครูเชิด ปสาทิโก รูปที่ ๓ พระวัน จันทสโร พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๒๔ รูปที่ ๔ พระครูอินทพัฒน์ประสุต พ.ศ. ๒๕๒๕ ถึงปัจจุบัน

การศึกษา มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓

วัดอินทาราม ได้สร้างโบสถ์มีหลวงพ่อมะลิ ที่เป็นพระศักดิ์สิทธิ์ เป็นพระประธานโดยสร้างตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๙ มีหน้าตัก ๕๐ นิ้ว รวมทั้งได้ประดิษฐานพระพุทธรูปชินราชไว้ด้วย ซึ่งโบสถ์วัดเป็นโบสถ์แบบจตุรมุข

นอกจากนี้ยังมีอุโบสถที่สร้างโดยประดิษฐานหลวงพ่อม้า ตีสสโชติ พระครูเชิด ปสาทิโก หลวงพ่อสมใจ หลวงพ่อโสธรแกะด้วยไม้ตะเคียนทอง โดยได้ช่างจากจังหวัดลำพูนแกะสลักให้ รอยพระพุทธรูปจำลองทำด้วยไม้ขนุน ไม้พยูง โดยไม้ที่จำลองรอยพระพุทธรูปได้ช่างจากหมู่บ้านถวายเป็นที่เชียงใหม่ จัดทำให้ ส่วนชั้น ๒ ได้มีพระพุทธรูปหยกและพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งพระครูอินทพัฒน์ ประสุต (อาจารย์สำเร็จ) และคณะสงฆ์ญาติ โยม อุบาสกอุบาสิกาเข้ารับพระราชทานพระบรมสารีริกธาตุจากสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ทั้งนี้ทางวัดได้จัดงานประจำปีปิดทองพระพุทธรูปจำลอง พระหยก ทุกต้นเดือนมีนาคมของทุกปี ซึ่งได้มีการแสดงลิเกการละเล่นพื้นบ้าน จัดแสดงในงาน ๒ วัน ๒ คืน ด้วย (สัมภาษณ์พระครูอินทพัฒน์ประสุต เจ้าคณะตำบลบ้านโพธิ์ และเจ้าอาวาสวัดอินทาราม วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖)

ประวัติวัดเกาะชัน

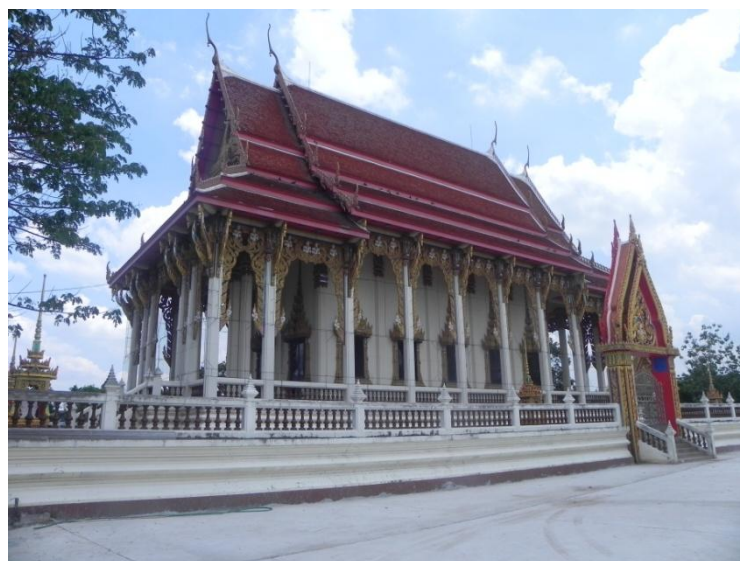
วัดเกาะชัน ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าพลับ สร้างขึ้นเมื่อ ปีพ.ศ. ๒๔๑๐ ปัจจุบันมีการสร้างโบสถ์ กาญจนภิเษก ซึ่งสร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๙ และสร้างเสร็จเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๙ โดยมีพระประธานอยู่ในโบสถ์ ใน สมัยเชียงแสน สมัยสุโขทัย และสมัยอู่ทอง เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน คือ พระปลัดสำราญ อธิปัญญา โดยดำรง ตำแหน่งเป็นเลขานุการเจ้าคณะอำเภอบ้านโพธิ์

ในอนาคตกาลมีแนวคิดในการทำศูนย์วิชาชีพให้แก่ชาวบ้านได้เรียนรู้ รวมทั้งใช้เวลาว่างให้เกิด ประโยชน์ (สัมภาษณ์ พระปลัดสำราญ อธิปัญญา เจ้าอาวาสวัดเกาะชันและเลขานุการเจ้าคณะอำเภอบ้านโพธิ์ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖)

ประวัติวัดดอนทราย

วัดดอนทราย ตั้งอยู่เลขที่ ๘๘ บ้านดอนทราย หมู่ที่ ๔ ตำบลดอนทราย อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๓๙ ไร่ ๘๑ งาน

อาณาเขต ทิศเหนือ จรดถนนสายดอนทราย-บางไผ่ ทิศใต้ จรดคลองชลประทาน ทิศตะวันออก จรดที่ดินเอกชน ทิศตะวันตก จรดคลองชลประทาน มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๕ แปลง เนื้อที่ ๑๘๔ ไร่ ๒ งาน ๖๔ ตารางวา โฉนดที่ดิน เลขที่ ๑๒๓ , ๑๔๙ , ๘๖๙ , ๘๗๗ และ ๘๗๙

อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง ๑๘ เมตร ยาว ๓๔ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๐ ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๒๒ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ กุฏิสงฆ์ จำนวน ๓ หลัง เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ ๓ หลัง วิหาร กว้าง ๑๔ เมตร ยาว ๒๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑ ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๓๖ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๒ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก

ปูชนียวัตถุ มีพระพุทธรูปปูนปั้น ๑ องค์ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ พระพุทธรูปทองเหลือง ๑ องค์ รูปเหมือนหลวงพ่อบุญ ๑ องค์ นอกจากนี้มีศิลปวัตถุอันมีค่า เช่น พญาหงส์ ๑ ตัว โองมั่งกรเก่า ๔๐ ใบ โองมั่งเขี้ยว ๔ ใบ ข้องใหญ่ ๑ ใบ ข้องเล็ก ๑ ใบ ตาชั่งยา ๑ คัน นาฬิกาไม้สักตั้งพื้น ๑ เรือน

วัดดอนทราย ตั้งเมื่อ วันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๑๓ ชาวบ้านเรียกว่า วัดใหม่บ้านดอนทราย ผู้ริเริ่มในการสร้างวัดนี้ คือ นายจ้อย นางเอม นายเกาะ นายเกว โดยในครั้งแรกสร้างเป็นที่พักสงฆ์ขึ้น มีกุฏิไม้ไผ่หลังคามุงจาก ๓ หลัง นิมนต์พระสงฆ์มาอยู่จำพรรษา จนถึง ปี พ.ศ. ๒๔๓๔ นายชู นางบุญจันทร์ ได้อาราธนา พระอาจารย์สุข สุทธิสโร จากวัดท่าไข่ อำเภอมะนังฉะเชิงเทรา มาอยู่จำพรรษา ต่อมาได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส จึงได้ร่วมกับชาวบ้านก่อสร้างเสนาสนะเพิ่มขึ้น สร้างอุโบสถ ศาลาการเปรียญ ชาวบ้านร่วมกันทำนุบำรุงวัดมาจนปัจจุบัน ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๓ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๙ เมตร ยาว ๑๗ เมตร

การบริหารและการปกครอง มีเจ้าอาวาสเท่าที่ทราบนาม คือ รูปที่ ๑ พระสาย พ.ศ. ๒๔๑๓ รูปที่ ๒ พระเก็ง พ.ศ. ๒๔๓๔ รูปที่ ๓ พระอธิการสุข สุทธิสโร พ.ศ. ๒๔๓๔-๒๔๖๔ รูปที่ ๔ พระไต้ รักษาการ พ.ศ. ๒๔๖๔-๒๔๖๖ รูปที่ ๕ พระครูภูมิฐาน ปุณฺณวณฺโณ พ.ศ. ๒๔๖๖-๒๔๘๐ รูปที่ ๖ พระครูธรรมภาณิรคุณ

พ.ศ. ๒๔๘๐-๒๕๔๐ รูปที่ ๗ พระอธิการบัญชา ปิยธมฺโม พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๑ รูปที่ ๘ พระอธิการสำราญ
อาจารย์สุโก พ.ศ.๒๕๔๑-ปัจจุบัน

การศึกษา มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ โรงเรียน
พระปริยัติธรรมแผนกสามัญ เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เปิดสอนเมื่อ พ.ศ.
๒๕๑๓ โรงเรียนผู้ใหญ่ วัดเปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘

ประวัติวัดราษฎร์ศรัทธาธรรม

วัดราษฎร์ศรัทธาธรรม ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๓ ตำบลคลองขุด อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๘ ไร่ ๒ งาน ๘๖ ตารางวา อาณาเขต

ทิศเหนือ	จรดคลองบางไผ่
ทิศใต้	จรดที่ดินนางสุวรรณ หาญณรงค์
ทิศตะวันออก	จรดที่ดินนางถนอม เอี่ยมเจริญ
ทิศตะวันตก	จรดลำหนองขอน

อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง ๖ เมตร ยาว ๒๑ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗
เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญ กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๒๔ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็น
อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก หอสวดมนต์ กว้าง ๑๔.๗๐ เมตร ยาว ๒๔.๗๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็น
อาคารไม้ ภูมิสงฆ์ จำนวน ๑๑ หลัง เป็นอาคารไม้ ๖ หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ ๕ หลัง วิหาร กว้าง ๓ เมตร ยาว ๔
เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๑๗ เมตร ยาว ๒๐ เมตร
สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๑ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริม
เหล็ก ปุชนิยวัตถุ มีประธานประจำอุโบสถปางมารวิชัย สมัยรัตนโกสินทร์

วัดราษฎร์ศรัทธาธรรม ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๐ ผู้ดำเนินการก่อสร้างวัด คือ นายฉำ และนางเจียม
พร้อมกับชาวบ้านที่มีจิตศรัทธา โดยมีพระเสา ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสรูปแรก ได้ก่อสร้างภูมิสงฆ์ ๑ หลัง ต่อมา

สมัยพระชม ได้ก่อสร้างกุฏิเพิ่มเติม และได้สร้างศาลาการเปรียญทรงไทย ๑ หลัง ต่อมาให้สร้างอุโบสถ ๑ หลัง ในสมัยพระห้วงดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสและทำการผูกพัทธสีมา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙ พระครูสัทธาภิรมย์ (พระครู ชื่น) ได้ก่อสร้างศาลาการเปรียญหลังใหม่แทนหลังที่ชำรุดทรุดโทรม สร้างหอสวดมนต์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ สร้างกุฏิ สงฆ์ ๘ หลัง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ สร้างพระอุโบสถหลังใหม่ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๙ และได้ทำการขุดบ่อน้ำสาธารณะ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓ และได้ต่อกระแสไฟฟ้าเข้าวัดเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ และได้ทำการบูรณะและพัฒนาวัดมาโดยตลอด นอกจากนั้นได้จัดถมดินในบริเวณพื้นที่ของวัดเพื่อความสวยงามได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๒ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๖ เมตร ยาว ๑๘ เมตร

การบริหารและการปกครอง มีเจ้าอาวาส เท่าที่ทราบนาม คือ รูปที่ ๑ พระเสา พ.ศ. ๒๔๒๐-๒๔๒๒ รูปที่ ๒ พระชม พ.ศ. ๒๔๒๒ - ๒๔๓๑ รูปที่ ๓ พระคล้อย พ.ศ. ๒๔๓๑ - ๒๔๓๙ รูปที่ ๔ พระเทียน พ.ศ. ๒๔๓๙-๒๔๕๔ รูปที่ ๕ พระห้วง พ.ศ. ๒๔๕๔-๒๔๗๒ รูปที่ ๖ พระแฉ่ง พ.ศ. ๒๔๗๒-๒๔๗๖ รูปที่ ๗ พระใช้ พ.ศ. ๒๔๗๖-๒๔๘๒ รูปที่ ๘ พระสมหวัง พ.ศ. ๒๔๘๒-๒๔๘๗ รูปที่ ๙ พระครูสัทธาภิรมย์ (ชื่น อินทสโร) พ.ศ. ๒๔๘๗-๒๕๒๙ รูปที่ ๑๐ พระอเนก เตชธมโม พ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๔๑ รูปที่ ๑๑ พระสุนทร ปิยสีโล พ.ศ. ๒๕๔๑ - ปัจจุบัน

ประวัติวัดเทพราชปวราราม

วัดเทพราชได้สร้างขึ้นภายหลังที่ทางราชการได้ทำการขุดคลองประเวศบุรีรัมย์แล้ว คือ ได้สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๔ ปัจจุบันตั้งอยู่คลองประเวศบุรีรัมย์ ฝั่งเหนือเลขที่ ๕๙ หมู่ที่ ๒ ตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ปัจจุบันมีพื้นที่ ๒๐ ไร่ ๒ งาน ๒๒ ตารางวา ห่างจากกรุงเทพฯ ตามถนนอ่อนนุช ๑๕ กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดฉะเชิงเทรา ๑๔ กิโลเมตร

ทิศตะวันออก	จรดที่ดินของนายฉัตร เนียมพิทักษ์ และนายทองอยู่ มณีโชติ
ทิศตะวันตก	จรดที่ดินของนายบุญช่วย พรพานิชย์
ทิศเหนือ	จรดที่ดินของนายสาธิต ชูทับทิม
ทิศใต้	จรดคลองประเวศบุรีรัมย์

การสร้างวัดเทพราชปวราราม

พ.ศ. ๒๔๒๐ พระยาราชโกษา เมื่อยังมีบรรดาศักดิ์เป็นคุณพระ ได้รับมอบหมายให้เป็นแม่กองดำเนินการขุดคลอง ชื่อว่า คลองประเวศบุรีรัมย์ เพื่อเชื่อมแม่น้ำสองสาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยาตรงพระโขนง กับแม่น้ำบางปะกงตรงท่าฉั่ว เพื่อการคมนาคมทางเรือ และการชลประทานช่วยในการเกษตร การทำนาของราษฎรในท้องถิ่นสองฟากฝั่ง เมื่อแม่กองได้รับพระราชทานเลื่อนบรรดาศักดิ์ขึ้นเป็น พระยาราชโกษา จึงสร้างวัดขึ้นวัดหนึ่ง คือ วัดราชโกษา ตั้งอยู่ริมคลองประเวศบุรีรัมย์ ฝั่งใต้ตำบลทับยาว อำเภอลาดกระบัง จังหวัดพระนคร กรุงเทพมหานครปัจจุบันนี้

การขุดคลองประเวศบุรีรัมย์ คนงานขุดคลองส่วนใหญ่เป็นกรรมกรจีน ไ่ว้มเปี้ยยาว เมื่อทางราชการได้ขุดคลองประเวศบุรีรัมย์ขึ้นแล้ว แขวงกลั่นมีบรรดาศักดิ์เป็นหมื่นบุรีรักษา (ตันสกุล กลั่นเจริญ) ตั้งบ้านเรือนอยู่ในบ้านบางปรุง คลองบางพระ ด้านทิศตะวันตกของวัดบางปรุง ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ย้ายครอบครัวมาอยู่ในนาของตน ริมคลองประเวศบุรีรัมย์ ฝั่งเหนือด้านทิศตะวันออก ปัจจุบันคือหมู่ที่ ๒ ตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา จึงดำริสร้างวัดขึ้นเพื่อเป็นที่สำหรับบำเพ็ญกุศล รักษาศีลและถวายอาหารบิณฑบาตแด่พระสงฆ์ ในฐานะที่ชาวบ้านตำบลนี้เป็นพุทธศาสนิกชน จึงได้ประชุมชี้แจงชักชวนญาติมิตรและราษฎรในเขตตำบลเทพราชให้ร่วมกันสร้างวัด ประชาชนจำนวนมากให้การสนับสนุน เพราะแขวงกลั่นเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการปกครองราษฎรเทียบเท่ากับนายอำเภอในปัจจุบันนี้

ในสมัยนั้นยังไม่มีผู้ปกครองในตำบลและอำเภอ ต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติปกครองท้องถิ่นได้ออกประกาศใช้เป็นครั้งแรก แล้วจึงมีหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดในระยะแรก กำนัน เรียกว่า “พัน” เช่น พันสวน พันสิน เป็นต้น พันมีอำนาจปกครองพันครัวเรือน ผู้ใหญ่บ้านเรียกว่า “สิบ” เช่น สิบบุญ สิบทิม เป็นต้น สิบมีอำนาจปกครองเพียงสิบครัวเรือน ต่อมาอีกระยะหนึ่ง ทางราชการจึงออกประกาศเปลี่ยนชื่อเรียก ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และนายอำเภอ “แขวง” คนสุดท้าย คือ หลวงเจริญบุรีรักษ์ (พริ้ง วรรณะภักดิ์) กำนันคนแรกในเขตเทพราช คือ แขวงเปลื้อง วรรณะภักดิ์ เป็นบุตรของหลวงเจริญบุรีรักษ์ กำนันคนต่อมา คือ แขวงจู แขวงลิ (มีบรรดาศักดิ์เป็นขุนเทพราช)

เมื่อชุดคลองประเวศบุรีรมย์ ได้ ๔ ปี ก็ได้เริ่มสร้างวัดเทพราช พ.ศ. ๒๕๒๔ โดยมีตาวันได้อุทิศ ถวายที่ดินเป็นคนแรก และตานุ่ม ยายหิม ได้ร่วมมือกันก่อสร้างกุฏิและเสนาสนะ พร้อมกับตาฟูก ยายน่วม พิมเสน พร้อมทั้งผู้มีจิตศรัทธา เป็นจำนวนมาก

เมื่อสร้างวัดเทพราชแล้ว แขวงกลั่น ก็อาราธนาพระอาจารย์อุเทศ แห่งวัดบางปรังมาเป็นเจ้าอาวาสองค์แรกของวัดเทพราช เวลานั้นเป็นฤดูแล้ว จึงนิมนต์พระอาจารย์อุเทศขึ้นนั่งเก้าอี้แล้วจัดขบวนแห่ ช่วยกันแบกขึ้นคานหามมาตามท้องทุ่งอย่างสมเกียรติยศเจ้าอาวาสองค์แรกแห่งวัดเทพราช

ต่อมาแขวงกลั่นได้สร้างพระอุโบสถ เสร็จแล้วหาไม้มาสร้างกุฏิ ให้เพียงพอแก่พระสงฆ์ โดยการเดินทางเข้าป่าอำเภอนมสามัคคีด้วยตนเอง พักแรมค้างคืนอยู่ที่ตำบลเกาะขนุนกับแม่เตี้ย แม่ดำ ผู้มีศักดิ์เป็นน้องสาว เมื่อแขวงกลั่นกลับมาถึงบ้านก็ได้ป่วยเพราะเป็นไข้ป่ามาจากป่าแล้วถึงแก่กรรม

กุฏิเก่าวัดเทพราชในอดีต

การสร้างคณะตะวันออก

เมื่อพระอาจารย์อุเทศ มรณภาพแล้ว พระอุปัชฌาย์หล้า ได้เป็นเจ้าอาวาสวัดเทพราช องค์ที่ ๒ แขวงเปลือ้ง วรรณะภักดิ์ กำหนดตำบลเทพราชคนแรกได้มีศรัทธา ยกที่ดินทิศตะวันออกให้วัดเทพราช กว้าง ๑ เส้น ยาว ๔ เส้น ๑๐ วา คิดเป็นเนื้อที่ดิน ๔ ไร่ ๒ งาน และได้สร้างกุฏิขึ้น ๑ หลัง หอฉันหรือหอประชุมสงฆ์ ๑ หลัง แขวงเปลือ้ง วรรณะภักดิ์ ได้อาราธนาพระอุปัชฌาย์หล้า เจ้าอาวาสมาอยู่ที่คณะด้านตะวันออก เป็นองค์แรก

พระพุทธเจ้าหลวงเสด็จประพาสต้นวัดเทพราช

เมื่อพระอุปฌาย์หล้า ลาสิกขาแล้ว พระอาจารย์บุญมี รุ่งเรือง จึงได้เป็นเจ้าอาวาส องค์ที่ ๓ พระในวัดประพฤติเรียบร้อย น่ารักเอ็นดู ทั้งนี้เพราะท่านอาจารย์บุญมี รุ่งเรือง เป็นพระเจ้าระเบียบ มีแบบแผนเคร่งครัดในพระธรรมวินัยดีมาก

พ.ศ. ๒๔๕๑ (ร.ศ. ๑๒๗) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้เสด็จประพาสมณฑลปราจีนบุรีตามคลองรังสิต เสด็จประพาสจังหวัดนครนายก ปราจีนบุรี อำเภอสรีมโหฬาร และจังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๔๕๑ ครึ่งถึงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๔๕๑ (ตรงกับวันจันทร์ แรม ๑๓ ค่ำ เดือนอ้าย ปีวอก) เวลาเช้า พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ได้ทรงเสด็จออกจากท่าอิ้ว ไปตามลำคลองประเวศบุรีรมย์ จนถึงหน้าวัดเทพราชแล้วจึงเสด็จขึ้นบนศาลาการเปรียญ (หลังเก่าที่รื้อแล้ว) ในเวลานั้นเป็นเวลาเพล พระสงฆ์ที่วัดฉันภัตตาหารเสร็จเรียบร้อยแล้ว พระพุทธเจ้าหลวงได้ทรงประทับพักผ่อนพระราชอิริยาบถอยู่บนอาสนะสงฆ์ศาลานั้น ผู้ที่ติดตามเสด็จได้ช่วยกันหุงข้าว ต้มแกง ประพาสอาหารบนศาลาการเปรียญ เมื่ออาหารสำเร็จแล้วพระองค์ได้ทรงประทับบนตั่ง ทรงเสวยพระกระยาหารบนโต๊ะกลมขนาดเล็ก ๆ ซึ่งเจ้าพนักงานตามเสด็จจัดถวายไว้ตรงกลางศาลา พระองค์ได้ทรงมีพระราชปฏิสันถารแก่พระอาจารย์ปิ่น รองเจ้าอาวาส ซึ่งโปรดให้เข้าเฝ้าได้ตามที่รับสั่ง ทรงทอดพระเนตรเห็นพระปรารักษ์ทางด้านใต้พระอุโบสถ ซึ่งมีสีเหลืองอร่ามงามดี จึงทรงยกพระหัตถ์ชี้ไปทางพระปรารักษ์นั้น พลาทงพระราชดำรัสด้วยพระสุรเสียงอันดังกังวาลแจ่มใสว่า “สวยสวย” ด้วยความพอพระราชหฤทัยยิ่ง แล้วจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานเงิน ๑ ชั่ง (๘๐ บาท) ซึ่งเป็นเงินเหรียญทั้งนั้น ถวายไปไว้ที่วัดเทพราช เพื่อบูรณปฏิสังขรณ์พระอารามต่อไป โดยมีพระอาจารย์ปิ่น รองเจ้าอาวาสเป็นผู้รับมอบและได้มีพระราชปฏิสันถารแก่พสกนิกรที่มาเข้าเฝ้าชมพระบารมี ผู้ใหญ่เปี่ยม พิมเสน ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ มอบตลับสีผึ้งด้านบนเป็นพิมพ์เหรียญเปลือย ทำด้วยเงิน ๑ ตลับ พระองค์ปฏิสันถารกับพสกนิกรด้วยอาการที่ไม่ได้ถือพระองค์เลย จึงเป็นที่ซาบซึ้งพินิจตลอดมาจนตราบเท่าถึงทุกวันนี้ ทั้งทางวัดเทพราชและราษฎรชาวตำบลเทพราชต่างก็รู้สึกนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างสุดที่จะประมาณได้ (ที่ระลึกงานฉลองวัดเทพราชพวราม ครบ ๑๐ รอบ ๑๒๐ ปี, ๒๔๔๕ : ๒๘-๒๙)

ในการเสด็จพระพาสในครั้งนั้นได้ลงหัตถเลขาไว้ดังนี้ “วันที่ ๒๑ เข้าลงเรือล่องไปคุคลองท่าถั่ว ซึ่งตั้งชื่อว่า คลองประเวศบุรีรมย์ ทางตั้งแต่บ้านเทศบาลไปประมาณชั่วโมงหนึ่ง ล้อคที่คลองนี้น้ำไม่สู้แรงเหมือน คลองขนาก คุณเป็นคลองที่บริบูรณ์ดี มีบ้านเรือนเรียงรายสองฟาก มีเรือนฝากระดานก็มาก ลักษณะเดียวกันกับ คลองแสนแสบ นาที่เสียไปคราวหนึ่งเดียวนี้ยากยิ่งนัก แต่ได้ทราบว่าผักตบชวาปิดทางเสียที่สี่แยกเรือเดินเข้า ออกไม่ได้ เตรียมไว้จะไปเตือนเจ้าพระยายมราช เรื่องผักชวานี้ร้ายกาจมากตามลำน้ำบางปะกงหน้าจ้อยๆ เพราะ ถูกน้ำกร่อย แต่ก็ไม่ได้ไหลลงไปในทะเลได้หมด เพราะน้ำไหลขึ้นก็กลับลอยขึ้น ข้อที่ว่ากระป๋องกินได้นั้นเป็นความจริง แต่กลับมีอันตรายมากด้วยเหตุกระป๋องกินแต่ใบ ต้น รากแห้งติดอยู่กับดิน ครั้นถึงเวลาไถหว่านข้าวในนา พอ น้ำมาผักตบชวาจำเริญเร็วก่อนต้นข้าว เปียกเสียแตกต้นข้าวลืบไปหมด โทษถึงจะต้องประหารให้หายขาดแต่ ต้องเป็นการพร้อมกันทั้งหัวเมืองและในกรุง เวลานี้การจะคิดทำลายผักชวาในกรุงยังไม่ได้จับคิดอ่านให้เป็น การทำทั่วไป

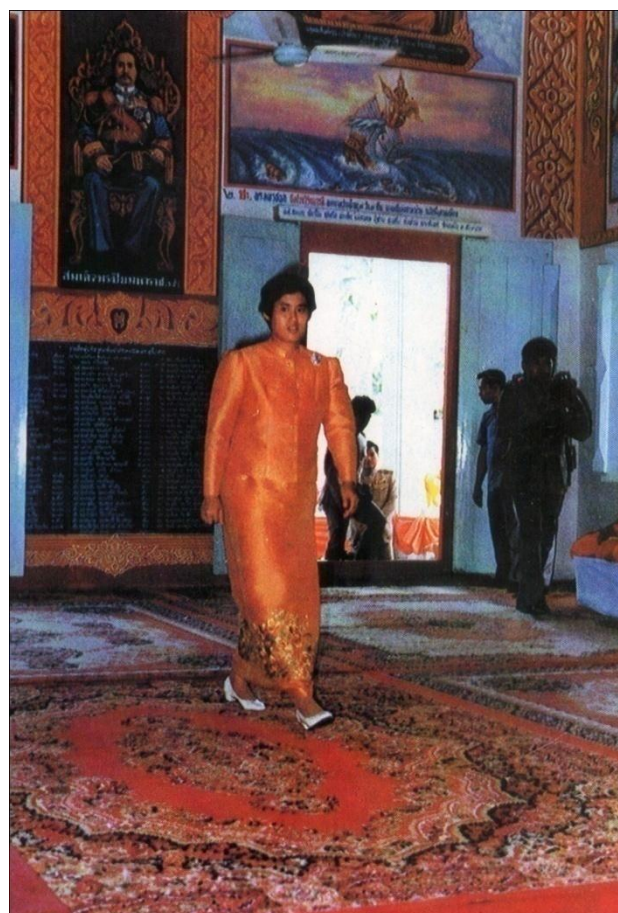
กินข้าวที่วัดเทพราช ซึ่งตั้งอยู่ในตำบลเดียวกัน กลับมาแวะวัดโสธร ซึ่งกรมหลวงดำรงคิดจะ แปลว่า ยโสธร จะให้เกี่ยวข้องกับแก่การที่ได้สร้างเมื่อเสด็จกลับไปตีเมืองเขมร แผ่นดินพระบรมไตรโลกนาถหรือ เมื่อใดราวนั้น แต่เป็นที่น่าสงสัยด้วยเห็นใหม่นัก พระพุทธรูปว่าทำด้วยศิลาแลงทั้งองค์ องค์ที่สำคัญว่าเป็นหมอดีนั่น คือ องค์ที่อยู่กลาง ดูรูปตักและเอวงาม เป็นทำนองเดียวกันกับพระพุทธรูปปฏิมากรแต่ตอนบนกลายเป็น ด้วยฝีมือผู้ที่ไปปั้น ว่าลอยน้ำมาก็เป็นความจริงเพราะเป็นศิลาลงจะไม่ได้ทำในที่นี้ ความนิยมนับถือในความ เจ็บไข้อยู่ข้างจะมาก มีคนไปมาเสมอไม่ขาดจนถึงมีร้านอุบะเทียนประจำอยู่ได้ทั้งสี่สะพานและที่ประตูกำแพงแก้ว กว่า ๒๐ คน ถามดูว่าขายได้อยู่ในวันละถึงตำลึง มีทอดตัว พวกจีนเข้ารักษา เจ้าศรีไสยถวายกำปั่นเหล็กเจาะช่องไว้สำหรับเรือใบหนึ่ง ไม่มีอะไรจะดูเลยในวัดนั้น วันนี้เจ้าศรีไสยแจกเป็นการทั่วถึงทั้งทหารและพลเรือน”

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อเสด็จประพาสต้นที่วัดเทพราชในคราวนั้นแล้ว ก็ได้เสด็จกลับโดยทางชลมารคผ่านทางบางปะกง และอ่าวไทยสู่ปากแม่น้ำเจ้าพระยา จังหวัดสมุทรปราการ เสด็จถึงพระนครในวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๔๕๑ (พระครูธรรมธรศักดานันต์ สิริธมโม. ประวัติวัดเทพราช วัดสระเกศราชมหาวีหาร, ๒๕๑๐. (อัดสำเนา)

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๕๒ พระอาจารย์บุญมี เจ้าอาวาสวัดเทพราชได้รับฎีกาอาราธนาให้เข้าไปรับ พระราชทานเครื่องสังเค็ด เนื่องในงานพระเมรุพระศพพระองค์เจ้าอรุณพงษ์รัชสมโภช พระราชโอรสองค์สุดท้ายของพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ซึ่งมีเจ้าจอมมารดาเลื่อนเป็นพระมารดา ณ พระเมรุหลวงวัดเบญจม-บพิตรดุสิตวนาราม จังหวัดพระนคร โดยได้รับสิ่งของพระราชทานคือ พัดรอง บาตรเหล็กใหญ่ ปิ่นโต อลูมิเนียมเก้าอี้ ๔ ชั้น เรือสำปั้น และพรหมปูเรือ (ชำรุดเสียหาย) กล่องไม้เขียนหมาก ชันน้ำพานรอง กระโถน กล่องใส่ยาสูบ กล่องใส่ยารักษาโรค

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เสด็จยกช่อฟ้าอุโบสถวัดเทพราช

หลังจากการเสด็จประพาสต้นวัดเทพราชของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๕๑ ต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๖๙ ได้มีเหตุการณ์อันเป็นที่น่าปลาบปลื้มใจแก่พสกนิกรชาวตำบลเทพราชคือ เนื่องจากคณะกรรมการวัดเทพราช และศิษยานุศิษย์ได้ร่วมกันซ่อมแซมอุโบสถที่ชำรุดทรุดโทรมลง ทั้งนี้เนื่องจากสร้างมาแล้ว ๔๘ ปี (พ.ศ.๒๔๘๐-๒๕๒๘) เมื่อซ่อมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ท่านสุหะ ถนอมสิงห์ ซึ่งเป็นศิษย์เก่าวัดเทพราช ขณะนั้นดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมชลประทาน นายสุจินต์ กิตติยารักษ์ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา พล.ต.ต.สัญญาชัย ชวาลวิวัฒน์ กำนันประสิทธิ์ เจริญพร นายกมล ชูทับทิม และนายขวัญชัย รักษาพันธ์ ได้ร่วมกันประสานงานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง โดยมอบให้ผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา (นายฉลอง วงษา) เป็นเจ้าของเรื่องกราบบังคมทูลเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ด้วยการกราบบังคมทูลดังกล่าว จึงได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมเสด็จมาทรงเป็นประธานพิธียกช่อฟ้าอุโบสถวัดเทพราชในวันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๒๙ เวลา ๑๕.๐๐ น. เสด็จโดยรถยนต์พระที่นั่ง ยังความปลาบปลื้มปิติยินดีเป็นอย่างยิ่งของชาวเทพราชอีกครั้งหนึ่ง

จุลกฐินสามัคคี วัดเทพราช พ.ศ.๒๕๑๐

งานทอดกฐินสามัคคี จัดขึ้นเมื่อวันอาทิตย์ ที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๑๐ (ตรงกับวันขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๑๒) นายวัฒนา เจริญศรี และนายสิงโต เจริญศรี เป็นหัวหน้าผู้ริเริ่มโดยมีคุณแม่บาง เจริญศรี และญาติมิตร พ่อค้า ประชาชนชาวตำบลเทพราชและตำบลใกล้เคียงให้ความร่วมมือกันอย่างแข็งขัน โดยมีคณะทอดผ้าจากบ้านหาดเลี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มาทอดผ้าไตรจีวร และมีการตีบาตร จากคณะชาวบ้านบาตร กรุงเทพฯ

ผ้าไตรที่จัดทำในจุลกฐินนี้เป็นผ้าไตรที่ครบบริบูรณ์ทั้งไตร และเครื่องบริวารทั้งหลาย ที่ชาวคณะร่วมแรงสามัคคีกันทำตั้งแต่เช้ายันค่ำ สำเร็จเรียบร้อยเมื่อเวลา ๒๑.๐๐ น. พระภิกษุผู้ครองผ้าจุลกฐินคือ พระอธิการประเทือง สุนตจิตฺโต (พระครูสุเทพสันติคุณ) เจ้าอาวาสวัดเทพราชในขณะนั้น และปัจจัยจากการทอดจุลกฐินได้มอบถวายเป็นทุนในการสร้างกำแพงแก้วอุโบสถวัดเทพราช

งานบุญจุลกฐินสามัคคี วัดเทพราช พ.ศ.๒๕๕๒

ในปี พ.ศ.๒๕๕๒ ชาวเทพราชทุกฝ่ายล้วนมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพร่วมสืบสานงานบุญจุลกฐินสามัคคีขึ้นอีกครั้งหนึ่ง โดยมีคุณขวัญชัย รักษาพันธ์ เป็นผู้รื้อฟื้นจัดขึ้นอีกครั้ง งานจัดขึ้นเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ โดยมีคณะทอดผ้าจากวัดขอนแก่นสมบุรณ์ อำเภอนองม่วง จังหวัดลพบุรี ในระหว่างขั้นตอนการทอดผ้ามีการมีการตีบาตรจากคณะชาวบ้านบาตร กรุงเทพฯ มีการทอเสื่อกกเสื่อคล้า จากคณะบ้านค่าย จังหวัดระยอง และมีการแข่งเรือแจว

ครั้นเมื่อการทอดผ้า เย็บจีวร ตีบาตร ถักรัดประคด รวมถึงเครื่องอัฐบริวารอื่นๆ เสร็จเรียบร้อยแล้ว หลังจากนั้นนำมาจัดตั้งบนศาลาการเปรียญวัดเทพราช และถวายผ้ากฐินในเวลา ๑๙.๕๙ น. พระภิกษุผู้ครองผ้าจุลกฐินคือ พระปลัดพงษ์ศักดิ์ อาภาทโร (พระครูสุเทพประภาธร) เจ้าอาวาสวัดเทพราช ส่วนบริวารกฐินที่ได้จากครั้งนี้นำมาสร้างพระสี่ลี้ประดิษฐานหน้าอุโบสถวัดเทพราช และสมทบทุนสร้างพิพิธภัณฑสถานบ้านวัดเทพราช

โบราณสถานวัดเทพราช

คนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ ไม่ว่าในอดีตหรือปัจจุบันนิยมสร้างถาวรวัตถุถวายวัดเพราะมีความเชื่อว่า เมื่อสร้างถวายวัดแล้วได้บุญ ขึ้นสวรรค์ ชาวเทพราชก็เช่นกันได้ดำเนินการตามความเชื่อ ตามแบบบรรพบุรุษทั่ว ๆ ไป จึงได้สร้างถาวรวัตถุถวายวัดเทพราช ดังมีหลักฐานดังนี้

พระปรารักษ์และหมู่เจดีย์เก่าที่ตั้งอยู่บริเวณด้านทิศใต้ของวัดเทพราช

๑. **พระปรารักษ์** ตั้งอยู่ทิศใต้ของอุโบสถ สร้างขึ้นหลังจากการสร้างอุโบสถหลังเก่า พ.ศ. ๒๔๓๐ เสร็จเรียบร้อยแล้วมีวัสดุที่เหลือจากการสร้างอุโบสถมาก่อสร้างพระปรารักษ์สมัยอาจารย์อุเทศ เจ้าอาวาสองค์ที่ ๑
๒. **มณฑป** ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออกของศาลาการเปรียญ อยู่ตรงกลางของคณะตะวันตกกับตะวันออก สร้าง พ.ศ. ๒๔๕๘ สมัยพระอาจารย์หลง จันทสุริยา (พ.ศ. ๒๔๕๘-๒๔๖๗) ภายในมีรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง
๓. **บ่อน้ำฝนคอนกรีต** ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกของศาลาการเปรียญหลังเก่าที่ใช้เป็นสถานที่เล่าเรียน เป็นโรงเรียนชั่วคราว เมื่อลงจากศาลาก็ถึงบ่อน้ำฝนผู้มีจิตศรัทธาสร้างถวายพระอาจารย์หลง จันทสุริยา อดีตเจ้าอาวาสองค์ที่ ๔ (พ.ศ. ๒๔๕๘-๒๔๖๗)
๔. **หอไตร** ตั้งอยู่หน้าคณะตะวันออกเดิม สร้างเมื่อสมัยพระอาจารย์หลง จันทสุริยา อดีตเจ้าอาวาสองค์ที่ ๔ (พ.ศ. ๒๔๕๘-๒๔๖๗)
๕. **หอรบ** ตั้งอยู่ติดกับบ่อน้ำฝนคอนกรีต สร้างสมัยพระอาจารย์หลง จันทสุริยา อดีตเจ้าอาวาสองค์ที่ ๔ (พ.ศ. ๒๔๕๘-๒๔๖๗)
๖. **อุโบสถ** ตั้งอยู่เหนือศาลาการเปรียญหลังเดิม สร้าง พ.ศ. ๒๔๓๐ สมัยพระอาจารย์อุเทศ

และได้หล่อพระประธานประจำอุโบสถวัดเทพราช มีขนาดหน้าตักกว้าง ๓ ศอก นับว่าเป็นพระที่เก่าแก่ของวัด
เทพราช ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๐-๒๕๔๕ รวม ๑๑๕ ปี อุโบสถหลังใหม่ สร้างปี พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๓ สมัยอดีตพระ
อุปัชฌาย์บุญเหลือ โสภโณ

หลวงพ่อดวัดเทพราช” พระประธานภายในอุโบสถหลังใหม่ของวัดเทพราช

อุโบสถหลังใหม่วัดเทพราช สร้าง พ.ศ.๒๔๘๐-๒๔๘๓
(ภาพนี้ถ่ายก่อน พ.ศ.๒๕๑๐)

โบราณสถานวัดดังกล่าวมาแล้วนี้ล้วนเป็นมรดกอันล้ำค่า ที่บ่งบอกถึงการตั้งพงศ์เผ่าเหล่ากอ
คนเทพราชมาเป็นเวลายาวนานเสมือนของโบราณคู่กับวัดเทพราชคู่กับคนเทพราชสืบต่อไป

นอกจากนี้ยังมีเสนานะ ถาวรวัตถุอื่น ๆ ที่ชาวเทพราชและศิษยานุศิษย์ได้ก่อสร้างถวายไว้ เช่น

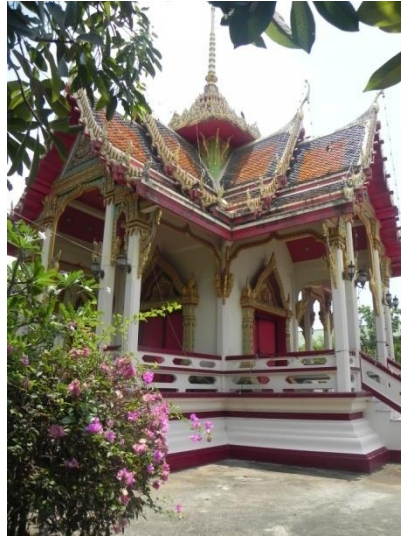
๑. **ศาลาท่าน้ำ** ริมคลองบริเวณหลังกุฏิเจ้าอาวาส แม่ยิ้ม แม่ทองย้อย พระอุปัชฌาย์
บุญเหลือ โสภโณ

๒. **ศาลาท่าน้ำ** หลังที่ ๒ ตั้งอยู่ตรงหน้าศาลาการเปรียญ พ่อเบี้ยว แม่ผัน กิตยารักษ์ สร้าง
ถวายสมัยพระอธิการทองปลิว เตชปัญโญ อดีตเจ้าอาวาสองค์ที่ ๘

๓. **ศาลาท่าน้ำ** หลังที่ ๓ ศาลาล่ามกิจจา ตั้งอยู่ตรงถนนทางไปอุโบสถ นายสวัสดิ์ ล่ามกิจจา
สร้างถวาย พ.ศ. ๒๕๑๐ ในสมัยพระอธิการประเทือง สนต์จิตโต

๔. **฼าปนกิจสถาน** สร้าง พ.ศ. ๒๕๐๗ นายสาย นางหลี่ รอดทอง นายใช้ นางครอบ
ศรีวรศาสตร์ ได้บริจาคเงินริเริ่มการก่อสร้างร่วมกับชาวเทพราชและศิษยานุศิษย์ ในสมัยพระอธิการประเทือง
สนตจิตโต

นอกจากนี้ยังมีถาวรวัตถุสถานอีกจำนวนมาก ดังรายละเอียดประวัติวัดเทพราช

ทำเนียบเจ้าอาวาสวัดเทพราชปวราราม

๑. พระอาจารย์อนุเทศ นิมนต์มาจากวัดบางปรอง	พ.ศ. ๒๔๒๔
๒. พระอุปัชฌาย์หล้า	พ.ศ. - ๒๔๕๐
๓. พระอาจารย์บุญมี รุ่งเรือง	พ.ศ. ๒๔๕๑ - ๒๔๕๘
๔. พระอาจารย์บุญหลง จันทสุริยา	พ.ศ. ๒๔๕๘ - ๒๔๖๗
๕. พระอาจารย์บุญหลง สุรโก (นามขำ)	พ.ศ. ๒๔๖๗ - ๒๔๗๕
๖. พระอุปัชฌาย์บุญเหลือ โสภโณ (สมบูรณ์สุข)	พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๔๙๐
๗. พระอธิการสินธุ์ สีสจิตโต	พ.ศ. ๒๔๙๐ - ๒๔๙๙
๘. พระอธิการทองปลิว เตชปณฺโญ (สายหยุด)	พ.ศ. ๒๔๙๙ - ๒๕๐๒
๙. พระครูสุเทพสันติคุณ ประเทือง สมนจิตโต (พุ่มพวง)	พ.ศ. ๒๕๐๒ - ๒๕๔๖
๑๐. พระครูสุเทพประภาธร พงศ์ศักดิ์ อภาธรโร	พ.ศ. ๒๕๔๖ - ปัจจุบัน

ประวัติวัดอรัญญิการาม

วัดอรัญญิการาม ตั้งอยู่เลขที่ ๒๙ บ้านดอนศาลเจ้า หมู่ที่ ๑ ตำบลแหลมประคู้ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๒ ไร่ ๓ งาน ๒๕ ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ ๖๐๗๘

อาณาเขตทั้งสี่ทิศ จดที่ดินเอกชน มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๑ แปลง เนื้อที่ ๓ ไร่ ๑ งาน ๘๐ ตารางวา

อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วยอุโบสถ กว้าง ๗ เมตร ยาว ๑๕ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญ กว้าง ๗ เมตร ยาว ๑๕ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก หอสวดมนต์ กว้าง ๕ เมตร ยาว ๖ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก กุฏิสงฆ์ จำนวน ๓ หลัง เป็นอาคารไม้ ๓ หลัง สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๑ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก

ปูชนียวัตถุ มีพระประธานประจำอุโบสถปางสมาธิ ๑ องค์ ขนาดหน้าตักกว้าง ๓๐ นิ้ว พระประธานประจำศาลาการเปรียญปางนาคปรก ขนาดหน้าตักกว้าง ๓๙ นิ้ว ๑ องค์ พระพุทธรูปปางประทานพร ๑ องค์ และปางมารวิชัย ๕ องค์

วัดอรัญญิการาม ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๐ เดิมชื่อ วัดดอนศาลเจ้า ผู้บริจาคที่ดินให้สร้างวัด คือ นายพิมพ์ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๔ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร

การบริหารและการปกครอง มีเจ้าอาวาสเท่าที่ทราบนาม คือ รูปที่ ๑ พระครูมัน ธรรมรชิต
รูปที่ ๒ พระครูประสิทธิ์ ธรรมโฆสโก รูปที่ ๓ พระครูปลอด รูปที่ ๔ พระครูปลื้ม สิริวิณโณ พ.ศ. ๒๕๓๖-
ปัจจุบัน

ประวัติวัดคลองสวน

วัดคลองสวน ตั้งอยู่เลขที่ ๗๑ บ้านคลองสวน หมู่ที่ ๔ ตำบลเกาะไร่ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๘ ไร่ ๓ งาน ๔๘ ตารางวา อาณาเขตทิศเหนือจรดโรงเรียน ทิศใต้ จรดคลองประเวศบุรีรมย์ ทิศตะวันออกและทิศตะวันตก จรดหมู่บ้าน มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๒ แปลง เนื้อที่ ๕๐ ไร่ ๑ งาน ๘๔ ตารางวา

อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง ๗ เมตร ยาว ๒๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๐ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๙ เมตร ยาว ๒๔ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐ เป็นอาคารไม้ หอสวดมนต์ กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๑๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓ กุฏิสงฆ์ จำนวน ๑๐ หลัง เป็นตึก ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๑๔ เมตร ยาว ๒๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๓ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ๓ หลัง

นอกจากนี้ยังมีอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ดังนี้ คือ ศาลาลอย ๒ หลัง ศาลาพักผ่อน ๓ หลัง ศาลาปรก ๑ หลัง และโรงเรียนพระปริยัติธรรม ๑ หลัง

วัดคลองสวน ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๐ นายจ้อย นางจันทร์ ถนอมทรัพย์ เป็นผู้นำในการสร้างวัด และเป็นผู้บริจาคที่ดิน ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๑๕ เมตร ยาว ๓๐ เมตร

การบริหารและการปกครอง มีเจ้าอาวาสเท่าที่ทราบนาม คือ รูปที่ ๑ พระอธิการคำ พ.ศ. ๒๔๓๐ รูปที่ ๒ พระอธิการหวัง รูปที่ ๓ พระอธิการบุญมา รูปที่ ๔ พระอธิการเลี้ยง รูปที่ ๕ พระครูพิบูลธรรมขันธุ์ พ.ศ. ๒๔๙๐-๒๕๓๓ และพระครูปิยกิตติคุณ พ.ศ. ๒๕๓๓-ปัจจุบัน

การศึกษา มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐

ประวัติวัดพนมพนาวาส

วัดพนมพนาวาส ตั้งอยู่เลขที่ ๗๕ หมู่ ๓ ตำบลคลองขุด อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย เริ่มสร้างวัดเมื่อ พ.ศ.๒๔๓๗ โดยหมื่นวิเศษ (วาส บุญเขียน) และอำแดง เปี่ยม ภรรยา ผู้มีศรัทธาถวายที่ดินสร้างวัด เนื้อที่ ๑๖ ไร่ ๓ งาน ๘๒ ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ ๖๕๐๑ ร่วมด้วยศรัทธาสาธุชนอื่น ๆ บริจาคทรัพย์สร้างสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เป็นลำดับ ชาวบ้านคนเก่าคนแก่มักจะเรียกว่า “วัดตาวาส” เพราะหมื่นวิเศษ (วาส) ได้เริ่มสร้างไว้ ยังมีที่ธรณีสงฆ์อีก ๑ แปลง ที่ถวายโดยคุณย่าไล่ แหลมเขาทอง เนื้อที่ ๒๓ ไร่ ๒ งาน โฉนดที่ดิน เลขที่ ๑๖๑ ตั้งอยู่ตำบลวังคู้ ปัจจุบันลูกหลานของคุณย่าไล่ใช้ประโยชน์อยู่

ได้รับแต่งตั้งจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นศูนย์พัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติ ประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา เนื่องในวโรกาส ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงเจริญพระชนมายุ ครบ ๖ รอบ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ (ที่มา : วัดพนมพนาวาส. คู่มือสวดมนต์ ทำวัตร แปลศูนย์วิปัสสนาเคลื่อนที่แห่งประเทศไทย)

การบริหารการปกครอง มีเจ้าอาวาสดังนี้

๑. ขรัวตาเกร็ง
๒. พระอาจารย์ เอี้ยง
๓. พระอาจารย์ เล็ก
๔. พระอาจารย์ เส็ง
๕. พระอาจารย์ แพร เขมธมโม (บุญสม)
๖. พระอาจารย์ ไล่ (ฮกโป้)
๗. พระครูวัชรสังวรคุณ (หลวงพ่อไข่ วชิโร) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒-๒๕๒๘
๘. พระอาจารย์ เกษม รวิณโณ รักษาการ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘-๒๕๓๐
๙. พระอาจารย์ เทียง ปญญาโร รักษาการ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๑
๑๐. พระปลัดปรีชา วีระธมโม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑-๒๕๓๙
๑๑. พระครูไกรสร (ภัทรกร เตชวโร นิลสว่าง) เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐-ปัจจุบัน

สิ่งก่อสร้างภายในวัด

๑. อุโบสถหลังเก่า มาอายุคราวเดียวกับการสร้างวัด ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา จากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เมื่อ พ.ศ.๒๔๔๑ ใช้ประโยชน์มาจนอุโบสถหลังใหม่สร้างแล้วเสร็จ ปัจจุบันทำการรื้อถอนไปแล้ว

๒. อุโบสถหลังใหม่ สร้างเมื่อ พ.ศ.๒๕๑๗ โดยพระครูวัชรสังวรคุณ (ไข่ วชิโร) ได้รับความสนับสนุนทุนการก่อสร้างและแนวความคิดจาก พระเดชพระคุณ พระเทพคุณาธาร (ด.เจียม กุลละวณิชย์) เจ้า

คณะจังหวัด และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๐

๓. ศาลาการเปรียญ เป็นอาคารไม้ ๒ ชั้น สร้างเมื่อ พ.ศ.๒๕๐๒ สร้างโดยพระครูวัชรสังวรคุณ (ไข่วชิโร) เพื่อเป็นที่บำเพ็ญกุศลวันสำคัญ สถานที่ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานทำวัตรสวดมนต์ (แรก ๆ ใช้เป็นที่เรียนของเด็ก ๆ) ชั้นล่างเป็นที่พักของแม่ชี และเก็บสัมภาระบางประการ พระครูไกรสรวิลาส (ภัทรกร เตชวโร นิลสว่าง) ทำการบูรณะเมื่อ พ.ศ.๒๕๔๓ โดยยกสูงขึ้น ปรับเปลี่ยนเครื่องบน กระเบื้อง ฝาเพดาน และลวดลายปูนปั้น

๔. ศาลาอเนกประสงค์หอฉัน เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ชั้นเดียว ด้านล่างเป็นที่เก็บน้ำสำรอง สร้างเมื่อ พ.ศ.๒๕๒๓ โดยพระครูวัชรสังวรคุณ (ไข่วชิโร) เพื่อเป็นอาคารอเนกประสงค์ และหอฉัน

๕. อาคารโรงครัว สร้างเมื่อพ.ศ.๒๕๒๕ เป็นอาคาร ครึ่งตึกครึ่งไม้ เพื่อเก็บเครื่องอุปโภค บริโภค และจัดทำอาหารถวายพระภิกษุ สามเณร แม่ชี และผู้ปฏิบัติธรรมบูรณปฏิสังขรณ์ เมื่อ พ.ศ.๒๕๔๗ เปลี่ยนเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก หลังคามุงกระเบื้อง กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๑๕ เมตร สิ้นค่าใช้จ่ายในการบูรณะทั้งสิ้น ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๖. กุฏิสงฆ์ เป็นอาคารที่พักรูปแบบหลายทรง จำนวน ๑๕ หลัง ที่พักแม่ชี-อุบาสิกา ผู้ถือศีลสตรี จำนวน ๒๒ หลัง

๗. กุฏิรับรองและสำนักงาน สร้างเมื่อ พ.ศ.๒๕๓๔ โดยพระปลัดปรีชา วีระมโธ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น ชั้นล่างเป็นที่รับรองพระ เณร สำนักงานเลขาและมูลนิธิและเป็นที่รับแขกของเจ้าอาวาส ชั้นบนเป็นที่พักอาศัยของเจ้าอาวาส และพระอาคันตุกะ

๘. ศาลาภัตตาคาร สร้างเมื่อ พ.ศ.๒๕๔๔ ลักษณะคอนกรีตเสริมเหล็ก ทรงไทย ๒ ชั้น หลังคามุงกระเบื้อง กว้าง ๑๒.๕๐ เมตร ยาว ๒๕ เมตร หน้าบันปั้นลายปิดกระจกสี ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างทั้งสิ้น ๗,๙๒๔,๒๖๙ บาท สร้างเชื่อมต่อกับศาลาการเปรียญ ทำให้พื้นที่การใช้สอยเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นที่บำเพ็ญกุศลวันสำคัญ สถานที่ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ทำวัตรสวดมนต์

๙. ศาลาธรรมนิม สร้างเมื่อพ.ศ.๒๕๔๘ ลักษณะคอนกรีตเสริมเหล็ก ทรงปั้นหยาชั้นเดียว หลังคามุงกระเบื้อง กว้าง ๑๐.๒๐ เมตร ยาว ๒๐.๕๐ เมตร สิ้นเงินค่าก่อสร้างทั้งสิ้น ๑,๘๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นที่บำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรม ทักษิณาทาน ฃาปนกุศล และกิจกรรมอื่น ๆ

ปัจจุบันทางวัดได้สร้างบ่อพญานาคขึ้นมา เนื่องเกิดจากคนที่มาปฏิบัติธรรมที่วัดได้เล่าให้เจ้าอาวาสฟังว่า มีพญานาคอยู่ในวัด เนื่องจากเป็นแหล่งปฏิบัติธรรมทางวัดจึงได้สร้างบ่อดังกล่าวขึ้นมา

ประวัติวัดมงคลโสภิต (วัดต้นสน)

วัดมงคลโสภิต ตั้งอยู่เลขที่ ๔๐ ถนนท่าถั่ว หมู่ที่ ๓ ตำบลบางกรูด อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๓ ไร่ ๑๐ ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ ๖๐๐๘ มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๑ แปลง เนื้อที่ ๒๐ ไร่ โฉนดที่ดินเลขที่ ๒๙๔๖

อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๔.๗ เมตร ยาว ๓๑.๒ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๒ หอสวดมนต์ กว้าง ๒๒ เมตร ยาว ๑๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นอาคารไม้ กุฏิสงฆ์ จำนวน ๕ หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ ๒ หลัง และตึก ๓ หลัง วิหาร กว้าง ๒๕ เมตร ยาว ๓๐ เมตร เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๒๕ เมตร ยาว ๓๕ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๑ หลัง สร้างด้วยไม้

นอกจากนี้มีอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ดังนี้ คือ เมรุ ๑ หลัง และหอระฆัง ๑ หลัง มีพระพุทธรูป ๖ องค์ ประจำอุโบสถ พระพุทธรูปประจำศาลาการเปรียญ และพระสังกัจจายน์ ๑ องค์

วัดมงคลโสภิต ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๕ เดิมชื่อวัด วัดสามัคคีสาราม ผู้บริจาคที่ดินให้สร้างวัด คือ นายเปรม เสนอคง ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร

การบริหารและการปกครอง มีเจ้าอาวาสเท่าที่ทราบนาม คือ รูปที่ ๑ พระเนียม รูปที่ ๒ พระโหม รูปที่ ๓ พระโห้ รูปที่ ๔ พระเยห์ รูปที่ ๕ พระเปรม รูปที่ ๖ พระครูโสภิตธรรมคุณ พ.ศ. ๒๔๙๑-๒๕๑๑ รูปที่ ๗ พระครูโสภิต มงคลการ พ.ศ. ๒๕๑๒ – ปัจจุบัน

การศึกษา มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖

ประวัติวัดประเวศพัฒนาราม

วัดประเวศพัฒนาราม (หรือวัดใหม่ประเวศ) ตั้งอยู่เลขที่ ๔๗ หมู่ที่ ๓ บ้านคลองประเวศ ตำบลคลองประเวศ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สร้างวัดเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๐ โดยมีนายเหนี่ยง ดิษสงวน ซึ่งอยู่ตำบลคลองประเวศ อำเภอบ้านโพธิ์

เป็นผู้มีจิตศรัทธามอบที่ดินถวายเพื่อสร้างวัด จำนวน ๗ ไร่ ๒ งาน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙ นายเพียร ดิษสงวน นายพร้อม แดงสำราญ ตำบลคลองประเวศ อำเภอบ้านโพธิ์ เป็นผู้มอบที่ดินถวายวัดอีก จำนวน ๔ ไร่ จากนั้น เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐ พุทธศาสนิกชน บริจาคซื้อที่ดินถวายอีก จำนวน ๒ ไร่ ๓ งาน จำนวนที่ดินทั้งหมดรวม ๑๔ ไร่ ๒ งาน เป็นที่ดินมีโฉนด เลขที่ ๖๕๑๕ ได้รับพระราชวิสุงคามสีมา พ.ศ. ๒๕๐๐

มีอาคารเสนาสนะประกอบด้วยอุโบสถ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๘ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญสร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ เป็นอาคารไม้(หลังเก่า) ปัจจุบันสร้างศาลาการเปรียญหลังใหม่ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น ซึ่งสร้างเมื่อวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๒ เสร็จเรียบร้อยและพร้อมใช้งานได้แล้ว ภูมิสงฆ์เป็นตึก จำนวน ๒ หลัง ศาลาบำเพ็ญกุศลจำนวน ๑ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ความเป็นมาของวัดประเวศพัฒนารามเดิมตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของคลองประเวศบุรีรัมย์ ซึ่งมีชื่อเดิมว่า “วัดสุคนธา” ตั้งวัดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๐ มีเนื้อที่ประมาณ ๗ ไร่ และมีผู้มีจิตศรัทธายกที่ดินฝั่งตะวันตกของคลองประเวศบุรีรัมย์ให้ จึงได้ย้ายวัดสุคนธามาและเปลี่ยนชื่อเป็น “วัดประเวศพัฒนาราม” พ.ศ. ๒๔๔๐ เป็นต้นมา ปุชนิยวัตถุที่สำคัญของวัดประกอบด้วย พระประธานประจำอุโบสถจำนวน ๑ องค์คือ พระพุทธชินราช มีขนาดหน้าตักกว้าง ๕๙ นิ้ว ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวคลองประเวศ

เนื่องจากวัดมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนงานวันสำคัญทางศาสนา ของชาติ และพระมหากษัตริย์เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีการแข่งขันเรือพายซึ่งจัดงานในวันทอดกฐินสามัคคีของวัด เป็นประจำทุกปี เจ้าอาวาสวัดรูปปัจจุบัน คือ พระครูประเวศพัฒนกิจ

ประวัติวัดดอนสีนนท์

วัดดอนสีนนท์ ตั้งอยู่เลขที่ ๗๐ บ้านดอนสีนนท์ หมู่ที่ ๓ ตำบลหนองบัว อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์ มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๙ ไร่ ๒ งาน ๙๖ ตารางวา อาณาเขต

ทิศเหนือ	จรดถนนสายอำเภอบ้านโพธิ์
ทิศใต้	จรดคลองชลประทาน
ทิศตะวันออก	จรดหมู่บ้านดอนสีนนท์
ทิศตะวันตก	จรดที่ดินเอกชน

มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๑ แปลง เนื้อที่ ๑๗ ไร่ ๒ งาน ๕๐ ตารางวา

อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๒๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๘ เมตร ยาว ๓๒ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก หอสวดมนต์ กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๑๔ เมตร กุฏิสงฆ์ จำนวน ๖ หลัง เป็นอาคารไม้ ๒ หลัง และตึก ๔ หลัง ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๗ เมตร ยาว ๑๕ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๓ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ๓ หลัง

วัดดอนสีนนท์ ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒ นายพร เข้มศิริ ถวายที่ดินในการสร้างวัด แรกเริ่มได้สร้างเป็นที่พักสงฆ์ เมื่อมีพระสงฆ์เข้ามาอยู่จำพรรษามากขึ้น จึงได้ตั้งเป็นสำนักสงฆ์ เรียกว่า สำนักสงฆ์สีนวน

เนื่องจากบริเวณพื้นที่ตั้งวัดเป็นดินปนทรายสีนวล ภายหลังจึงได้ขออนุญาตตั้งวัดขึ้น ตั้งชื่อวัดตามชื่อของหมู่บ้าน ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๒๐ เมตร

การบริหารและการปกครอง มีเจ้าอาวาสเท่าที่ทราบนาม คือ รูปที่ ๑ พระอธิการเหลี่ยม จนทสโร รูปที่ ๒ พระอธิการเสริม สมนุจิตโต รูปที่ ๓ พระอธิการช่วง สายทอง รูปที่ ๔ พระครูอุทัยคณานุกุล พ.ศ. ๒๔๘๐ – ปัจจุบัน

การศึกษา มีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐

ประวัติวัดกลางราษฎร์บำรุง

วัดกลางราษฎร์บำรุง ตั้งอยู่เลขที่ ๓ หมู่ที่ ๓ ตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๒ ไร่ ๒ งาน อาณาเขต ทิศเหนือประมาณ ๒ เส้น ๑๐ วา ทิศใต้ประมาณ ๒ เส้น ๑๐ วา ทิศตะวันออกประมาณ ๓ เส้น ๑๐ วา ทิศตะวันตกประมาณ ๓ เส้น ๑๐ วา

อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง ๘ เมตร ยาว ๑๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญ กว้าง ๒๒ เมตร ยาว ๔๔ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก หอระฆัง กว้าง ๓.๕๐ เมตร ยาว ๑๒ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๘๕ เป็นอาคารไม้ กุฏิสงฆ์ จำนวน ๓ หลัง วิหารกว้าง ๓.๕๐ เมตร ยาว ๓๖ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๒๕ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาบำเพ็ญกุศล ๑ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก

วัดกลางราษฎร์บำรุง ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๓๐ เมตร

ประวัติวัดผาณิตาราม

วัดผาณิตาราม ตั้งอยู่ริมฝั่งขวาของแม่น้ำบางปะกง ตรงคุ้งน้ำ บ้านบางเพือ หมู่ที่ ๒ ตำบลบางกรูด อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา (วัดผาณิตาราม (๒๕๔๗). ๑๐๐ ปี วัดผาณิตาราม.จังหวัดฉะเชิงเทรา)

ที่ตั้งวัดเดิม เป็นที่นาของนายเสื่อ นางปิ่น นางผึ่ง ซึ่งเป็นหัวหน้าในการริเริ่มสร้างสร้างวัด กับน้องสาวคือ น.ส.พุ่ม ได้ไปเจรจาขอซื้อที่นาจากนายเสื่อ นางปิ่น ประมาณ ๕-๖ ไร่ เพื่อสร้างวัดในราคา ๓ ชั่ง (๒๔๐ บาท) นายเสื่อกับนางปิ่นก็ขายให้ด้วยความเต็มใจเพราะอยากสร้างสาธารณกุศลร่วมด้วย วัดผาณิตารามจึงเริ่มตั้งรากฐาน ณ ที่ตรงนี้เป็นต้นมา

วัดสร้างเมื่อใด ใครเป็นผู้สร้าง

วัดผาณิตารามสร้างเมื่อปีมะโรง เดือนยี่ ขึ้น ๙ ค่ำ ร.ศ. ๑๒๓ (ในสมัยรัชกาลที่ ๕) ตรงกับวันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ.๒๔๔๗

ผู้ที่ริเริ่มเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการสร้างมีอย่างน้อย ๖ คน ซึ่งเป็นพี่น้องและบุตรของนางผึ่ง ได้แก่

๑. นางผึ่ง วัฒนสินธุ์ เป็นบุตรของนางกลิ่น นายเชียงบูน (เป็นพี่คนโต)
๒. นางหวาน กัญจนา เป็นน้องสาวคนที่ ๒ ของนางผึ่ง
๓. นายแพ พงษ์สุวรรณ เป็นน้องชายคนที่ ๔ ของนางผึ่ง

๔. น.ส.พุ่ม พุ่มตระกูล เป็นน้องสาวคนที่ ๗ ของนางผิ้ง
๕. น.ส.เก๊า วัฒนสินธุ์ เป็นบุตรสาวของนางผิ้ง
๖. นางพิม (ไม่ทราบนามสกุลของท่าน และไม่สามารถสืบค้นได้ว่าท่านเป็นอะไรกับนางผิ้ง)

สิ่งก่อสร้างที่สามารถทำได้ในตอนสร้างวัดใหม่ ๆ นั้น มีเพียงกุฏิ ๒ หลัง และหอสวดมนต์ ๑ หลังเท่านั้น (ปัจจุบันกุฏิและหอสวดมนต์หลังแรกได้รื้อถอนไปหมดแล้วเนื่องจากผุพัง ทรุดโทรมมาก) และชาวบ้านก็ได้เรียกชื่อวัดว่า วัดผาณิตาราม แต่เรียกกันตามชื่อหมู่บ้านที่ตั้งวัด เช่น เรียก **วัดบางเพือ บ้าง วัดใหม่บางเพือบ้าง** ทั้งนี้เนื่องจากวัดนี้ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านบางเพือ หมู่ ๔ ตำบลบางกรูด (ในขณะนั้นตำบลบางกรูดมีประมาณ ๘ หมู่บ้าน ปัจจุบันยุบรวมเหลือเพียง ๓ หมู่บ้านเท่านั้น)

การตั้งชื่อวัด

ความปรากฏต่อมาว่า มีอยู่วันหนึ่ง **ท่านเจ้าคุณทักษิณฯ** จำพรรษาอยู่ที่วัดได้คล่องบางหลวง ท่านมีตำแหน่งเทียบเท่าเจ้าคณะมณฑล ท่านมีหน้าที่ดูแลวัดในจังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดปราจีนบุรี ท่านล่องเรือผ่านวัด เห็นคนกำลังก่อสร้างศาลาการเปรียญกันอยู่ (ศาลาหลังแรกนี้สร้างหลังจากสร้างวัดได้ประมาณ ๕ ปี) ท่านได้แวะขึ้นมาเยี่ยม และให้คนไปตามคนที่ริเริ่มสร้างวัดมาพบ เมื่อนางผิ้งมาพบท่านแล้ว ท่านถามว่าตั้งชื่อวัดหรือยัง นางผิ้งตอบว่ายังไม่ได้ตั้ง ท่านถามอีกว่าใครเป็นหัวหน้าในการริเริ่มสร้าง นางผิ้งบอกว่า ผู้คิดริเริ่มสร้างวัดนี้ล้วนเป็นเครือญาติกันทั้งสิ้น โดยมีตนเองเป็นหัวหน้า ท่านเจ้าคุณท่านจึงเอาคำว่า “**ผิ้ง**” หมายถึงความหวาน เช่น น้ำอ้อย น้ำตาล น้ำผึ้ง ตรงกับคำในบาลีว่า “**ผาณิต**” แล้วท่านได้เอาสนธิกับคำว่า “**อาราม**” (**ผาณิต+อาราม**) เป็น **ผาณิตาราม**

ท่านเจ้าคุณท่านจึงประทานชื่อให้ว่า “**วัดผาณิตาราม**” อันเป็นนามมงคล ที่เรียกกันมาจนทุกวันนี้

แม้ว่าวัดจะได้ชื่อใหม่ที่ไพเราะแล้วก็ตาม ตอนแรก ๆ ชาวบ้านก็ยังนิยมเอาชื่อใหม่และเก่ามาเรียงกันเป็นคำคล้องจองและบ่งบอกสถานที่ตั้งวัดด้วย เช่น พูกันเล่น ๆ ว่า “วัดผาที่นาตาเสือ อยู่บ้านบางเพื่ออีลือกทอกแทก” หรือ “วัดผาที่นาตาเสือ กินข้าวกับเกลือตะลึงตั่งแช่” เป็นต้น ปัจจุบันคำพูดเหล่านี้ไม่มีให้ยินอีกแล้ว

ก่อน พ.ศ.๒๕๐๕ การเดินทางมาวัดนี้มาได้ทางเดียวคือทางน้ำ โดยใช้เรือหรือเดินด้วยเท้า คณะกรรมการวัด ประชาชน ร่วมด้วยท่านนายอำเภอบ้านโพธิ์ (นายยุทธ แก้วสัมฤทธิ์) ร่วมใจกันสร้างถนนจากวัดไปสู่ถนนทางหลวงสายฉะเชิงเทรา-บางปะกง โดยใช้ภาษีบำรุงท้องที่และเงินบริจาค จำนวน ๒๗๒,๓๖๗ บาท สร้างเสร็จใช้การได้ปี พ.ศ.๒๕๐๗

เมื่อมีถนนนอกจากจะทำให้การคมนาคมสะดวกดีขึ้นแล้ว ยังส่งผลให้ชาวบ้านตำบลบางกรูดได้ใช้ไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๓ เมื่อมีถนนทำให้สามารถไปมาติดต่อกับท้องถิ่นอื่นได้ทั้งทางบกและทางน้ำ ทำให้หมู่บ้านและวัดผาณิตารามเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว

ปัจจุบันท่านสามารถเดินทางมาวัดผาณิตารามทางรถยนต์ได้ ๒ ทาง คือ จากเส้นทางถนนฉะเชิงเทรา – บางปะกง ตรงทางแยก กม.๑๐ จากตัวเมืองฉะเชิงเทราหรือถ้าท่านมาจากวัดหลวงพ่อโสธร เข้าทางถนนสายโสธร – วัดบางพระ มีถนนแยกจากวัดบางพระผ่านวัดไชยภูมิธาราม (วัดท่าอิฐ) มาวัดผาณิตารามได้อีกทางหนึ่ง

สิ่งก่อสร้างภายในวัด

๑. กำแพงพระอุโบสถหลังเก่า ต้องขอเรียนว่า ตอนสร้างพระอุโบสถหลังแรกนั้นได้สร้างเป็นเรือนไม้ กั้นฝาไม้ชั่วคราวไปก่อน จนในปีวอก วันศุกร์ขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๗ พ.ศ.๒๔๖๓ ได้ทำพิธียกเครื่องบนพระอุโบสถเป็นไม้จริงถาวร แล้วค่อย ๆ ต่อเติม (ตอนนั้นเรียกว่า ก่อกำแพง) เป็นก่ออิฐถือปูนโดยรักษารูปแบบเดิมไว้

๒. หอระฆัง สร้างเมื่อปี พ.ศ.๒๔๖๙ เป็นไม้สักทั้งหลัง โดยมีนายยง วัฒนสินธุ์ และญาติพี่น้องเป็นผู้ออกเงินให้สร้าง เดิมมีความสวยงาม ปัจจุบันชำรุด ท่านเจ้าอาวาสท่านจึงได้ย้ายไปไว้ริมศาลาด้านใต้ติดกับแม่น้ำ เพื่อเตรียมบูรณะซ่อมแซมให้เหมือนเดิม

๓. กุฏิ พระอาจารย์ละมัยได้สร้างกุฏิทั้งหมด ๔ ครั้ง จำนวน ๔ หลัง เป็นกุฏิไม้ทั้งหมด แต่มีอยู่หลังหนึ่งที่ชื่อกุฏิคาถาพัน สร้างเมื่อปี พ.ศ.๒๔๗๑ ยาว ๘ วา ๓ ศอก กว้าง ๘ ศอก ฝาไม้สักเป็นกุฏิที่สวยงามที่สุด เพราะกุฏิหลังอื่น ๆ นั้นช่องลมเป็นไม้ธรรมดา ส่วนช่องลมของกุฏิคาถาพันเป็นไม้แกะสลักลวดลาย ดอกไม้ลงสีสวยงาม ปัจจุบันได้รื้อถอนไปเพื่อใช้ที่สร้างศาลาพัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติ

๔. ศาลาท่าน้ำ เครื่องปรุเป็นไม้สัก มีข้อฟ้าใบระกาประดับกระจกลีสวยงามมาก สร้างเมื่อปี พ.ศ.๒๔๗๘ คู่กับศาลาท่าน้ำที่นายสอน นางหลาย สร้างถวายไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๔ ปัจจุบันศาลาท่าน้ำทั้ง ๒ หลังนี้ชำรุดมาก ทางวัดจึงได้เคลื่อนย้ายไปไว้ทางเข้าวัดด้านทิศตะวันออกติดกับโรงเรียนวัดผาณิตาราม

๕. ศาลาการเปรียญ หลังเดิมที่สร้างหลังจากสร้างวัดได้ประมาณ ๕ ปี เป็นศาลาชั้นเดียวพื้นเตี้ยติดดิน และชำรุดมากในปี พ.ศ.๒๔๙๐ จึงสร้างขึ้นใหม่ ๑ หลัง ยาว ๑๒ วา กว้าง ๖ วา สูง ๓ วา ๒ ศอก

ออกแบบโดยช่างศิลป์ของกรมศิลปากร ชั้นล่างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ชั้นบนไม้ตะเคียน พื้นไม้ตะแบก ฝาไม้สัก มีช่องฟ้าใบระกา ที่หน้าบันทั้ง ๒ เป็นไม้แกะสลักรูปพระพุทธรูปปางเสด็จลงมาจากดาวดึงส์ประทับอยู่ตรงกลาง วิจารณ์และมีรูปเทพพนมทั้งชายและหญิง เป็นสง่าสวยงาม ศาลาหลังนี้สร้างในสมัยนายกิจจา วัฒนสินธุ์ เป็นรัฐมนตรีสั่งราชการกระทรวงเกษตร ได้เฉลิมฉลองศาลาเมื่อวันเพ็ญ เดือน ๖ พ.ศ. ๒๔๙๒ และต่อมาทางคณะกรรมการวัดได้ยึดถือเป็นประเพณีของการจัดงานประจำปีของวัดต่อ ๆ มาจนบัดนี้ แต่เปลี่ยนเป็นทุก กลางเดือน ๓ ของปี และจากการจัดงานประจำปีมาตลอดทำให้ทางวัดมีเงินพอที่จะดำเนินการก่อสร้างอื่น ๆ อีก มากมาย

๖. การก่อสร้างพระอุโบสถหลังใหม่ ขนาดกว้าง ๑๒ ม. ยาว ๒๑ ม. สูงจากพื้นถึงอกไก่ ๑๗.๕๐ ม. ลักษณะทรงไทย โครงสร้างทำด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กทั้งหลัง กำแพงทำเป็น ๒ ชั้น เพื่อการระบาย อากาศตามธรรมชาติ หลังคาพระอุโบสถหลังนี้จะแตกต่างจากพระอุโบสถทั่ว ๆ ไป คือจะแบนกว่า เนื่องจาก ผู้ออกแบบ (นายสมเจตน์ วัฒนสินธุ์) มีความปรารถนารักษา รูปทรงของพระอุโบสถเดิมเอาไว้เพื่อให้มีเนื้อที่ใช้ สอยภายในพระอุโบสถให้มากที่สุด จึงมีหลังคาแผ่กว้าง ส่วนประตูหน้าต่างเอาอย่างมาจากพระอุโบสถวัด สระเกษราวรวิหาร กทม. ทำพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จทรงประกอบพิธียกช่อฟ้า เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๓

๗. การขยายพื้นที่วัด โดยซื้อที่ดินเพิ่มเติมอีก ๒ ครั้ง คือ ครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้ซื้อที่ดินข้าง วัดริมแม่น้ำทางทิศตะวันตก จำนวน ๒ ไร่ และครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้ซื้อที่ดินทางวัดด้านทิศเหนือของวัดอีก ๑๐ ไร่

๘. สร้างห้องน้ำห้องสุขา ในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ลักษณะทรงจั่วคอนกรีตเสริมเหล็ก ก่ออิฐ ฉาบปูน ผฉาบและพื้นปูด้วยกระเบื้องอย่างดี กว้าง ๗ ม. ยาว ๒๗ ม. จำนวน ๓๓ ห้อง

๙. สร้างศาลาพัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติ ในปีพ.ศ. ๒๕๓๘ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่องค์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสที่ทรงครองราชย์ ครบ ๕๐ ปี และทรงมีพระชนมายุครบ ๖ รอบ ๗๒ พรรษา โดยทำพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นลักษณะทรงไทยคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น กว้าง ๒๔ ม. ยาว ๔๖ ม. ได้ดินเป็นถึงน้ำฝนกว้าง ๒๐ ม. ยาว ๔๐ ม. ลึก ๓ ม. มีหน้าบัน ๔ หน้าบัน ที่หน้าบัน ทั้ง ๔ ได้ขออนุญาตอัญเชิญตราสัญลักษณ์เฉลิมพระเกียรติประดิษฐานทุกหน้าบัน ค่าก่อสร้าง ประมาณ ๒๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๑๐. สร้างศาลาท่าน้ำ แทนของเดิมที่ชำรุดมากในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ โดยมีนายวิทยา นางวรพรรณ น้อยใจบุญ และพี่ ๆ น้อง ๆ เป็นเจ้าภาพในการก่อสร้างลักษณะทรงไทยคอนกรีตเสริมเหล็ก กว้าง ๔ ม. ยาว ๖ ม. หน้าบันปั้นลายไทยติดช่อฟ้าใบระกา จำนวน ๒ หลัง

ประวัติวัดสามกอ

วัดสามกอ ตั้งอยู่เลขที่ ๗๒ บ้านสามกอ หมู่ที่ ๒ ตำบลสิบเอ็ดศอก อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๒๓ ไร่ ๑ งาน ๖๐ ตารางวา

อาณาเขต ทิศทิศ จรดที่ดินเอกชน อาคารเสนาสนะประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง ๑๖ เมตร ยาว ๒๔ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๘ เมตร ยาว ๓๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก กุฏิสงฆ์ จำนวน ๒ หลัง เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ ๒ หลัง วิหาร กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๑๐ เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กทรงไทยจัตุรมุข

วัดสามกอ ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐ ผู้บริจาคที่ดินให้สร้างวัด คือ นายอยู่ นางคล้อย โพธิ์สุวรรณ และนายอึ้ง โพธิ์สุวรรณ ได้รับคัดเลือกเป็นวัดพัฒนาตัวอย่างของกรมการศาสนา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๑ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร

การบริหารและการปกครอง มีเจ้าอาวาส เท่าที่ทราบนาม คือ รูปที่ ๑ พระครูเสือ วิรุฬหโก พ.ศ. ๒๔๕๐ - ๒๔๙๘ รูปที่ ๒ พระครูเผย สีลสาโร พ.ศ. ๒๔๙๙ - ๒๕๐๖ รูปที่ ๓ พระครูอาจารย์สัมปัน (ชม) พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๒๕๓๔ รูปที่ ๔ พระครูประทีปธรรมาทร (ธนินทร์) พ.ศ. ๒๕๓๕ - ปัจจุบัน

การศึกษามีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เปิดสอน พ.ศ. ๒๕๐๐ นอกจากนี้มีสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลสิบเอ็ดศอก

ประวัติวัดลาดบัว

วัดลาดบัว ตั้งอยู่เลขที่ ๘๘ บ้านลาดบัว หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองขุด อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๒ ไร่ ๒ งาน ๔๐ ตารางวา อาณาเขต ทิศเหนือ จรดคลองสาธารณะ ทิศใต้ จรดที่ดินเอกชน ทิศตะวันออก จรดโรงเรียน ประถมศึกษา ทิศตะวันตก จรดที่ดินเอกชน มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๑ แปลง เนื้อที่ ๒๔ ไร่

อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง ๖ เมตร ยาว ๒๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๓ เมตร ยาว ๒๔ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก หอสวดมนต์ กว้าง ๑๑.๕๐ เมตร ยาว ๓๕.๔๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นอาคารไม้ทรงไทย กุฏิสงฆ์ จำนวน ๓ หลัง เป็นอาคารไม้ ๓ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นอาคารอเนกประสงค์ กว้าง ๑๓ เมตร ยาว ๒๔ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก นอกจากนี้มี หอระฆัง ๑ หลัง ปุชนิยวัตถุ มีพระประธานประจำอุโบสถ ๑ องค์ ขนาดหน้าตักกว้าง ๙๐ นิ้ว และพระพุทธรูป ๘ องค์ ขนาดหน้าตักกว้าง ๖๐ นิ้ว ๔ องค์ ขนาดหน้าตักกว้าง ๓๐ นิ้ว ๔ องค์

วัดลาดบัว ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๙ ผู้บริจาคที่ดินให้สร้างวัด คือ พระภิกษุแถม จันทวงศ์ และนายดำ บุญพุ่ม ผู้ดำเนินการก่อสร้างวัด คือ นายศักดิ์ - นางสนธิ์ อินทโชติ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร การบริหารและการปกครอง มีเจ้าอาวาส เท่าที่ทราบนาม คือ รูปที่ ๑ พระเทียน รูปที่ ๒ พระฤทธิ์ รูปที่ ๓ พระฟู รูปที่ ๔ พระเคี่ยม รูปที่ ๕ พระทอง รูปที่ ๖ พระบุญชู รูปที่ ๗ พระครูเกษมธรรมภูษิต รูปที่ ๘ พระเที่ยง ปญญาธโร พ.ศ. ๒๕๓๘ - ปัจจุบัน

นอกจากนี้มีโรงเรียนประถมศึกษา

ประวัติวัดหัวเนิน

วัดหัวเนิน ตั้งอยู่เลขที่ ๑๐๐ หมู่ที่ ๓ ตำบลลาดขวาง อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๘ ไร่ ๓ งาน อาณาเขต ทิศเหนือ จรดที่ธรณีสงฆ์ ทิศใต้ จรดแม่น้ำบางปะกง ทิศตะวันออก จรดคลองบางกรวด ทิศตะวันตก จรดที่สาธารณะ มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๖ แปลง เนื้อที่ ๑๒๘ ไร่ ๓ งาน ๖๘ ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ ๔๐๐๙ , ๑๗๓๙ , ๑๗๓๗ , ๓๘๖๑ , ๓๘๗๓

อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง ๑๑ เมตร ยาว ๑๙ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๒๔ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ เป็นอาคารไม้ กุฏิสงฆ์ จำนวน ๒ หลัง เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๑ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก นอกจากนี้มีโรงครัว ๒ หลัง

ปูชนียวัตถุ มีพระประธานประจำอุโบสถปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง ๖๐ นิ้ว สูง ๗๕ นิ้ว สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ พระศรีอารียเมตไตรย์ ๑ องค์ พระนาคปรก ๑ องค์ ศิลปะวัดภูมิธรรมาสันบุษบก สร้างด้วยไม้สัก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖ และตู้ไม้สักแกะลาย ๑ ตู้ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖

วัดหัวเนิน ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๑๑ เมตร ยาว ๑๙ เมตร

การบริหารและการปกครอง มีเจ้าอาวาสเท่าที่ทราบนาม คือ รูปที่ ๑ พระชุ่ม อนุชโชโต พ.ศ. ๒๔๖๐-๒๔๗๕ รูปที่ ๒ พระฉิม พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๘๐ รูปที่ ๓ พระเชื้อ ธมมโรโส พ.ศ. ๒๔๘๑-๒๔๘๑ รูปที่ ๔ พระไปร้ ชุนโทโก พ.ศ. ๒๔๘๒ -๒๔๘๖ รูปที่ ๕ พระฉิ่ง พ.ศ. ๒๔๘๗-๒๔๙๐ รูปที่ ๖ พระปลัดจำรัส สุขุมลโย พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๐๘ รูปที่ ๗ พระครูไธ้ กนตสีโล พ.ศ. ๒๕๐๙-๒๕๑๗ รูปที่ ๑๐ พระหนู ฐิตธมโม พ.ศ. ๒๕๑๘-๒๕๓๐ รูปที่ ๑๑ พระมหาวัน มหาวณโณ พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๔๑ รูปที่ ๑๒ พระมณี กวีวิโส พ.ศ. ๒๕๔๒-ปัจจุบัน

ประวัติวัดลาดน้ำเค็ม

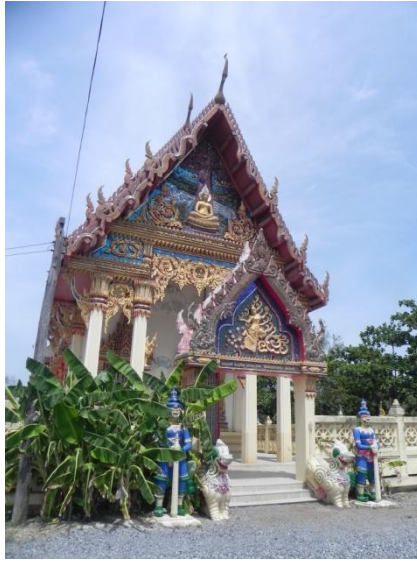

วัดลาดน้ำเค็ม ตั้งอยู่เลขที่ ๔๐ บ้านลาดน้ำเค็ม หมู่ที่ ๓ ตำบลคลองบ้านโพธิ์ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๖ ไร่ อาณาเขตทิศเหนือ จรดที่ดินนายสน นางกลั่น ทิศใต้ จรดคลองตันหมัน ทิศตะวันออก จรดที่ดินเอกชน ทิศตะวันตก จรดคลองตันหมัน

อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง ๑๔ เมตร ยาว ๒๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ ศาลาการเปรียญ กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๕๖ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๗ เมตร ยาว ๑๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๒ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ๑ หลัง สร้างด้วยไม้ ๑ หลัง

วัดลาดน้ำเค็ม ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒

การบริหารและการปกครอง มีเจ้าอาวาสเท่าที่ทราบนาม คือ รูปที่ ๑ พระมหาเสถียร รูปที่ ๒ พระโพธิ์ รูปที่ ๓ พระครูพิศาลบุญวัฒน์ รูปที่ ๔ พระครูโสภิตธรรมรักษ์

ประวัติวัดแสนภูดาษ

วัดแสนภูดาษ ตั้งอยู่ที่เลขที่ ๓๖ บ้านนอก หมู่ที่ ๒ ตำบลแสนภูดาษ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัดเมื่อเนื้อที่ ๑๐ ไร่ ๒ งาน ๘๖ ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ ๔๖๓๙ ตั้งวัดเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๒ วัดแสนภูดาษตั้งอยู่ติดกับริมฝั่งแม่น้ำบางปะกง มีอาณาเขต

ทิศเหนือ	จรดลำประโดง
ทิศใต้	จรดที่ดินเอกชน
ทิศตะวันออก	จรดแม่น้ำบางปะกง
ทิศตะวันตก	จรดที่ดินเอกชน

มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๓ แปลง เนื้อที่ ๓๖ ไร่ ๒ งาน ๕๓ ตารางวา

อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง ๘ เมตร ยาว ๒๔ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๔ เมตร ยาว ๓๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ หอสวดมนต์ กว้าง ๘ เมตร ยาว ๑๖ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖ กุฏิสงฆ์ จำนวน ๗ หลัง เป็นอาคารไม้ ๑ หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ ๔ หลัง และตึก ๒ หลัง วิหาร กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๒๕ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒ ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๒ หลัง

วัดแสนภูดาษ ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๒๖ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๔ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร

วัดแสนภูดาษ มีพระพุทธรูปเก่าแก่ปางสมาธิที่ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งประดิษฐานอยู่ในอุโบสถหลังเก่า เป็นที่เคารพเลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชนในตำบลแสนภูดาษ และตำบลใกล้เคียง คือหลวงพ่อดาวัด

แสนภูดาษ

การบริหารและการปกครอง มีเจ้าอาวาสเท่าที่ทราบนาม คือ รูปที่ ๑ พระแหยม รูปที่ ๒ พระกอย มหาสุวณโณ รูปที่ ๓ พระพินิจ วิรุฬหกโร พ.ศ. ๒๔๗๓-๒๔๘๖ รูปที่ ๔ พระครูนันทโสภณ พ.ศ. ๒๔๘๖-๒๕๒๒ รูปที่ ๕ พระครูพิพิธพัฒนพิธาน พ.ศ. ๒๕๒๒-ปัจจุบัน

การศึกษา มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙

ประวัติวัดศรีมงคล

วัดศรีมงคล ตั้งอยู่เลขที่ ๗๒ บ้านแหลมประดู่ หมู่ที่ ๔ ตำบลแหลมประดู่ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๕ ไร่ ๓ งาน ๒๑ ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ ๑๒๐

อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง ๖ เมตร ยาว ๑๔ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญกว้าง ๑๘ เมตร ยาว ๓๒ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก กุฏิสงฆ์ จำนวน ๙ หลัง เป็นอาคารไม้ ๖ หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ ๓ หลัง

นอกจากนี้มีอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ดังนี้ คือ เมรุ ๑ หลัง และศาลาบำเพ็ญทาน ๑ หลัง ปูชนียวัตถุ มีพระประธานประจำอุโบสถ ๑ องค์

วัดศรีมงคล ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ เดิมชื่อวัดใหม่หนองมะกรูด ต่อมาพระอธิการเขียว ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “วัดศรีมงคล” ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๙ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร

การบริหารและการปกครองมีเจ้าอาวาส เท่าที่ทราบนาม คือ รูปที่ ๑ พระลอย รูปที่ ๒ พระแต้ม รูปที่ ๓ พระเขียว รูปที่ ๔ พระไสว รูปที่ ๕ พระเกลี้ยง รูปที่ ๖ พระฉล้า รูปที่ ๗ พระส้มจิ้น พ.ศ. ๒๕๐๙-๒๕๒๕ และรูปที่ ๘ พระเล็ก พ.ศ. ๒๕๒๖ – ปัจจุบัน

ประวัติวัดหนองกระสังสามัคคี

วัดหนองกระสังสามัคคี ตั้งอยู่เลขที่ ๓ บ้านหนองกระสัง หมู่ที่ ๖ ตำบลแหลมประดู่ อำเภอ บ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๖ ไร่ ๑๙ ตารางวา อาณาเขตทั้งสี่ทิศ จรดที่ดินเอกชน มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๑ แปลง เนื้อที่ ๒๑ ไร่ ๓๕ ตารางวา

อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง ๑๓ เมตร ยาว ๒๖.๕ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญกว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๓๒ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก กุฏิสงฆ์จำนวน ๓ หลัง เป็นอาคารไม้ ๑ หลัง และตึก ๒ หลัง วิหาร กว้าง ๖.๔ เมตร ยาว ๘.๘ เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นอาคารชั่วคราว ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๑ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก

วัดหนองกระสังสามัคคี ตั้งเมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๑ ผู้ดำเนินการก่อสร้างวัด คือ นายเข้ม แรตเจริญ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๑๓ เมตร ยาว ๒๖.๕ เมตร การบริหารและการปกครอง มีเจ้าอาวาสเท่าที่ทราบนาม คือ รูปที่ ๑ พระครูอืด พ.ศ. ๒๕๑๕-๒๕๓๐ รูปที่ ๒ พระสมศักดิ์ พ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๓๕ รูปที่ ๓ พระจินดา นนทจิตโต พ.ศ. ๒๕๓๕-ปัจจุบัน

การศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗

ประวัติวัดวังอู่

วัดวังอู่ ตั้งอยู่เลขที่ ๕๓ บ้านวังอู่ หมู่ที่ ๕ ตำบลแหลมประดู่ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๗ ไร่ ๑ งาน ๑๙ ตารางวา

อาคารเสนาสนะประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง ๕ เมตร ยาว ๑๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒ ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๖ เมตร ยาว ๒๖ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐ กุฏิสงฆ์ จำนวน ๒ หลัง เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก วิหาร กว้าง ๖ เมตร ยาว ๑๕ เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๑๖ เมตร ยาว ๒๔ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นอาคารไม้ ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๑ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก

นอกจากนี้มีอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ดังนี้ คือ หอระฆัง ๑ หลัง และหอพระไตรปิฎก ๑ หลัง ปูชนียวัตถุ มีพระประธานประจำอุโบสถสมัยสุโขทัย ขนาดหน้าตักกว้าง ๑๙ นิ้ว สูง ๒๕ นิ้ว

วัดวังอู่ ตั้งเมื่อวันที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๘ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๔๐ เมตร

การบริหารปกครอง มีเจ้าอาวาส พระบุญ ธมมธโร พ.ศ. ๒๕๒๒-ปัจจุบัน

ภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อ ของอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประเพณีแห่หลวงพ่อพุทธโสธรทางน้ำของอำเภอบ้านโพธิ์

หลวงพ่อพุทธโสธร หรือที่ชาวบ้านเรียก ชื่อ สั้น ๆ ว่า “หลวงพ่อโสธร” เป็นพระคู่บ้านคู่เมืองของฉะเชิงเทรา มาช้านาน ประดิษฐานที่อยู่วัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอมืองฉะเชิงเทรา ในสมัยดั้งเดิมเรียกว่า “วัดหงส์” จะเป็นปีใดไม่มีหลักฐานปรากฏ ท่านผู้รู้สันนิษฐานว่า หลวงพ่อโสธรน่าจะประดิษฐานที่วัดหงส์ ประมาณ พ.ศ.๒๓๑๓ ตรงกับสมัยต้นกรุงธนบุรี หากนับถึงปัจจุบัน พ.ศ.๒๕๕๖ จะมีอายุ ๒๔๓ ปี

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เคยเสด็จทอดพระเนตรวัดโสธร เมื่อ พ.ศ.๒๔๕๑ ได้ทรงมีพระราชหัตถเลขา ถึงพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้นดำรงพระอิสริยยศเป็น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามกุฎราชกุมาร เกี่ยวกับหลวงพ่อพุทธโสธรตอนหนึ่งว่า “พระพุทธรูปว่าด้วยศิลาแลงทั้งนั้น องค์สำคัญว่าเป็นหมอดี นั้นคือองค์อยู่กลาง ดูรูปตักและเอวงาม เป็นทำนองเดียวกันกับพระพุทธรูปปฏิมากร แต่ตอนบนกลายเป็นด้วยฝีมือผู้ที่ไปปั้น ว่าลอยน้ำมาก็เป็นความจริงเพราะเป็นพระศิลาแลง คงจะไม่ได้ทำในที่นี้ ความนิยมนับถือในความเจ็บไข้อยู่ช้ำมาก มีคนไปมาเสมอมิได้ขาด จนถึงร้านรูปเทียนประจำอยู่ได้ ทั้งที่สะพาน และประตูกำแพงแก้ว ๒๐ คน ถามดูว่าขายได้ในวันละกี่ตำลึง มีทอดตัว พวกจีนเข้ารักษา”

จากพระราชหัตถเลขาเบื้องต้น แสดงให้เห็นว่า หลวงพ่อโสธรเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ มีอิทธิปาฏิหาริย์ มากมาย ดลบันดาลให้ ผู้คนหายป่วยหายไข้ คลายความทุกข์เข็ญต่าง ๆ นานา ทำนายโชคชะตา วาสนาได้ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต มีประชาชนศรัทธา เคารพนับถือมากมานานแล้ว

ด้วยอานุภาพแห่งความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ เป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลผู้เคารพนับถือ โดยทั่วไป ชาวฉะเชิงเทราจึงพร้อมใจกัน จัดให้มีงานนมัสการหลวงพ่อโสธรเป็นประจำทุกปี ปีละ ๓ ครั้ง ได้แก่ งานเทศกาลกลางเดือน ๕ งานเทศกาลกลางเดือน ๑๒ และงานเทศกาลตรุษจีน

งานเทศกาลกลางเดือน ๑๒ แรกเริ่มเดิมทีจัดงานเพียง ๓ วัน ได้แก่ วันขึ้น ๑๔ – ๑๕ ค่ำ และวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๒ ในวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เป็นการแห่หลวงพ่อพุทธโสธรทางบก วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เป็นวันแห่หลวงพ่อพุทธโสธรทางน้ำ และวันแรม ๑ ค่ำ มีการเวียนเทียน และสรงน้ำพระ ต่อมาปี พ.ศ.๒๔๙๔ ได้เพิ่มการจัดงานขึ้นอีก ๒ วัน ได้แก่ วันขึ้น ๑๒ – ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๒ รวมการจัดงาน ทั้งหมด ๕ วัน และถือเป็นประเพณีปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

ประวัติความเป็นมาของการแห่หลวงพ่อพุทธโสธร อำเภอบ้านโพธิ์

ประเพณีแห่หลวงพ่อพุทธโสธร เริ่มมีขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๔๓๓ ผู้เริ่ม คือ นายทรัพย์ หัวหน้าคณะละครคลองโสธร ซึ่งมีมูลเหตุมาจากในปี พ.ศ.๒๔๓๓ ได้เกิดโรคฝีดาษระบาด คณะละครของนายทรัพย์ เป็นโรคฝีดาษจนต้องหยุดแสดงละครอาชีพ นายทรัพย์จึงได้ขนานหลวงพ่อพุทธโสธร ถ้ารักษาหายจะจัดการฉลองสมโภชหลวงพ่อทางเรือ ให้เป็นที่สนุกสนาน คณะละครที่เป็นฝีดาษรวมทั้งชาวบ้าน ได้หายขาดจากโรคฝีดาษอย่างน่าอัศจรรย์ นายทรัพย์และชาวโสธรจึงได้จัดการแห่สมโภชทั้งกลางวันและกลางคืน จนเป็นประเพณีสืบต่อกันมา

เดิมทีเดียว ไม่มีการแห่หลวงพ่อกุหลาบโสธรทางเรือลงมาถึงบ้านโรงสีล่าง ตำบลท่าพลับ และอำเภอบ้านโพธิ์เช่นปัจจุบัน แต่มีครั้งหนึ่ง นายทรัพย์ หรือ “โต้ไผ่ทรัพย์” ตามที่ชาวบ้านเรียกได้นำละครมาแสดงถึงโรงบ่อนท้ายตลาดโรงสีล่าง ตำบลท่าพลับ อำเภอบ้านโพธิ์ แล้วก็เกิดเรื่องราวขึ้น ขณะที่โต้ไผ่ทรัพย์กำลังแสดงละครอยู่ ผู้มีอิทธิพลในขณะนั้น และพรรคพวก ได้ใช้กำลังลักพาตัวลูกสาวโต้ไผ่ทรัพย์ไปทิ้งเครื่องละครโต้ไผ่ทรัพย์ไม่เห็นหนทางอื่นใดที่จะช่วยลูกสาวได้ นอกจากหันหน้าพึ่งบารมีหลวงพ่อกุหลาบโสธร โดยบนบานว่า ถ้าได้ลูกสาวกลับคืนมาจะแห่หลวงพ่อกุหลาบโสธรมาสวมโกศที่โรงสีล่าง ตำบลท่าพลับ ด้วยความศักดิ์สิทธิ์ และบารมีของหลวงพ่อกุหลาบโสธร โต้ไผ่ทรัพย์จึงได้ลูกสาวกลับคืนมาภายใน ๓ วัน นับแต่นั้นมาจึงได้มีการแห่หลวงพ่อกุหลาบโสธรมาถึงโรงสีล่างแล้วแห่ต่อไปจนถึงอำเภอบ้านโพธิ์ เพื่อให้ประชาชนได้สักการบูชาและเป็นประเพณีสืบมาจนกระทั่งทุกวันนี้

ประเพณีต้อนรับขบวนแห่หลวงพ่อกุหลาบโสธรทางน้ำ

ชาวอำเภอบ้านโพธิ์ที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำบางปะกง และตำบลใกล้เคียงจะถือเป็นประเพณี วันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๒ ของทุกปี พาครอบครัวและบุตรหลานมาต้อนรับหลวงพ่อกุหลาบโสธร จุดธูปเทียนพร้อมดอกไม้กราบนมัสการและปิดทอง หลวงพ่อกุหลาบโสธร จำลอง บนเรือลำใหญ่ ที่ประดิษฐานองค์หลวงพ่อกุหลาบโสธรลอยลำอยู่ริมตลิ่งฝั่งลำน้ำบางปะกง มีวิวิธทัศน์ สดชื่น สวยงาม ร่มเย็น ทั้งยังมีเรือยนต์ลากจูง และเรือประกอบขบวนแห่ประดับตกแต่งธงทิวอย่างสวยงามเป็นการทำบุญ ฉลองศรัทธาของชาวบ้านโพธิ์ รูปแบบหนึ่ง ที่หาได้ยาก การจัดเตรียมการต้อนรับขบวนแห่หลวงพ่อกุหลาบโสธรแต่ละแห่ง อาจมีกิจกรรมความเชื่อถือศรัทธาคล้าย ๆ กัน แต่ก็มีบางอย่างที่แตกต่างกันอยู่บ้าง

ประเพณีการต้อนรับขบวนแห่หลวงพ่พุทธโสธร ของชุมชนตลาดบางกรด

ชุมชนแห่งนี้เป็นสถานที่แห่งแรกของอำเภอบ้านโพธิ์ ที่ต้อนรับขบวนแห่หลวงพ่พุทธโสธร คณะกรรมการของชุมชนจะจัดเตรียมประรำพิธี ไว้บริเวณท่าน้ำของวัดประศาสน์โสภณ (บางกรด) ตั้งแต่วันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๒ ก่อนวันงาน ๑ วัน กลางคืนมีลิเกแสดงให้ประชาชน และวันรุ่งขึ้นก็มีการแสดงลิเกอีกครั้งวัน เป็นการแสดงถวายการต้อนรับ หลวงพ่พุทธโสธร นอกจากนั้น มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตำบลใกล้เคียง ได้มาร่วมทำบุญ นมัสการหลวงพ่ด้วย วันรุ่งขึ้น เวลาเช้า ประมาณ ๐๘.๐๐ น. ขบวนแห่หลวงพ่ โสธรทางน้ำ ซึ่งเริ่มแห่มาจากวัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอมะนังฉะเชิงเทรา จนมาถึงท่าน้ำวัดบางกรด ประชาชนทั้งชาว ตลาดบางกรดและตำบลใกล้เคียงที่มารอต้อนรับหลวงพ่ จะค่อย ๆ ทอยลงเรือ จดรูปเทียนพร้อมดอกไม้ กราบนมัสการบูชา พร้อมทั้งปิดทองหลวงพ่พุทธโสธรจนทั่วทุกคน ใช้เวลาประมาณ ๒ ชั่วโมง เป็นเสร็จพิธี ขบวนเรือและคณะเจ้าหน้าที่ร่วมกันแห่หลวงพ่พุทธโสธรต่อไปยังท่าน้ำวัดผาณิตาราม ตำบลบางกรด และ ตลาดโรงสีล่าง ตำบลท่าพลับ ต่อไป

ตลาดแห่งนี้ เป็นตลาดเก่าแก่ ในอดีตมีความเจริญรุ่งเรืองมาก เป็นชุมชนใหญ่ มีผู้คนอยู่หนาแน่นมีโรงสีไฟ ชื่อว่า “โรงสีพระยาสมุทร” เป็นโรงสีแห่งแรกของจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นต้นเหตุที่มีการอัญเชิญขบวนแห่หลวงพ่พุทธโสธร ทางน้ำ ในพื้นที่อำเภอบ้านโพธิ์ เดิมนั้นโรงสีและตลาด เล็กกิจการไปหมดแล้ว ผู้คนอพยพไปทำมาหากินที่อื่นเกือบหมด คงเหลือตลาดเก่าตั้งอยู่ริมน้ำ มีคนอาศัยอยู่น้อยครอบครัว พอให้เห็นเป็นร่องรอย ณ จุดนี้มีคณะกรรมการเป็นผู้รับผิดชอบ จัดการต้อนรับประจำปี โดยมีกำนันเป็นหัวหน้า ทุกปีจะมีการเตรียมการต้อนรับเป็นอย่างดี จัดสถานที่ ติดตั้งเต็นท์ โต๊ะ เก้าอี้ หาเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดงาน ทั้งหมด จัดหาอาหารกลางวัน ให้ประชาชนรับประทานฟรีทุกคน มีการทำบุญถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์ให้ ประชาชนที่มาต้อนรับขบวนแห่หลวงพ่พุทธโสธรทุกคน ได้ร่วมทำบุญพร้อมกัน ในโอกาสนี้ด้วย ในงานมี มหรสพ ลิเก แสดงเวลากลางคืน ๑ คืน และกลางวันอีก ครึ่งวัน และยังมีหุ่นกระบอกแสดงต้อนรับหลวงพ่อีกด้วย เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมไว้ ให้บุตรหลานได้ชมอย่างเหนียวแน่น ถึงแม้สังคมจะเปลี่ยนแปลงไปมากเพียงใด แต่ศรัทธาความเคารพนับถือหลวงพ่พุทธโสธรในดวงใจของประชาชนทั้งรุ่นเก่า และรุ่นใหม่ ไม่เสื่อมคลาย

ณ บริเวณนี้เป็นบริเวณปากคลองประเวศบุรีรมย์ มีประชาชนอาศัยอยู่สองฝั่งคลอง ด้านหนึ่งเป็นบ้านปากคลองท่าถั่ว ตำบลสนามจันทร์ อีกด้านหนึ่งเป็นบ้านท่าถั่ว ตำบลบางกรด แต่ก่อนเป็นชุมชนหนาแน่น มีเรือบรรทุกสินค้า และเรือยนต์โดยสารเดินทางผ่านไปมาระหว่างฉะเชิงเทรา – กรุงเทพมหานคร มีตลาด มีโรงสี ตั้งอยู่ ๒ โรง มีวัดและโรงเรียนตั้งอยู่บริเวณเดียวกัน ประชาชนทั้งสองฝั่งคลองเรียกตนเองว่า “ชาวประตุน้ำท่าถั่ว” เพราะอยู่ใกล้ประตูระบายน้ำ ได้ร่วมกันจัดงานหลวงพ่พุทธโสธร เรียกงานนี้ว่า “งานประเพณีต้อนรับขบวนแห่ทางน้ำ หลวงพ่พุทธโสธรประตุน้ำท่าถั่ว” จัดมาตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๘๘ นับถึงปัจจุบันเป็นเวลา ๕๙ ปี เริ่มแรกมีนางสูอิน แซ่ตัน เป็นหัวเรี่ยวหัวแรง อาจารย์สุพจน์ สุกปลั่ง เป็นเลขานุการในการจัดงานชาวประตุน้ำท่าถั่วประสบปัญหาความเดือนร้อนมีเด็กตกน้ำตายทุกปี ต้องการอาราธนาหลวงพ่พุทธโสธร

ได้แผ้วเมตตาบาบามี ช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ปรากฏว่า ตั้งแต่จัดงานพิธีต้อนรับหลวงพ่พุทโธโสธรให้ประชาชน ร่วมกันทำบุญ ปิดทอง หลวงพ่อ พุทโธโสธรแล้วปัญหาเด็กตกน้ำตายก็ไม่มีอีกเลย ด้วยความเคารพศรัทธาใน อานุกาภาพแห่งความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่พุทโธโสธร ชาวประตุน้ำท่าถั่ว ได้ร่วมมือกันจัดงานอย่างเข้มแข็ง ปัจจุบันมีอาจารย์สุพจน์ สุกปลั่ง อดีตหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ เป็นหัวหน้า มีคณะกรรมการจัดงาน ประมาณ ๑๐๐ คน ทุก ปีจะร่วมกันบริจาคเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดงาน มีเหลือก็สะสมไว้เป็นทุนสำหรับจัดงานในปีต่อไป

กำหนดจัดงานประเพณีประจำปี ๒ วัน วันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๒ เป็นวันสุกดิบ จัดเตรียม สถานที่ติดตั้งเต็นท์ เป็นกองอำนวยการ ประดับธงทิวตามบริเวณงาน และอาคารบ้านเรือน กลางคืนมีมหรสพ ฉลอง ได้แก่ ลิเก ภาพยนตร์ ดนตรี และมีการรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน สำหรับลิเก คุณบุญทอง เตียรประเสริฐ เป็นผู้สนับสนุนให้ทุกปี ส่วนภาพยนตร์ คุณปริญญา วัฒนดิลกวิทย์ เป็นผู้อุปถัมภ์ให้ทุกปี ตลอด ชีวิต ทั้งนี้เนื่องจากประสบอุบัติเหตุ ถูกกระแสไฟฟ้าช็อตจนเป็นลม แต่นึกถึงหลวงพ่พุทโธโสธร จึงหลุดออกมา จากสายไฟ ทำให้รอดชีวิต เสมือนตายแล้วเกิดใหม่ เพราะอานุกาภาพความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่พุทโธโสธรเป็นแน่ แท้ ในวันที่ ๒ ของงานตรงกับ วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ เป็นวันต้อนรับขบวนแห่ทางน้ำของหลวงพ่พุทโธโสธร ชาวประตุน้ำท่าถั่วจะร่วมกันทำบุญ ถวายภัตตาหารพระ ณ ที่ทำการฝ่ายส่งน้ำ และบำรุงรักษาที่ ๓ ซึ่งตั้งอยู่ข้าง ประตุน้ำท่าถั่ว ถือเป็นการทำบุญประจำปี ครั้นถึงเวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น. ประธานกรรมการจัดงานจะ เตรียมพานดอกไม้ ธูปเทียนและเงินทำบุญ ลงเรือลำน้อย ไปอัญเชิญหลวงพ่พุทโธโสธร ที่ตลาดโรงสีล่าง ตำบล ท่าพลับ เป็นการเริ่มต้นพิธีต้อนรับขบวนแห่หลวงพ่พุทโธโสธรทางน้ำ ของชาวประตุน้ำท่าถั่ว ขบวนแห่องค์ หลวงพ่จะแล่นมาตามลำน้ำบางปะกง แล่นตัดสายน้ำข้ามฝั่งคลองบริเวณโรงสีปากคลองท่าถั่ว ใช้เวลาประมาณ ๑ ชั่วโมง ในการจุดธูปเทียน กราบนมัสการ และปิดทององค์หลวงพ่พุทโธโสธร ของชาวประตุน้ำ ท่าถั่ว และ รวมพลังจิตใจส่งหลวงพ่พุทโธโสธรเดินทางต่อไป เป็นอันเสร็จสิ้นพิธีการต้อนรับขบวนแห่ทางน้ำหลวงพ่ พุทโธโสธรของชาวประตุน้ำท่าถั่ว ประจำปี

การต้อนรับขบวนแห่หลวงพ่โสธรทางน้ำของชาวตำบลบ้านโพธิ์

เริ่มต้นดำเนินการครั้งแรก เมื่อ พ.ศ.๒๔๘๙ สมัยนายลัทธิ สัตยวงค์ ดำรงตำแหน่งนายอำเภอ บ้านโพธิ์ ครั้งนั้นขบวนแห่หลวงพ่พุทโธโสธรมาประดิษฐานค้างคืน ๑ คืน ทางอำเภอและคณะกรรมการตลาด สนามจันทร์ ร่วมกันจัดงาน โดยอัญเชิญองค์หลวงพ่พุทโธโสธร ขึ้นจากเรือและประดิษฐานองค์หลวงพ่โสธร บนบก ณ บริเวณหน้าที่ว่าการอำเภอบ้านโพธิ์ ให้ประชาชนได้สักการะพร้อมทั้งมี ลิเก แสดงถวายการต้อนรับ หลวงพ่ด้วย ปีต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลง ไม่มีงานกลางคืน มีการต้อนรับขบวนแห่หลวงพ่พุทโธโสธรทางน้ำ เฉพาะเวลากลางวัน และถือปฏิบัติต่อกันเรื่อยมา ปัจจุบันอำเภอและเทศบาลตำบลบ้านโพธิ์ เป็นผู้จัดเตรียมการ ต้อนรับ มีการติดตั้งเต็นท์อำนวยการ ประดับธงทิวบริเวณท่าน้ำหน้าอำเภอบ้านโพธิ์ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ทราบ กำหนดการ และจัดเจ้าหน้าที่ดูแลอำนวยความสะดวก ในการขึ้นลงเรือขบวนแห่องค์ หลวงพ่ ป้องกัน

มิให้ผู้เฒ่าผู้แก่และเด็กพลัดตกลงน้ำ เรือขบวนแห่งค์หลวงพ่อกุศล จะมาถึงหน้าว่าการอำเภอในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ เวลาประมาณ ๑๕.๐๐ น. นายอำเภอจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชนชาวบ้านโพธิ์ จุดธูปเทียนบูชา พระรัตนตรัย ที่โต๊ะหมู่บูชาที่จัดเตรียมไว้บนบกในเต็นท์พิธี และลงเรือกราบสักการะ และปิดทององค์หลวงพ่อกุศลโสธรจำลอง ในเรือเป็นคนแรก หลังจากนั้นข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน และผู้มาร่วมงาน ก็จะค่อย ๆ หยอยลงเรือเพื่อกราบสักการะ ปิดทอง พร้อมทั้งทำบุญ และรับการประพรมน้ำพระพุทธมนต์ เพื่อความเป็นสิริมงคลจนทั้งทุกคน เรือขบวนแห่งค์หลวงพ่อกุศลโสธร จะลอยลำนอยู่ที่หน้าอำเภอบ้านโพธิ์ ประมาณ ๒ ชั่วโมง ในงานนี้จะมีการจุดประทัด ประมาณ ๑,๐๐๐ นัด เพื่อต้อนรับองค์หลวงพ่อกุศล เมื่อขบวนแห่เข้ามาใกล้ท่าเทียบเรือ และต้อนรับเสร็จพิธี บางปีอาจมีประชาชนนำพลู ตะไคร้ จุดถวายต้อนรับ ขบวนแห่หลวงพ่อกุศลโสธรทางน้ำด้วย

ประเพณีการต้อนรับขบวนแห่หลวงพ่อกุศลโสธรทางน้ำของสนามกอล์ฟบางปะกงริเวอร์ไซด์ คันทรีคลับ

ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ ตำบลแสนภูดาษ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา คุณโอฬาร อัสวฤทธิกุล เป็นประธานกรรมการบริหารบริษัท ได้จัดพิธีต้อนรับขบวนแห่หลวงพ่อกุศลโสธรทางน้ำ เป็นเวลากว่า ๑๐ ปี และเป็นผู้อุปถัมภ์ ยานพาหนะทางน้ำในขบวนแห่หลวงพ่อกุศล เช่น โป๊ะประดิษฐานองค์หลวงพ่อกุศลโสธร เรือยนต์ลากจูง เรือใหญ่ ๒ ชั้น สำหรับให้วงมโหรีบรรเลงตามขบวนแห่ พร้อมเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในเรือและจัดเตรียมอาหารมื้อเย็นต้อนรับเจ้าหน้าที่ ในขบวนแห่ทุกคน ทำเป็นประจำทุกปีตลอดมา

ที่สนามกอล์ฟแห่งนี้ มีเจ้าหน้าที่ คณงานและผู้มีเกียรติมาร่วมงาน แต่ละปี ประมาณ ๕๐๐ – ๑,๐๐๐ คน ทางสนามกอล์ฟได้จัดเตรียมสถานที่ บริเวณท่าน้ำริมฝั่งแม่น้ำบางปะกง ระดับ ธงทิพ สวยงาม จัดตั้งโต๊ะหมู่บูชา พร้อมผลไม้ มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนร่วมงานต้อนรับหลวงพ่อกุศลอย่างกว้างขวาง ทัวถึง เมื่อขบวนเรือแห่งค์หลวงพ่อกุศลโสธรเทียบท่าน้ำ จะมีการจุดประทัดต้อนรับ แล้วประธานกรรมการบริษัท จุดธูปเทียน บูชาพระรัตนตรัยที่โต๊ะหมู่บูชา ซึ่งจัดไว้ในปะรำพิธี บนบก พร้อมทั้งถวายผลไม้เป็นการสักการะ หลังจากนั้นจะเชิญชวนให้ประชาชนและผู้มีเกียรติร่วมพิธีสักการะ และปิดทององค์หลวงพ่อกุศลโสธรในเรือ ในระหว่างนี้เจ้าหน้าที่ขบวนแห่หลวงพ่อกุศลโสธร ทางเรือทุกคน จะถือโอกาสพักผ่อนรับประทานอาหารเย็น เรือขบวนแห่หลวงพ่อกุศลโสธร จะอยู่ ณ ท่าน้ำแห่งนี้ เป็นเวลาประมาณ ๒ ชั่วโมง จึงเดินทางกลับวัดโสธรวรารามวรวิหาร เป็นการเสร็จสิ้นการแห่หลวงพ่อกุศลโสธรทางน้ำ ตามลำน้ำบางปะกงของอำเภอบ้านโพธิ์

ประเพณีการต้อนรับขบวนแห่หลวงพ่อกุศลโสธรทางเรือของชาวราษฎร์ศรัทธาธรรม ตำบลคลองขุด

นายมนตรี สุขประเสริฐ อดีตครูใหญ่โรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธาธรรม เล่าให้ฟังว่า ผู้เฒ่า ผู้แก่ที่มีอายุ ๑๐๐ ปีเศษ ได้เล่าว่าตั้งแต่เข้าเกิดมาก็มีประเพณีแห่หลวงพ่อกุศลโสธร (จำลอง) มาก่อนแล้ว องค์หลวงพ่อกุศลโสธรจำลอง เป็นรูปเขียนติดกับไม้ฝา ๑ แผ่น กว้างประมาณ ๒๒ นิ้ว สูงประมาณ ๔๒ นิ้ว ปิดทองไว้

ชาวบ้านจะจัดพิธีแห่กันทุก ๆ ปี ในวันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๑๒ โดยมีคณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินการ ในสมัยก่อนมีการจัดแห่ทางเรือ คณะกรรมการจะตกแต่งเรือที่ใช้ในการแห่หลวงพ่อด้วยเรือขนาดใหญ่ แล้วใช้เรือพายที่มีทั้งเล็กและใหญ่ เป็นเรือลากจูงไปทอดผ้าป่าตามวัดต่าง ๆ ที่คณะกรรมการตกลงกัน มักจะเป็นวันที่อยู่ใกล้เคียง ได้แก่ วัดดอนทราย วัดทต บางไผ่ วัดหัวสวน วัดสนามช้าง วัดเสม็ดเหนือ วัดเสม็ดใต้ วัดดอนศาลเจ้า วัดลาดบัว วัดประชาบำรุงกิจ วัดพนมพนาวาส โดยหมุนเวียนกันไปในแต่ละปี เมื่อจัดการทอดผ้าป่าและเลี้ยงอาหารเสร็จแล้วเรือพายก็พากันลากจูงเรือองค์หลวงพ่อโสธรจำลองกลับมาทอดผ้าป่าที่วัดราษฎร์ศรัทธาธรรม เสร็จแล้ว มีการแข่งเรือพายที่แม่น้ำในงาน มีคณะกรรมการวัดเป็นผู้ดำเนินการ โดยปักธงไว้กลางคลองเป็นเส้นชัย อีกด้านหนึ่งเป็นเส้นเริ่มต้น สำหรับปล่อยเรือแข่งขัน ครั้ง ๒ ลำ ระยะทางห่างกันมากพอสมควร เมื่อคณะกรรมการปล่อยเรือแข่งออกจากเส้นเริ่มต้นแล้วลูกเรือของแต่ละลำจะช่วยกันจ้ำสุดแรง หวังที่จะชนะพอเรือเข้าใกล้ธงคนอยู่หัวเรือจะกระโดดแย่งธง เรือลำใดได้ธงเป็นฝ่ายชนะ นำธงไปให้คณะกรรมการจะได้รับรางวัลครั้งละ ๒ สตางค์ แข่งกันกันอย่างสนุกสนานจนเกือบมืดค่ำทุกปี ในปัจจุบัน ลำคลองตื้นเขิน เปลี่ยนมาแห่หลวงพ่อพูทโสธรจำลองทางบก โดยวันขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๑๒ คณะกรรมการวัดทำพิธีสวดมนต์ พอเสร็จพิธีสงฆ์ ทางคณะกรรมการวัดจะทำฉลาก เพื่อให้ประธานในพิธีจับเบอร์เลือกวัดต่าง ๆ เมื่อจับได้วัดใดแล้ว พอถึงวันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๑๒ คณะกรรมการจะช่วยกันตกแต่งรถให้สวยงาม เพื่อประดิษฐานหลวงพ่อพูทโสธรจำลองที่เป็นแผ่นไม้ แล้วร่วมกันแห่ไปทอดผ้าป่าตามวัดต่าง ๆ ที่คณะกรรมการจับฉลากได้ว่า หลวงพ่อจะไปทอดผ้าป่าที่วัดใด สมัยก่อนมีลิเก แสดงฉลองในตอนกลางคืน ปัจจุบันมี วงดนตรีเฉลิมฉลองแทน ปฏิบัติเป็นประเพณีสืบทอดกันมา และจะต้องดำเนินการต่อไปเป็นประจำทุกปี (ที่มา : อำเภอบ้านโพธิ์. (๒๕๔๗). ๑๐๐ ปี อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา)

งานแห่หลวงพ่อพูทโสธรทางน้ำของอำเภอบ้านโพธิ์ ที่ล่องเรือแห่ไปตามลำน้ำบางปะกง และการแห่หลวงพ่อพูทโสธรจำลอง ที่ประดิษฐานบนแผ่นไม้ของชาวบ้านราษฎร์ศรัทธาธรรม ตำบลคลองขุด อำเภอบ้านโพธิ์ ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลา กว่า ๑๐๐ ปี ด้วยความเคารพศรัทธา และยึดมั่นในองค์หลวงพ่อพูทโสธรอย่างมั่นคง ไม่เสื่อมคลาย จนเป็นประเพณีที่สำคัญยิ่งของท้องถิ่น นำไปสู่การปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สร้างความมั่นคงให้แก่ครอบครัว และชุมชน เป็นการเสริมสร้างการพัฒนาชาติ ให้เจริญก้าวหน้าอย่างถาวรตลอดไป

งานประจำปีวัดผาณิตาราม

งานประจำปีวัดผาณิตาราม ได้เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๙๒ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันนี้ รวมเวลาทั้งสิ้น ๖๓ ปี ติดต่อกันตลอดมาทุกปี โดยคุณน้ำกิจจา วัฒนสินธุ์ ได้จัดงานยกช่อฟ้า ศาลาการเปรียญขึ้นเมื่อวันวิสาขบูชา (วันเพ็ญเดือน ๖ พ.ศ.๒๔๙๒) นับเป็นครั้งแรก ต่อมาคุณน้ำวิระ วัฒนสินธุ์ เป็นว่าการจัดงานวัดเป็นสิ่งที่ได้ทำให้ได้เงินมาบูรณะวัดวาอาราม จึงได้รับเป็นประธานจัดงานในครั้งต่อมา นับเป็นครั้งที่ ๒ เมื่อวัน

มาฆบูชา (วันเพ็ญเดือน ๓ พ.ศ.๒๕๕๓) ได้เงินมาสร้างถ้ำน้ำฝนคอนกรีต ๒ ถ้ำ เป็นรูปกลมตั้งอยู่ที่หัวและท้าย ศาลาทั้ง ๒ ข้าง (สมเจตน์ วัฒนสินธุ์ : ๒๕๕๗. ๑๐๐ ปี วัดผาณิตาราม)

การเลือกประธาน

การเลือกประธานจัดงานประจำปีของวัดผาณิตารามมีวิธีการเลือกกันหลายแบบ ดังนี้

๑. โดยสมัครใจในปีแรก ๆ ไม่มีการเลือกประธาน การเป็นประธานเป็นโดยสมัครใจ เริ่มแต่ คุณน้ากัจจา วัฒนสินธุ์ (พ.ศ.๒๕๔๒) เรื่อยไปจนถึงปี พ.ศ.๒๕๕๗

๒. เลือกโดยวิธีจับฉลากต่อหน้าพระประธานในอุโบสถ

๓. เลือกโดยวิธีคัดเลือกบุคคลที่เห็นสมควรแล้วขอคะแนนเสียงในที่ประชุม

การเลือกแบบที่ ๓ นี้ ดำเนินมาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๐๐ คือ คุณน้าเคียง วัฒนสินธุ์ ติดต่อกันมา จนถึงปี พ.ศ.๒๕๑๕ คือ คุณอุตร วัฒนสินธุ์ ต่อมาที่ประชุมเห็นว่า การเลือกที่ผ่านมาในแบบวิธีที่ ๓ ไม่ดีไม่ คักดีสิทธิ์ สมควรหันกลับไปใช้แบบวิธีที่ ๒ อีก เช่นเคย คือใช้เลือกต่อหน้าพระประธานโดยวิธีให้พระเป็นผู้จับ ฉลากชื่อในโบสถ์ การเลือกตั้งครั้งนี้เลือกได้ คุณน้ากลี พงษ์ศิริ ซึ่งเป็นที่ถูกต้องใจของบรรดากรรมการโดยทั่วไป แต่ ทำติดต่อกันได้ไม่กี่ปี ก็มีความคิดหันกลับมาใช้วิธีที่ ๓ อีกเช่นเคย จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันเมื่อถึงวันเพ็ญเดือน ๓ ของทุกปี พวกเราชาวตำบลบางกรูดหรือที่เรียกกันว่า ชาววัดผา เป็นที่รู้กันว่าต้องมาร่วมมือกันจัดงานประจำปี และใครมีความสามารถทำอะไรได้ก็ช่วยกันทำอย่างนั้นเป็นประจำ ทำกันจนบางคนอายุมากทำไม่ไหวต้องขอถอนตัวไปบ้างก็มี แต่เมื่อถึงงานก็ยังพยายามมาวัดเพื่อมาชื่น ชมลูก ๆ หลาน ๆ ทำงานกัน พวกที่ยังแข็งแรงก็มาช่วยกัน โดยในตำบลใช้วิธีแจกซองทำบุญไปตามบ้าน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ทำขนมหวานของไทยเรา ขายในงานวัดได้เงินเข้าวัดปีละ ๓-๔ หมื่นบาท บางพวกก็ทำการตั้งบาร์ขายอาหารและไก่ย่าง บางพวกก็เป็นหัวหน้าจัดขายช่อชัยพฤกษ์ หา รายได้เข้าวัด ใครหนัดทางไหนก็ทำทางนั้น เราจัดกันเป็นแผนก ๆ มีกระทั้งแผนกการเงิน การขายทอง การจัด สถานที่ตกแต่งธงทิวและประดับไฟฟ้า ก่อสร้างโรงมหรสพ การปิดทองใส่บาตรพระประจำวัน ช่วยกันทุกวิถีทาง ให้งานประจำปีของเราสำเร็จไปได้ด้วยดีทุกปี และมีรายได้มากขึ้นเป็นลำดับ การร่วมกันเช่นนี้ก่อให้เกิดความ สามัคคีในหมู่บ้านและตำบลเป็นอย่างดี เป็นการปฏิรูปสังคม

ประเพณีวันกตัญญูสายน้ำของอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

สืบเนื่องจากเมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ.๒๕๓๗ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จประพาสทางชลมารค เพื่อตรวจคลองแสนแสบและเยี่ยมประชาชนสองฝั่งคลองจาก กรุงเทพมหานครถึงจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นระยะทางกว่า ๗๒ กิโลเมตร โดยคำกราบบังคมทูลเชิญของชมรมร่วมใจรักดี รักต้นไม้ แม่น้ำ ลำคลอง และสิ่งแวดล้อม ซึ่งยังคาบปลาปลื้มแก่พสกนิกรตลอดเส้นทาง อย่างถ้วนหน้า และเป็นการน้อมรำลึกถึง พระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบ กำหนดให้วันที่ ๒๐ กันยายนของทุกปี เป็น “วันอนุรักษ์ รักษา คลอง แห่งชาติ” เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๓๘

ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบ ตามข้อเสนอ ของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๔๔ กำหนดให้วันที่ ๒๐ กันยายน ของทุกปี เป็น “วันอนุรักษ์และพัฒนาแม่น้ำ คู คลอง แห่งชาติ”

๒๐ กันยายน พ.ศ.๒๕๔๔ ที่จะถึงนี้นับเป็นเวลาครบ ๑๗ ปี ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้ เสด็จประพาสทางชลมารคจากกรุงเทพมหานครผ่านคลองแสนแสบ และคลองนครเนื่องเขต ถึงจังหวัด ฉะเชิงเทรา นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างสูงต่อชาวแปดริ้ว จากการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เสด็จใน ครั้งนั้น ก็เป็นเพราะความสามารถของปุชนียบุคคล ชาวแปดริ้ว คือ ท่านดร.โกวิท วรพิพัฒน์ เป็นหัวแรงสำคัญ ตามพระราชวินิจฉัย ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่พระราชทานลงในหนังสือ อนุสรณ์งานพระราชทาน เพลิงศพ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ ได้ตอนหนึ่งว่า

“นอกจากนั้น ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ ยังมีความคิดในเรื่องการพัฒนารักษาสสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น เป็น หัวแรงในการรณรงค์ให้ช่วยรักษาสคลองแสนแสบให้สะอาด ซึ่งก็ได้ผลสัมฤทธิ์ส่วนหนึ่ง”

ดังนั้น เครือข่ายรัฐชุมชนคนบ้านโพธิ์ มีโครงการจัดงาน “วันกตัญญูสายน้ำ” อำเภอบ้านโพธิ์ เนื่องในวัน อนุรักษ์และพัฒนาแม่น้ำ คู คลอง แห่งชาติ โดยกำหนดวันที่ ๒๐ กันยายน ของทุกปี ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๘ ณ ศาลาทำน้าวัดสนามจันทร์ อำเภอบ้านโพธิ์ โดยมีข้าราชการ เทศบาล และสภาวัฒนธรรมอำเภอบ้านโพธิ์ ร่วมจัดและได้รับการสนับสนุนโครงการโดยสำนักงานทรัพยากรน้ำ ภาค ๖ (จังหวัดปราจีนบุรี) สำนักงานทรัพยากรน้ำจังหวัดฉะเชิงเทรา เครือข่ายรักษาลุ่มน้ำบางปะกง (ฉะเชิงเทรา) และเครือข่ายรัฐชุมชนคนแปดริ้ว

ในการจัดกิจกรรมมีดังนี้

ช่วงเช้า เป็นเวทีการเสวนา การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ช่วงเวลา ๑๐.๐๐ น. เป็นการทำบุญตักบาตร ทั้งนี้ ได้มีการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการอนุรักษ์แม่น้ำรวมทั้งมีการเทจุลทรีย์ ลงสู่แม่น้ำ และปล่อยพันธุ์ปลาลงสู่แม่น้ำ ซึ่งการจัดกิจกรรมเป็นการให้ประชาชนได้ระลึกถึงบุญคุณของสายน้ำ อีกทั้งเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้พระแม่คงคา (สัมภาษณ์นายสมภพ วงศ์พยัคฆ์ : วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔)

ประเพณีลอยกระทงสาย ของตำบลบางกรูด อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

องค์การบริหารส่วนตำบลบางกรูด โดยนายอัมรินทร์ สินธรา อิตตนาถกองคการบริหารส่วนตำบลบางกรูด นายวิทยา สินธรา นายกองคการบริหารส่วนตำบลบางกรูด คนปัจจุบัน และนายสมภพ วงศ์พยัคฆ์ กำนันตำบลบางกรูด ตลอดจนชาวตำบลบางกรูด ได้เล็งเห็นว่า วิถีชีวิตของประชาชนผูกพันกับสายน้ำบางปะกงที่เปรียบเสมือนสายโลหิตที่หล่อเลี้ยงชาวตำบลบางกรูด มีความกตัญญูต่อสายน้ำสายนี้ โดยมีความคิดริเริ่มที่จะจัดงานลอยกระทง เป็นการลอยกระทงสาย เพื่อบูชาองค์หลวงพ่อโสธร ที่เดินทางกลับจากสนามกอล์ฟบางปะกงริเวอร์ไซด์ จะผ่านวัดผาณิตาราม สถานที่ที่จะจัดงานในวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๒ และ

ประมาณ ๒๐.๐๐ – ๒๑.๐๐ น. จะทำกระทงสาย โดยใช้กะลามะพร้าวเป็นวัตถุดิบ ด้ายดิบ มาพันนำเทียนมาหยด โดยมีกระทงสายจุดประทีปเป็น ๑,๐๐๐ ๆ ดวง โดยชาวตำบลบางกรูด เริ่มทำมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ ซึ่งได้รับความร่วมมือ ร่วมใจของชาวบ้านในตำบลในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี (สัมภาษณ์นายสมภพ วงศ์พยัคฆ์ : วันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔)

ประเพณีชนวัว ของตำบลคลองขุด อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ในประเพณีวันสงกรานต์ ระหว่างวันที่ ๑๕-๑๖ เมษายน ของทุกปี วัดลาดบัว ได้ร่วมกับประชาชน ตำบลคลองขุด อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา จัดงานปิดทองหลวงพ่อโสธรประจำปี และสรงน้ำพระในวันที่ ๑๖ เมษายน ในการจัดกิจกรรม มีกีฬาชนวัว การประกวดม้าสวยงาม และการแข่งม้าทางตรง แข่งม้ามาราธอน และการประกวดวิถีชีวิตของคนสมัยโบราณของชุมชน ๓ อำเภอ ได้แก่ อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอบางคล้า และอำเภอแปลงยาว (ที่มา : เจ้าอาวาสวัดลาดบัว : วันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔)

ประเพณีทอดผ้าป่าเลไลย์

ในวันลอยกระทง ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ หลังจากเวลา ๒๔.๐๐ น. คณะกรรมการวัดราษฎร์ศรัทธาธรรมและเจ้าอาวาส รวมทั้งคณะสงฆ์ได้จัดพิธีทอดผ้าป่า จะมีพิธีสงฆ์และประชาชนได้ร่วมกันทำบุญถวายผ้าป่าให้แก่วัด ในตำบลจึงเรียกประเพณีนี้ว่า ประเพณีทอดผ้าป่าเลไลย์ (สัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดราษฎร์ศรัทธาธรรม : วันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔)

ประเพณีงานวันเกษตรทำบุญกลางทุ่ง ไถชีวิตควายไทย ย้อนรอยไถประเพณีตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

การเรียนรู้ศาสตร์และศิลป์ของอาชีพเกษตรกร รวมทั้งองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงทำให้คุณขวัญชัย รักษาพันธ์ ได้ริเริ่มจัดงาน มหกรรมการเกษตรและงานกลางทุ่งครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๑ ภายใต้แนวคิดการจัดการองค์ความรู้ ภูมิปัญญาการเกษตรร่วมกับวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้นที่ ตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยจัดงาน ๒ วัน ก่อนวันพืชมงคลและวันพืชมงคล กิจกรรมประกอบด้วยสวดมนต์ตอนเย็น ทำบุญตอนเช้า ปลุกต้นไม้และพิธีไถชีวิตโค กระบือ รวมทั้งแสดงผลงานนวัตกรรมการเกษตร จำหน่ายผลิตภัณฑ์การเกษตรและการสืบสานวิถีประเพณีท้องถิ่น

ผู้ให้ข้อมูล นายขวัญชัย รักษาพันธ์ ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน สาขาเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๕๕

ผู้รวบรวมและเรียบเรียงข้อมูล โดยนางสาวอารี พรธวัธวงศา นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอบ้านโพธิ์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา

การทำนาในสมัยโบราณมีการทำบุญตลอดระยะเวลาการปลูกข้าวโดยเฉพาะทำบุญกลางบ้าน หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว จัดงานเกษตรกรรมและชาวเทพราช เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นปีแรก โดยจัดที่วัดเทพราช หมู่ที่ ๒ ตำบลเทพราช โดยใช้ชื่องาน “วันเกษตรกรรมตำบลเทพราช” ขณะนั้นหน้าวัดเทพราชยังไม่มีสะพานรถ

ข้ามคลองบางกะไห ถนนทางเข้าคลองบางกะไหยังเป็นถนนดิน ฝนตกหนักมาก มีการเอาพันธุ์ข้าวมาปลูกเสกด้วย ตอนกลางคืนมีสอยดาว ได้กำไรจากสอยดาวนำไปซื้อเตี๊นท์ จำนวน ๒ หลัง ถวายวัด

ปีต่อมา พ.ศ. ๒๕๓๒ จึงมีการจัดทำบุญกลางทุ่งที่บริเวณท้องนา ปากคลองแขวงกลั่น ซึ่งเป็นนาของนายบัวเขียว ล่ามกิจจาสืบเนื่องจากปี พ.ศ. ๒๕๑๘ มีเพลี้ยสีน้ำตาลแพร่ระบาดในพื้นที่เป็นจำนวนมาก กรมการข้าวม้างตั้งสถานีย่อย ณ ตำบลเทพราช ในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้แก้ปัญหาเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลได้สำเร็จ จึงจัดให้มีงานทำบุญกลางทุ่งขึ้น ณ วัดเทพราช ร่วมกับเกษตรอำเภอบ้านโพธิ์ ต่อมาจึงจัดเป็นงานประเพณีทำบุญกลางทุ่งสืบมาทุกวันนี้

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ มีกิจกรรมการบวชชีพรหมณ์ขึ้น ซึ่งเป็นความคิดของปู่สนม แสงทอง (ปู่หนู) บ้านอยู่ข้างวัดเทพราช เป็นผู้บวชพรหมณ์ตามสถานที่ต่าง ๆ จึงไปเยี่ยมกลดจากวัดสังฆทาน จังหวัดนนทบุรี มา ๕๐ กลด จากนั้นมีการบวชพรหมณ์มาเรื่อย ๆ งานจัดขึ้นเพียง ๒ วันเท่านั้น

ในปีต่อมา นายขวัญชัย รักษาพันธ์ ได้ไปร่วมงานทำบุญกลางบ้านที่ตำบลเนินหอม อำเภอเมืองปราจีนบุรี ซึ่งแถวนั้นจัดให้มีพิธีเจริญพระพุทธมนต์ ๓ วัน ในงานบุญกลางหมู่บ้าน และในปีต่อไปงานบุญกลางทุ่งจึงเรียกว่า “งานวันเกษตรกรทำบุญกลางทุ่ง ตำบลเทพราช” จึงเพิ่มขึ้นเป็น ๓ วัน ต่อมาคณะกรรมการเห็นว่าควายมีความสำคัญต่อชาวนาเทพราชมานานแล้ว เพราะช่วงก่อนปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ชาวนาทุกบ้านมีควายกันครอบครัวละ ๕-๑๐ เพื่อเอาไถไถนา เตรียมดิน และนวดข้าว ต่อมาเมื่อเริ่มทำนาปรัง ควายก็เริ่มหายไป เพราะทำนาไม่ทันเวลา ประกอบกับมีเทคโนโลยี มีรถไถเดินตาม มีเครื่องจักร และเครื่องนวดข้าว เข้ามาจึงทำให้เลิกใช้ควายไปในที่สุด ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐

การทำบุญในปีต่อมา จึงมีการคิดที่จะไปไถ่ควายจากโรงฆ่าสัตว์ เพราะควายเป็นสัตว์ที่มีคุณค่าของชาวนา และเป็นสัตว์คู่เอกราชชาติไทย กล่าวคือ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๔-๒๔๘๘ เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ญี่ปุ่นได้บุกไทย ในวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๕ ชาวนาขณะนั้นลำบากมาก เนื่องจากขาดแคลนอุปกรณ์ปัจจัยหลายอย่าง ทำให้ไม่มีปัจจัยใช้ในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค แม้แต่ไฟ ก็ไม่สามารถหามาใช้ได้ ต้องใช้ชุดจุดไฟแบบหินตกระทบกันสองก้อน แล้วนำฟางมาถักเป็นเปียให้แน่น แล้วจุดไฟไว้ ไฟจะติดอยู่ตลอดเวลา เด็กไปโรงเรียนต้องใช้กระสอบป่านนุ่งห่ม

วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๔๘๘ พันธมิตรได้ทิ้งระเบิดปรมาณูลูกแรกที่เมืองฮิโรชิมา ลูกที่ ๒ เมืองนางาซากิ ซึ่งเปลวเพลิงสูงถึง ๑๐ ก.ม. และแพร่กัมมันตภาพรังสีเป็นอาณาเขตกว้างถึง ๕๐ กิโลเมตร จนประชาชนชาวญี่ปุ่นตายนับแสน และเป็นจำนวนมากขึ้น ญี่ปุ่นยอมประกาศแพ้สงครามอีก ๓ วันต่อมา โดยยอมชดใช้ค่าเสียหายต่าง ๆ ในการสงครามในครั้งนี้

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๙ ขณะนั้นอังกฤษปกครองอินเดีย อินเดียอดอยากไม่มีข้าวกิน รัฐบาลอังกฤษจึงขอข้าวสารจากรัฐบาลไทย โดยจอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ส่งข้าวไปช่วยเหลืออินเดีย ๒๐๐,๐๐๐ ตัน โดยไม่คิดมูลค่า ประเทศอังกฤษเห็นความดีของไทย จึงไม่เอาไทยเป็นเมืองขึ้น เพราะฉะนั้นแม่โพสพ ชาวนา ข้าว และควาย จึงมีบุญคุณต่อประเทศไทยอย่างใหญ่หลวง ไม่ต้องตกเป็นอาณานิคมของต่างชาติ ด้วยประวัติศาสตร์ดังกล่าวข้างต้นชาวเทพราชจึงหยิบยกคุณงามความดีของแม่โพสพ ข้าว ชาวนาและควาย จึงได้จัดงานทำบุญกลางทุ่งไถ่ชีวิตควายมาจนถึงปัจจุบันนี้ เป็นเวลา ๒๕ ปี

พระคันธารฐ ปางขอฝน นำมาใช้เป็นพระประธานในการทำบุญกลางทุ่ง ซึ่งเป็นพระพุทธรูปนั่ง มือซ้ายหงายบนหน้าตัก เพื่อรองรับน้ำฝน มือขวายกขึ้นกวักเรียกฝน การทำบุญครั้งแรกทำเฉพาะในหมู่ที่ ๒ ส่วนหมู่อื่น ๆ ก็อยากให้ไปทำบ้าง จึงมีการทำกันหมุนเวียนจนครบทุกบ้านของตำบลเทพราช ในเช้าวันจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ จะทำบุญตักบาตร พระสงฆ์มาฉันภัตตาหาร การทำบุญทุกครั้งเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จำนวนพระสงฆ์ที่ใช้ในพิธีเจริญพระพุทธมนต์ก่อนวันจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ โดยใช้พระสงฆ์มากกว่าพระชนมายุฯ ของในหลวง ๑ รูป มาเป็นประจำทุกปี

ต่อมาได้มีการนำพันธุ์ไม้มาแจกเกษตรกรที่มาร่วมทำบุญตักบาตร บางปีการปลูกเสกพันธุ์ไม้ ในเวลากลางคืนได้มีการนำเงินที่ได้รับจากการทำบุญไปไถ่ชีวิตควายที่โรงฆ่าสัตว์ โดยเฉพาะไปไถ่ที่โรงฆ่าสัตว์พนสนิคม จังหวัดชลบุรี ทุกปี จำนวนควายเริ่มแรก ๑ ตัว มาเรื่อย ๆ ทุกปี จนเพิ่มขึ้น ๒ ตัวบ้าง ๕ ตัวบ้าง ๑๐ ตัวบ้าง บางปีได้ถึง ๑๐ ตัว ควายที่ได้นำไปแจกแก่เกษตรกรเครือข่ายองค์กรพัฒนาต่าง ๆ ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ระยะหลังคนฉะเชิงเทราไม่ได้ใช้ควายไถนาจึงมอบให้แก่เครือข่ายพัฒนาต่างจังหวัดโดยเฉพาะเครือข่ายปราชญ์เกษตรของ สปก. และเครือข่ายของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จังหวัดปทุมธานี โดยส่งเงินไปไถ่ชีวิตที่โรงฆ่าสัตว์ในจังหวัดที่มีเครือข่ายเกษตรกรที่รับควายไป

นอกจากนั้นในวันงานเครือข่ายได้นำความรู้จากเศรษฐกิจพอเพียงมาแสดงผลงานด้วย ซึ่งปี พ.ศ. ๒๕๕๖ กำหนดจัดงานตามประเพณีดังกล่าว ระหว่างวันที่ ๑๑-๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ณ บริเวณโรงสีบ้านโพธิ์สิริกรรม (ปากคลองพระยาสมุทร) หมู่ที่ ๕ ตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

วัตถุประสงค์ของการจัดงาน มีดังนี้

๑. เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
๒. เพื่อให้เกิดความรักสามัคคีในหมู่เกษตรกรและชาวบ้าน
๓. เพื่ออุทิศบุญกุศลให้แก่เทพเทวดา เจ้าที่เจ้าทางที่คุ้มครองบ้าน เรือก สวน ไร่นา ให้มีความอยู่เย็นเป็นสุข ปลอดภัย
๔. เพื่อบูชาเคารพ แม่โพสพ แม่คงคา แม่พระธรณี แม่พระพาย แม่พระเพลิง ในโอกาสนี้ด้วย
๕. เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่เกษตรกรในการเริ่มทำการเกษตรในฤดูใหม่
๖. เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่เกษตรกรที่ตายไปแล้วทั่วประเทศ
๗. เพื่อร่วมใจร่วมแรงจัดงานเกษตรกรขึ้นมา เพื่อรำลึกถึงความสำคัญของเกษตรกร
๘. เพื่อแสดงความกตัญญูของชาวนาต่อควายไทยที่ได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับชาวนามาตลอด

ในการนี้ นอกจากชาวเทพราช เกษตรกรเทพราช และองค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ในตำบลนี้ ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่มาร่วมกันสนับสนุนให้งานประเพณีนี้ ดำเนินอยู่ได้ตลอดมาจนถึงปีนี้ จนครบ ๒๕ ปี เบญจเพสประเพณี

“วันเกษตรกรทำบุญกลางทุ่ง ไถ่ชีวิตควายไทย ย้อนรอยไถ่ประเพณีร่วมใจทำดี ๒๕ ปี ถวายในหลวง”

งบประมาณที่นำมาจัดงานประเพณี ได้มาจาก

๑. ชาวเทพราช และตำบลใกล้เคียง เครือข่ายจากต่างจังหวัด
๒. องค์การบริหารส่วนตำบลเทพราช
๓. เทศบาลตำบลเทพราช
๔. สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา
๕. การค้าภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา
๖. โรงสีบ้านโพธิ์กสิกรรม บริการอาหารทั้ง ๓ วัน และเอื้อเฟื้อสถานที่จัดงาน

สำหรับในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ นี้ มีกิจกรรมดังต่อไปนี้

๑. แห่พระพุทธรูปคันธารราษฎร์ และแม่โพสพรอบตำบลเทพราช เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขและความเจริญรุ่งเรือง อุดมสมบูรณ์ของการเกษตรเหมือนปีก่อน ๆ ที่ผ่านมา
๒. พิธีทำขวัญข้าวแบบโบราณในระยเช้าตั้งท้อง มีการแห่พระคุณของแม่โพสพ โดยหมอวัชรินทร์ เพชรโสธร เรียกขวัญข้าว แต่งตัวให้แม่โพสพ และนำผลไม้มาถวายท่าน
๓. เย็นวันแรก พระสงฆ์ ๙ รูป เจริญพระพุทธมนต์ “ธาราณปริตร (มนต์แห่งความคุ้มครองป้องกัน)” เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น
๔. อุบาสกอุบาสิกา และชาวบ้านร่วมกันสวดมนต์ ๙๙ บท
๕. มีพิธีบวชนกขัมมะปฏิบัติธรรม ตั้งแต่วันที่ ๑๑-๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ปฏิบัติธรรมตลอดวัน
๖. พระสงฆ์ ๘๘ รูป เจริญพระพุทธมนต์เพื่อความสุขความเจริญถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
๗. ทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ ๘๘ รูป ในตอนเช้าวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖ โดยชาวบ้านนำข้าวอาหารปิ่นโตหวานมาร่วมทำบุญตักบาตร
๘. มีการแสดงการเกษตรพอเพียงอย่างง่ายของเครือข่ายต่าง ๆ มาจากหลายจังหวัด
๙. มีการแจกประกาศนียบัตรแก่เกษตรกรคนเก่ง จำนวน ๖ หมู่บ้าน ๆ ละ ๑ ครอบครัว
๑๐. นำเงินที่มีผู้มีจิตศรัทธาที่มาร่วมงานเดินทางไปไถ่ชีวิตควาย จนถึงหลักประหารโรงฆ่าสัตว์
๑๑. มอบควายไทยให้เกษตรกรที่ต้องการควายไปทำนา ไถนา ใช้ในไร่นา ตามโครงการ

เศรษฐกิจพอเพียง **ผู้รับควายต้องให้สัจจะในพระอุโบสถ โดยสัญญาว่า**

- ข้อ ๑. ข้าจะไม่นำควายไปขาย
- ข้อ ๒. ข้าจะไม่นำควายไปฆ่าหรือให้ผู้อื่นฆ่า
- ข้อ ๓. ข้าจะไม่นำควายไปให้ใคร
- ข้อ ๔. ข้าจะไม่นำควายไปแลกกับใคร
- ข้อ ๕. ข้าจะเลี้ยงดูไม่ให้อดอยาก
- ข้อ ๖. ถ้าไม่ประสงค์จะใช้ควาย ให้แจ้งให้คณะกรรมการจัดงานประเพณีกลางทุ่งทราบเพื่อไปนำควายกลับมา ทั้งที่เกษตรกรไม่ต้องออกค่าใช้จ่าย
- ข้อ ๗. เมื่อครบ ๑ ปี ผู้รับควายต้องส่งรูปควายและเจ้าของ โดยส่งมาให้คณะกรรมการจัดงานกลางทุ่งก่อนวันงานประเพณีในปีต่อไป

๑๒. เวลาประมาณ ๑๐.๐๐ น. ของวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖ พระสงฆ์ ๙ รูป เจริญมนต์บท “อุปาตสันติ” มนต์ระงับเหตุร้ายภัยพิบัติต่าง ๆ ไม่ให้เกิดขึ้น ซึ่งใช้เวลาสวดประมาณ ๒ ชั่วโมงครึ่ง
ตลอดการจัดงานประเพณีทำบุญกลางทุ่งทั้ง ๓ วัน จะไม่มีมหรสพสมโภชใด ๆ ทั้งสิ้น

๑๓. ในงานประเพณีครั้งนี้ มีกิจกรรม ดังนี้

๑. การกว่นข้าวทิพย์ โดยเครือข่ายวนเกษตร ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน
๒. การทำน้ำตาลจากอ้อยจากเครือข่ายวนเกษตร
๓. การดำข้าวเฒ่าประเพณี ๑๐๐ ปี จากบุรีรัมย์
๔. ลดต้นทุนการผลิตข้าว เพื่อสู้ราคากับอาเซียน โดยศูนย์เรียนรู้ปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียงเทพราช
๕. การขยายพันธุ์พืชแบบมหัสจรรย์จากอาจารย์เฉลิม กศน.จังหวัดกำแพงเพชร
๖. การทำฉัตรข้าวโดยกลุ่มวัฒนธรรมชาวภูไทจังหวัดกาฬสินธุ์
๗. สาธิตประโยชน์ข้าวหลากหลายสายพันธุ์อินทรีย์ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
๘. แสดงการพัฒนานำแสงแดดมาใช้เป็นพลังงานเพื่อการประหยัดพอเพียง โดยพระอาจารย์สมพงษ์ วัฒนวังโส ผู้อำนวยการงานเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนพุทธรังสีพิบูล อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
๙. เครือข่ายปราชญ์เกษตร ส.ป.ก. แสดงผลงานแห่งความพอเพียง
๑๐. นวัตกรรมใหม่พลังแดดขับเคลื่อนปฏิบัติการสู่ชุมชน โดย อาจารย์นันท์ ภัคดี
๑๑. ฟ้อนภูไท ถวายแม่โพสพ
๑๒. พิธีอัญเชิญเทพเทวดาลงมาโมทนากุญ และอำนวยการถวายพรให้ท้องที่อยู่ดีมีสุข
๑๓. กลัวยมงคลโดยปราชญ์เกษตร “กลัวย ส.ป.ก. ราชบุรี”

ประเพณีทำขวัญข้าวบูชาแม่โพสพและทำบุญลานข้าว

การทำนากับเรื่องของวิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสิ่งคู่กันมานาน จากเดิมผลิตข้าวเพื่อกิน เลือกชนิดพันธุ์ตามความต้องการของคนเปลี่ยนเป็นผลิตเพื่อขาย และชนิดพันธุ์ข้าวเลือกปลูกตามความต้องการของตลาด วิถีที่เปลี่ยนไปควบคู่ไปกับการเลือนหายของวัฒนธรรมท้องถิ่นอันหลากหลายดงาม เช่น การทำขวัญข้าว ทำบุญลานข้าว ทำบุญชนข้าวเข้าย้ง เวทีพูดคุยแลกเปลี่ยนของกลุ่มชาวนาตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ภายหลังประสบปัญหาข้าวไม่ได้ผลผลิต จากการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลอย่างรุนแรง ได้ข้อสรุปร่วมกันเพื่อเอาชนะการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ๖ ข้อ ดังนี้

๑. ใช้พันธุ์ต้านทางโรค
๒. หว่านและดำห่าง
๓. ใช้ปุ๋ยน้อยแต่บ่อยครั้ง
๔. รักษาแมลงตัวดีให้มีในท้องทุ่ง โดยการไม่ฉีดยาเคมีใด ๆ
๕. ติดไฟแบล็คไลท์ ๒ ระดับ คือ ดวงใหญ่อยู่ด้านบน ดวงเล็กติดด้านล่างล่อแมลงลงน้ำ
๖. พรมน้ำมนต์กันแมลงกินข้าว ใช้น้ำมนต์จากวัดหลวงพ่อพระพุทโธธร ทำให้แมลงไม่กินข้าว ทำขวัญข้าว บูชาแม่โพสพเมื่อข้าวตั้งท้อง ทำบุญลานข้าวหลังเก็บเกี่ยวข้าว

พิธีกรรมที่เกี่ยวกับข้าว ทั้งการประพรมน้ำมนต์ให้ต้นข้าว การทำขวัญข้าวบูชาแม่โพสพตลอดจนพิธีทำบุญลานหลังจากเก็บเกี่ยว นอกจากทำเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาของคนจากรุ่นสู่รุ่นแล้ว ยังเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับชาวนาในการต่อสู้เอาชนะอุปสรรคทั้งปวง แม้ในยามที่เผชิญกับปัญหาหนักหนา เช่นที่กลุ่มชาวนาตำบลเทพราชประสบและตระหนักถึงความสำคัญของพิธีกรรมที่เป็นเครื่องมือในการรวบรวมผู้คนให้เป็นหนึ่งเดียวกัน ผนึกกำลังกายและกำลังความคิด ร่วมกันผ่านพ้นวิกฤติมาได้ด้วยดี กลุ่มชาวนาตำบลเทพราชจึงยังคงสืบทอดการทำขวัญข้าวและบูชาแม่โพสพมาจนกระทั่งปัจจุบัน

ลุงขวัญชัย เล่าถึงประวัติความเป็นมาของพิธีทำขวัญข้าวไว้ว่า “แต่เดิมมนุษย์เรายังชีพด้วยการกินเผือก กินมัน ไม่มีข้าวกินเหมือนเช่นปัจจุบัน กระทั่งแม่โพสพซึ่งเป็นธิดาของท้าวสักการะเทวราช อยากช่วยมนุษย์ให้ได้กินธัญญาหารที่มีคุณค่า จึงตั้งใจอธิษฐานขอกับฤาษีบรรลัยโกษฐ หรือฤาษีตาไฟ ซึ่งบำเพ็ญพรตบน

ยอดเขา ในหนึ่งปีฤาษีจะลืมตาเพียงครั้งเดียว หากฤาษีลืมตาเกินหนึ่งครั้งต่อปี สรรพสิ่งจะมอดไหม้เป็นจุล เมื่อแม่โพสพมาหาฤาษีตาไฟ กลิ่นกายหอมของแม่โพสพกลับทำให้ฤาษีลืมตาดูว่าเป็นกลิ่นอะไร ทำให้กายของแม่โพสพมอดไหม้ และด้วยฉันทนาบารมีของฤาษีจึงยังรู้ว่าแม่โพสพจะมาขอให้ตนช่วยให้ไปเกิดเป็นข้าวเพื่อหล่อเลี้ยงมนุษย์ ฤาษีจึงหยิบเถาจากกายที่มอดไหม้ของแม่โพสพขึ้นมา แล้วโปรยไปยังสิบทิศ จึงเกิดเป็นข้าว นานาพรรณ ทั้งข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ข้าวสาลี ข้าวฟ่าง ข้าวบาร์เลย์ มนุษย์จึงมีข้าวที่มีคุณค่ามากมายบริโภคแทนเปลือกและมัน นานวันเข้ามนุษย์กลับหลงลืมพระคุณของแม่โพสพ ขาดความเคารพ กินข้าวเหลือทิ้งขว้างไม่เห็นคุณค่า ทำเมล็ดข้าวตกกล่นบนพื้นดิน แม่โพสพจึงหนีไป เป็นผลให้ทำนาลำบาก มีโรค แมลงรบกวนต้นข้าว กระทั่งขาดแคลนไม่มีข้าวให้กิน ชาวนาจึงอ่อนวอนขอให้แม่โพสพกลับมาเป็นขวัญข้าวอีกครั้ง ด้วยจิตเมตตาที่มีอยู่เดิมแม่โพสพรับปากแต่มีข้อแม้ว่าชาวนาจะต้องตระหนักและสำนึกในบุญคุณของข้าว ให้ทำบุญบูชาข้าวทุกปี ๆ ละ ๒ ครั้ง คือ ทำขวัญข้าวเมื่อข้าวตั้งท้อง เพื่อรำลึกถึงบุญคุณของแม่โพสพ และขอให้ปกป้องรักษาให้ข้าวอุดมสมบูรณ์ ครั้งที่ ๒ ทำบุญลานข้าว เมื่อเกี่ยวเสร็จก่อนเก็บเข้ายุ้ง เป็นการขอขมาต่อเมล็ดข้าวที่ทำตกกล่นบนพื้นโดยไม่ตั้งใจ

พิธีทำขวัญข้าวบูชาแม่โพสพที่สืบทอดกันมาถึงปัจจุบันนี้ ทำเมื่อข้าวตั้งท้องชาวนาจัดหาผ้าแพร ผืนใหม่ ประพรมแป้ง น้ำหอม และหวิ้มให้แก่โพสพที่สถิตอยู่ในต้นข้าว และเครื่องไหว้อันประกอบด้วยผลไม้ และขนมอย่างละ ๗ ชนิด ที่ไม่มีข้าวเป็นส่วนประกอบ

หลังข้าวออกรวง เหลืองอร่ามทั่วท้องทุ่ง ถึงเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิต ฟาด ตี ตลอดจนนวดให้ได้ เมล็ดข้าวเรียงงามตามที่หวัง ก่อนนำข้าวเข้ายุ้งฉางหรือนำไปแลกเป็นเงิน ตามที่ให้สัญญาทำบุญครั้งที่ ๒ เรียกว่าทำบุญลานข้าว เจริญพระพุทธรูปโดยพระสงฆ์รอบแปลงนาที่เก็บเกี่ยว สมัยก่อนชาวนาจะขนข้าวเข้ายุ้งด้วยความระมัดระวัง ให้มีข้าวตกกล่นน้อยที่สุด ข้าวที่เก็บไว้กินแยกไว้ส่วนหนึ่ง ส่วนข้าวที่เก็บไว้ในยุ้งจะไม่นำออก ไม่ว่าจะนำมากินหรือขายกระทั่งถึงเดือนสาม (เดือนกุมภาพันธ์) จึงนำข้าวออกนอกยุ้งได้ นับเป็นกุศโลบายของคนแต่เก่าก่อนในเรื่องการจัดการข้าวในระดับครัวเรือน ครอบครัวยุคโบราณได้ดีเมื่อถึงเดือนสาม ข้าวในยุ้งเหลือมาก ประกอบกับราคาข้าวในเดือนนี้จะสูงกว่าเดือนอื่น ๆ มีข้าวขายมาก ก็ได้เงินมาก หรือมีข้าวเหลือบริโภคในครอบครัวก็ไม่ต้องไปซื้อหาในช่วงที่ราคาแพง

วิถีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้าวและชาวนานอกจากเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาที่สั่งสมมานานแล้ว พิธีกรรมเหล่านั้นยังแฝงนัยยะแห่งความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในชุมชน ก่อเกิดเป็นพลังทางจิตใจ ในยามที่ต้องเผชิญกับอุปสรรคนานัปการ และในฤดูทำนาใดที่มีการทำขวัญข้าว บูชาแม่โพสพ เรื่องมหัศจรรย์มักเกิดขึ้น คือ ในฤดูนั้นข้าวจะงอกงาม ผลผลิตดี ไม่มีโรคและแมลงรบกวน โดยที่ไม่ต้องใช้สารเคมีกำจัดแมลงแม้แต่หน่อย

ประเพณีแข่งเรือ

ประเพณีแข่งเรือ ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองประเวศ เป็นประเพณีที่ได้ดำเนินการจัดการแข่งขันเป็นประจำทุกปี ซึ่งสภาพพื้นที่ของตำบลคลองประเวศเป็นที่ราบลุ่ม มีคลองประเวศบุรีรมย์เป็นคลองสายหลักในพื้นที่ และยังมีคลองต่าง ๆ อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งในอดีตประชาชนในพื้นที่จะมีการตั้งบ้านเรือนอยู่ตามริมคลอง มีความคุ้นเคยกับแม่น้ำลำคลองเป็นอย่างดี มีการใช้เรือเป็นพาหนะในการเดินทาง จึงมีความชำนาญในการใช้เรือเป็นอย่างดี บางครั้งก็มีการพายเรือแข่งขันกันเอง และค่อย ๆ มีการพัฒนาเป็นประเพณีการแข่งขันเรือพายประจำปีขึ้นมา

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖ กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล มาตรา ๖๗ (๘) มีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ซึ่งประเพณีการแข่งขันเรือพายของตำบลคลองประเวศ ถือว่าเป็นประเพณีและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น แสดงออกถึงความผูกพันของประชาชนที่มีต่อแม่น้ำลำคลอง เป็นวัฒนธรรมอันดีงามที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่

ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบทอดต่อไป โดยมีเรือต่าง ๆ เข้าร่วมการประกวดการจัดกิจกรรมหน้าวัดประเวศ
วัฒนารามได้แก่

๑. เรือมาดเต็ม รุ่น ๔ วา ๓ ศอก
๒. เรือมาดแต่ง รุ่น ๔ วา ๓ ศอก
๓. เรือมาดเต็ม รุ่น ๓ วา ๓ ศอก
๔. เรือมาดแต่ง รุ่น ๓ วา ๓ ศอก
๕. เรือมาดโบราณชาวบ้าน
๖. เรือเชิญ รุ่น ๓ วา ๓ ศอก
๗. เรือเร็ว รุ่น JUNIOR
๘. เรือเร็ว รุ่น BT9

ประเพณีลอยกระทงย้อนอดีตสายน้ำแห่งวิถีชีวิต

ประเพณีลอยกระทง ซึ่งตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ของทุกปี เป็นประเพณีเก่าแก่ที่มีความ
สำคัญของชาติไทย และได้รับการสืบทอดประเพณีจากโบราณกาลจนถึงปัจจุบัน เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่
มีคุณค่าของชาติไทยที่แสดงออกถึงภูมิปัญญาในการประสานประโยชน์กันระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ
ประเพณีลอยกระทงได้เน้นถึงสาระสำคัญของคุณค่าและคุณประโยชน์ของน้ำ รวมทั้งเป็นการขอขมาต่อพระแม่
คงคาจากการที่มนุษย์ใช้ประโยชน์หรือการทำ ความเสียหายให้กับแม่น้ำ

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองประเวศ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการทำนุบำรุงรักษาศิลปะ
จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น จึงได้จัดทำโครงการประเพณีลอยกระทง ย้อน
อดีตสายน้ำแห่งวิถีชีวิต เพื่อสืบทอด อนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภายใน

พื้นที่ เพื่อสร้างความสามัคคีของคนในชุมชน และเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่เห็นความสำคัญของ
วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นตนเอง (ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองประเวศ : ๒๕๕๖)

สืบสานประเพณีสงกรานต์ของตำบลคลองประเวศ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

๑. กิจกรรมการประกวดก่อเจดีย์ทราย

๒. ตักบาตรอาหารแห้งพระสงฆ์

๓. ตรวจสอบสุขภาพผู้สูงอายุ

๔. กิจกรรมนันทนาการผู้สูงอายุ เช่น เล่นเกม รำวงย้อนยุค การแสดงละคร การร้องเพลงดนตรี
๕. รับประทานอาหารร่วมกัน
๖. สรงน้ำพระพุทธรูป
๗. รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ
๘. การจ่ายเบี้ยยังชีพ

ประเพณีการโกนผมไฟ ของตำบลเกาะไร่

คุณสมบัติ พูลสมบัติ อายุ ๕๒ ปี กำนันตำบลเกาะไร่ ได้เล่าให้ฟังว่า ตำบลเกาะไร่สภาพสังคมค่อนข้างสงบ ปัญหาต่าง ๆ มีน้อย ทุกคนช่วยเหลือกันดี ชาวบ้านที่นี่ส่วนใหญ่เช่าที่ดิน เจ้าของที่ดินเป็นชาวไทยพุทธ ที่หมู่บ้านไม่มีกองทุนรวม ชาวบ้านรู้จักช่วยเหลือกันเองตามหลักศาสนาอิสลาม คือ การชะกาต (การทำทาน) อย่างตัวกำนันเองทำนาได้ข้าวก็จะทำชะกาต ร้อยละ ๑๐ ให้กับผู้ที่มียาได้น้อย การโกนผมไฟ เป็นพิธีกรรมตามหลักศาสนา เด็กหญิงและเด็กชายเมื่ออายุได้ ๗ วัน ผู้ปกครองตัดผมส่วนหนึ่งพอเป็นพิธี ใส่ผมที่ตัดลงในลูกมะพร้าวที่มีน้ำมะพร้าวอยู่ หรือน้ำเต้าที่ควักเอาไส้ออกและใส่น้ำลงไปเล็กน้อย เอาลูกมะพร้าวหรือน้ำเต้าไปวางที่กอไผ่ ซึ่งเชื่อว่าปัญญาและแหลมคมหรือหนามไผ่ หรือนำไปฝังใต้ต้นกล้วย จะได้มีชีวิตที่ร่มเย็น โกงผมที่เหลือแล้วเก็บรวบรวมนำไปช่างร้านขายทองให้ช่างตีเป็นน้ำหนักทอง แล้วตีราคาเป็นเงิน เอาเงินไปทำบุญให้กับเด็กทั่ว ๆ ไป ถ้าใครมีเงินน้อยไม่ทำก็ได้ การโกนผมอีกครั้งจะโกนในวันพุธสัปดาห์ที่ ๗ หรือพุธ

สัปดาห์ที่ ๔๐ (ชาวบ้านเรียก ๗ พุทธ หรือ ๔๐ พุทธ) พิธีโกนผมครั้งนี้เป็นงานชุมนุมคนในชุมชน ผู้ที่ตัดผมให้ คือ อีหม่าม หรือคนมีความรู้ หรือพ่อแม่ ประโยชน์พิธีโกนผมไฟ คือ ได้รักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่ดี ก่อให้เกิดความสามัคคีและช่วยเหลือคนในสังคม

กำนันสมบัติ ได้เล่าถึงการทำนาว่า ข้าวที่ปลูกได้ในพื้นที่นี้เป็นพันธุ์สุพรรณ ๙๐ ซึ่งเป็นข้าวกระดังงา ชาวบ้านไม่นิยมบริโภคจึงขายให้กับโรงสี ชาวบ้านนิยมบริโภคข้าวพันธุ์ตาแห้ง พันธุ์หอมมะลิ แต่ปลูกในพื้นที่นี้ไม่ค่อยได้ และบางครั้งเมื่อนำข้าวไปสีที่โรงสีข้าวที่ได้คืนเป็นข้าวคนละชนิดกับที่นำไปสี ชาวบ้านจึงขายเพื่อตัดปัญหา ประเพณีอื่น ๆ ในท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไปตามแบบสังคมสมัยใหม่ เช่น งานศพ การแกะสลักไม้เพื่อใช้ในงานศพไม่มีคนทำแล้ว หรือการคลอดโดยคนในครอบครัว เปลี่ยนเป็นการคลอดตามโรงพยาบาล หรือการประดิษฐ์ลวดลายตามช่องประตู ช่องหน้าต่าง ช่องลม ตามบ้านก็ไม่มีอีกแล้ว ชาวบ้านที่นับถือศาสนาอิสลามจะประกอบกิจกรรมตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ในหมู่บ้านได้จัดให้เด็ก ๆ ได้เรียนภาษาอาหรับจากผู้นำที่มียศในวันเสาร์หรือวันอาทิตย์ นอกเหนือจากการที่让孩子们ได้เข้าเรียนเหมือนเด็กอื่น ๆ

ประเพณีแต่งงานของชาวมุสลิมที่ตำบลเกาะไร่

หมู่บ้านเกาะไร่ตามประวัติเคยเป็นเกาะที่อยู่ในทะเลมาก่อน เคยมีเรือสำเภาลำใหญ่ล่มลงตรงบริเวณเกาะนั้น ต่อมาน้ำทะเลค่อย ๆ ลดหายไป จึงเกิดการทำไร่ทำนาเกิดขึ้นในบริเวณนั้น จากนั้นมาก็เรียกกันว่าเกาะไร่จนปัจจุบันนี้

ประเพณีแต่งงานของชาวมุสลิมที่ตำบลเกาะไร่ ต้องทำพิธีแต่งงานเฉพาะตอนกลางวันเพราะยังไม่มีไฟฟ้าใช้ แต่ถ้ามีงานใหญ่ก็จะมีเครื่องปั่นไฟจ้างราคาประมาณ ๑๐๐-๒๐๐ บาท พอถึงงานทางศาสนา ผู้นำทางศาสนาได้เรียกคนในชุมชนรวมตัวกันเพื่อจัดงานต่าง ๆ อย่างราบรื่น ชาวมุสลิมในเกาะไร่ได้รับการส่งเสริมให้มีพิธีแต่งงาน เพราะถ้าผู้ใดไม่แต่งงานก็จะผิดประเพณีของชาวมุสลิม การอยู่ร่วมกันโดยไม่มีพิธีแต่งงานถือว่าเป็นการฮารอม (บาป) และลูกที่เกิดโดยไม่แต่งงานกันถือว่าลูกคนนั้นไม่มีพ่อถึงจะมีพ่อก็ตาม ลูกที่เกิดมาจะไม่มีสิทธิ์ในกองมรดกของพ่อ

นิกะห์เป็นพิธีแต่งงานของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม เริ่มต้นเมื่อชายหญิงตกลงใจกัน ฝ่ายชายจะส่งผู้ใหญ่ไปสู่ขอเรียกว่า มาโชะมินตะ (หรือหมั้น) การสู่ขอนี้จะตกลงกันระหว่างผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายเกี่ยวกับเรื่องมะฮัร (สินสอดทองหมั้น) และตกลงเรื่องกำหนดวันแต่งงาน (นิกะห์) ขั้นตอนการแต่งงานของชาวมุสลิมนั้นจะต้องทำการขอดูอา หรือการสรรเสริญศาสนาท่านนบีมูฮัมมัด จากนั้นก็มีการแห่จากบ้านเจ้าบ่าวไปบ้านเจ้าสาว ในการแห่เจ้าบ่าวจะมีขันหมาก พอถึงเรือนชาญก็จะขอพร ส่วนทางเจ้าสาวก็จะทำพิธีทางศาสนา โดยอีหม่ามหรือผู้นำศาสนาเป็นคนจัดงานแต่งงานและมีการส่งตัวเจ้าบ่าวไปยังห้องเจ้าสาว จากนั้นมีการขอพรฝากฝังเจ้าบ่าวเจ้าสาวกับพ่อแม่ของเจ้าบ่าวเจ้าสาว ส่วนเจ้าสาวจะแห่มาหาเจ้าบ่าวโดยการขอพรเหมือนกับเจ้าบ่าวและส่งตัวเจ้าสาวขึ้นห้องเจ้าบ่าว จากนั้นก็จะขอพรทั้งสองฝ่ายเหมือนกับที่เจ้าบ่าวได้ทำมาก่อนหน้านี้แล้ว และการเลี้ยงรับประทานอาหารในแบบอิสลาม

การแต่งงานมีบทบาทสำคัญต่อสังคมทั้งในระดับครอบครัวและระดับชุมชน โดยเฉพาะในระดับครอบครัว มีจุดมุ่งหมายคือต้องปฏิบัติตามหลักศาสนาของชาวมุสลิม ไม่ใช่การแต่งที่ทำตามหลักเท่านั้น ทุกกระบวนการที่ทำในพิธีแต่งงานเป็นหน้าที่ที่สอดคล้องกับบทบาททางสังคมของศาสนาอิสลามเช่นเพศชายซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว และมีพลังมากกว่าผู้หญิง เป็นผู้ทำหน้าที่สอนลูกสอนเมียในทางศาสนา ส่วนผู้หญิงมีบทบาทในการเรียนรู้จากสามีของตนและนำไปปฏิบัติตามหลักศาสนา ถ้ามีทั้งลูกสาวลูกชายก็ต้องสอนลูกชาย แม้ต้องสอนลูกสาว ถึงแม้จะเรียนรู้ในครอบครัวมาบ้างแล้ว ก็ควรเรียนทางศาสนาเพิ่มขึ้นอีกตามโรงเรียนที่สอนทางศาสนาและควรปฏิบัติตามหลักศาสนา

ในพิธีแต่งงานสมัยก่อนมีพิธีต่าง ๆ ร่วมด้วย เช่น การสุนัต (การขลิบอวัยวะเพศชาย) การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น การแต่งงานสมัยนี้ลดพิธีที่อยู่การแต่งงานออกไป และแยกออกเป็นส่วน ๆ ให้ง่ายกว่าสมัยก่อน เพราะแต่ก่อนมีแต่ เรือเครื่อง เรือพาย ไม่มีถนนหนทาง มีแต่ท้องทุ่งนาไรต่าง ๆ แต่เดี๋ยวนี้มีการตัดถนนเส้นทางต่าง ๆ เพื่อให้สะดวกต่อการเดินทางเพื่อไปมาหาสู่กัน

ในอดีตจนถึงปัจจุบัน การแต่งงานของชาวมุสลิม มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เกาะไว้อย่างมาก ทั้งระดับครอบครัวและชุมชน ในระดับครอบครัวสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม การปฏิบัติตามศาสนา มีความประพฤติที่อยู่ในกรอบ และเป็นแบบอย่างให้แก่ลูกหลานได้ (ที่มา : เรื่องย่อผลการวิจัย, ๒๕๕๓ : ๖๗-๖๘)

ประเพณีการทำขวัญนาค

คุณจำเนียร บุญไทย อายุ ๖๑ ปี อาศัยอยู่ที่ตำบลเทพราช ได้เล่าว่าได้สืบทอดการทำขวัญนาคมาพร้อม ๆ กับพี่ชาย อาเป็นคนทีสอนให้ทำขวัญนาคเป็นคนแรก จากนั้นก็ฝึกกับอาจารย์อีก ๕-๖ อาจารย์ เช่น อาจารย์ที่ทำเตียน ได้ครอบครูมาตั้งแต่อายุ ๑๙ และมาครอบครูอีกครั้งตอนอายุ ๓๐ กว่าปีที่วัดพิเรน เนื้อหาที่ร้องตอนทำขวัญนาค คือ กำเนิดของคน ตั้งแต่อยู่นในท้องแม่ จนกระทั่งเติบโตใหญ่มาบวชเป็นนาค และเล่าถึงตำนานของ “นาค” ในทางพุทธศาสนา พร้อมทั้งอบรมนาคให้เป็นคนดี สอดแทรกกลอนในการเล่าเรื่อง วิธีการสอนใช้วิธีการแห่ เวลาทำพิธีหมอลำขวัญแต่งกายด้วยชุดสีขาว เครื่องใช้ในการพิธีทำขวัญนาค ได้แก่บายศรี แป้งเจิมเทียนสำหรับเวียนเทียน รายได้ที่ได้รับตั้งแต่หลักร้อยถึงหลักพัน คุณจำเนียรทำขวัญนาคครั้งสุดท้าย เมื่อพ.ศ. ๒๕๔๔ หลังจากนั้นได้เลิกไป ผู้ที่สืบทอดต่อไปไม่มี ปัจจุบันคนจ้างทำขวัญนาคลดน้อยลง ชาวบ้านนิยมเปิดเทปแทนเพราะเสียค่าใช้จ่ายน้อย (บุญมา พงษ์โหมด, ๒๕๕๐ : ๖๙)

การละเล่นหมากกรุกไทย

การเล่นนี้จะเล่นในเทศกาลวันสงกรานต์ คุณผั่น ลิ่มเนี่ยวดี อายุ ๗๐ ปี อาศัยอยู่ที่ตำบลเทพราช ได้ให้ข้อมูลว่าผู้นำชุมชนนี้ เช่น กำนันมาโนช ผู้ใหญ่บ้านสำราญและอดีตผู้ใหญ่บ้านสำราญ ได้ฟื้นฟูประเพณีและการละเล่นของไทย ๆ ขึ้น เช่น การแข่งว่าว การละเล่นกะหึ่ง มอญช้อนผ้า และหมากกรุก เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้เห็นความสำคัญและตระหนักในคุณค่าของไทย ๆ สืบทอดไว้

การเล่นหมากรุกมีทั้งคนในชุมชนและคนนอกชุมชนเข้ามาแข่งขัน ผู้ชนะได้รับถ้วยรางวัล กระดานหมากรุกและตัวหมากดั้งเดิม ชาวบ้านจะทำกันเอง กระดานหมากรุกทำด้วยไม้กระดาน ตัวหมากใช้ รากลำพู เหลาเป็นตัวหมาก ตัวขุน ฯลฯ และใช้ปูนกินกับหมากแถมให้มีสีแตกต่างกัน กำนันมาโนชได้ให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่าการจัดแข่งขันหมากรุกไทย เพื่อให้คนมีฝีมือได้แสดงฝีมือ คนรุ่นใหม่ได้ตื่นตัว สนใจเรื่องนี้ คนที่มาทำบุญในวันสงกรานต์ได้ทำกิจกรรมร่วมกันหลังจากทำบุญ ซึ่งจะทำให้งานสนุกสนานเพิ่มขึ้น (บุญมา พงษ์โหมด, ๒๕๕๐ : ๖๙)

การละเล่นปีพาทย์มอญ

คุณประเสริฐ ทองรวยจริง อายุ ๗๖ ปี อาศัยอยู่ที่ตำบลหนองบัว ได้เล่าถึงปีพาทย์มอญว่าเป็นมรดกครอบครัวถ่ายทอดให้ และคุณประเสริฐได้ถ่ายทอดเรื่องนี้ให้กับลูก คือ คุณสมชาย ทองรวยจริง อายุ ๔๔ ปี ตั้งเป็นวงปีพาทย์คณะสมชายศิลป์ รับแสดงในงานศพ

เริ่มแรกวงปีพาทย์เกิดจากคนที่มีความรู้ด้านดนตรีไทยมารวมตัวกัน เป็นวงปีพาทย์ไทย คุณเสถียร ม่วงศรี อายุ ๖๓ ปี นักดนตรีในวงได้เล่าเพิ่มเติมว่า คุณมอญ ดนตรีเจริญ ซึ่งเป็นคนมอญอยู่ที่จังหวัดปทุมธานี ได้ขายเครื่องดนตรีมอญให้หลวงประดิษฐ์ไพเราะ คุณเสถียรเดิมมีความรู้แต่ดนตรีไทยจึงหันมาเรียนรู้ดนตรีมอญ ซึ่งหลวงประดิษฐ์ไพเราะได้ให้การสนับสนุนวงปีพาทย์เดิมจึงได้รับการพัฒนาเป็นวงปีพาทย์มอญ เพลงที่ใช้ร้องมีทั้งเพลงมอญ เพลงไทย เพลงตับ เพลงเถา เครื่องดนตรีที่ใช้แสดงดั้งเดิมมีเพียง ปี่มอญ เปิงมาง ระนาดเอก ฉาบ ฉิ่ง ระนาดเหล็ก ข้องวงใหญ่ ข้องวงเล็ก ตะโพนมอญ ปี่ชวา กลองชุด โหม่ง จำนวนผู้เล่นทั้งหมด ๙ คน มีทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นเพื่อนและคนในครอบครัว ก่อนบรรเลงต้องทำพิธีไหว้ครู ของที่ใช้ทำพิธีไหว้ครู ได้แก่ ดอกไม้ ธูป เทียน และเงิน ๑๒ บาท นำสิ่งของไหว้ครูใส่พานปูด้วยผ้าขาว เพลงเริ่มต้นคือ เพลงประจำวัด (เพลงทำนองมอญ) แล้วจึงเล่นเพลงอื่น เพลงสุดท้ายที่จะบรรเลง คือ เพลงประจำบ้าน (เพลงลา)

คุณประเสริฐและคณะ ได้กล่าวว่า นอกจากรายได้ที่เกิดจากการนำความรู้นำมาใช้ในการเลี้ยงครอบครัวแล้ว ยังได้ความสุข ความภาคภูมิใจและจะสืบทอดไม่ให้สูญหายไป (บุญมา พงษ์โหมด, ๒๕๕๐ : ๖๙-๗๐)

แหล่งเรียนรู้ของอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

๑. ศูนย์เรียนรู้ปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียงเทพราช

เริ่มก่อตั้ง ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ โดย อาจารย์ขวัญชัย รักษาพันธ์ บนพื้นที่ ๔๐ ไร่ โดยมีวัตถุประสงค์
ดังนี้

๑. เพื่อให้เกษตรกรได้มีความรู้เรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

๒. เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้ความรู้เกษตรเคมีเป็นเกษตรพอเพียง

๓. เพื่อเผยแพร่สมุนไพรไปใช้เอง โดยได้ทำหลักสูตรอบรม ๓ วัน ได้แก่ อบรมเรื่อง ข้าว
อบรมความพอเพียงและอบรมเรื่อง สมุนไพร

ซึ่งส่วนใหญ่ให้คำปรึกษา ลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยคุณขวัญชัย รักษาพันธ์ มีแนวคิดในการทำ
นา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ (สัมภาษณ์คุณขวัญชัย รักษาพันธ์ : ๑๘ เมษายน ๒๕๕๖)

การทำนาบก (ขวัญชัย โมเดล)

ข้าวสารที่ขายตามท้องตลาดทั่วไปที่เราใช้บริโภคในปัจจุบันมีราคาสูงอีกทั้งมีสิ่งเจือปนสารพิษ
เป็นจำนวนมาก เนื่องจากการใช้สารเคมีในการปลูกข้าว ส่งผลให้เราได้รับสารพิษสะสมในร่างกาย ดังนั้น การทำ
นาบก จึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมกับชีวิตคนเมือง หรือผู้ที่ไม่มีพื้นที่ในการทำนา เพื่อให้ได้ข้าวปลอดสารพิษ
สำหรับตนเองและครอบครัว

การทำนาบก คือ การปลูกข้าวนอกพื้นที่นา หรือพื้นที่จำกัดที่ไม่เหมาะสมไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ ใช้พันธุ์ข้าวที่มีอายุเก็บเกี่ยวสั้นสามารถปลูกได้หลายรอบ เช่น พันธุ์ กข ๓๓ เป็นข้าวเบาอายุเก็บเกี่ยวเพียง ๙๐ วัน พื้นที่ปลูกตามจำนวนคนที่มีแต่ละครัวเรือน คำนวณจาก

๑ คน จะทำนาบกคนละกี่ตารางเมตร จึงจะพอกิน

โดยเฉลี่ยคนไทยกินข้าว ๑๔๔ กิโลกรัมต่อปี ข้าวสารกล้อง ๗๘ กิโลกรัม มาจากข้าวเปลือก ๑๐๐ กิโลกรัม ถ้าข้าวสารกล้อง ๑๔๔ กิโลกรัม ได้มาจากข้าวเปลือก $\frac{๑๔๔ \times ๑๐๐}{๗๘} = ๑๘๔$ กิโลกรัม

เพราะฉะนั้น ข้าวเปลือก ๑๘๔ กิโลกรัม พอกิน ๑ ปี

ข้าว กข ๓๓ อายุ ๙๐ วัน ตกกล้า ๑๗ วัน อยู่แปลงนาบก ๙๐-๑๗ = ๗๓ วัน ทำนา ๑ รอบ ใช้เวลา ๗๓ วัน ๕ รอบใช้เวลา ๗๓ × ๕ = ๓๖๕ วัน ๕ รอบ ได้ข้าวเปลือกรวม ๑๘๔ กิโลกรัม ทำนา ๑ รอบ = ๓๗ กิโลกรัม นา ๑ ไร่ เท่ากับ ๑,๖๐๐ ตารางกิโลเมตร ทำข้าว กข ๓๓ ได้ ๑,๐๐๐ กิโลกรัม ข้าวเปลือก ๑,๐๐๐ กิโลกรัม ใช้พื้นที่ ๑,๖๐๐ ตารางกิโลเมตร ถ้าข้าวเปลือก ๓๗ กิโลกรัม ใช้พื้นที่ $\frac{๑,๖๐๐}{๓๗} \times ๓๗ = ๑,๐๐๐$

๕๙.๒ ตารางเมตร เพราะฉะนั้น ๑ คน ทำนาบก ๕๙ ตารางเมตร จะกว้างเท่าไรก็ได้ จะได้ข้าวเปลือก ๑๘๔ กิโลกรัม สีข้าวกล้องได้ ๑๔๔ กิโลกรัม พอกินได้ ๑ ปี

สรุป ทำนาบกใช้พื้นที่คนละ ๖๐ ตารางเมตร จึงได้ข้าวพอกินตลอดปี โดยใช้พันธุ์ข้าว กข ๓๓ ปลูกจำนวน ๕ ครั้ง/ปี โดยตกกล้าอายุ ๑๗ วัน แล้วจึงนำไปดำในแปลง รอเวลา ๗๓ วัน จึงจะเก็บเกี่ยวได้ต้องใช้พันธุ์ข้าว กข ๓๓ จากการทำนารุ่นก่อน เพราะข้าวที่เก็บเกี่ยวใหม่จะเพาะไม่ออก ต้องใช้ระยะพักตัวประมาณ ๒๐ วัน จึงต้องเก็บพันธุ์ข้าวในฤดูก่อนไว้ทำพันธุ์ในการปลูกครั้งต่อไป

กระบวนการทำนาบก

๑. เพาะกล้า แซ่เมล็ดพันธุ์ข้าวที่คัดแล้วในน้ำ ๑ คืบ แล้วนำมาห่อไว้ในผ้า ให้ข้าวงอกอีกประมาณ ๒-๓ วัน จากนั้นหว่านข้าวในกระถางเตรียมไว้เป็นต้นกล้า

๒. เตรียมแปลงขนาด ๕ × ๖ เมตร โดยการขุดหรือวางกระสอบบรรจุแกลบ ลักษณะเป็นขอบบ่อ ทำคูล้อมรอบแปลงนาบก

๓. นำพลาสติกอย่างหนาปูรองพื้นเพื่อกักน้ำไว้

๔. ใส่ดินลงในแปลง ให้ดินหนาจากพื้นประมาณ ๒ เซนติเมตร เกลี่ยดินให้มีระดับเท่ากัน ใส่น้ำให้สูงพอท่วมผิวดินหรือประมาณ ๒ เซนติเมตร วัด pH น้ำที่อยู่ในแปลง หากมีค่าต่ำกว่า ๗ โรยขี้เถ้าไม้เพื่อลดความเป็นกรดของดินและน้ำ และรักษาสภาพดิน ในจะมีค่าประมาณ ๘

๕. นำต้นกล้าอายุ ๑๗ วัน มาปักดำในแปลงนาบก ต้นกล้า ๓ ต้น ระยะปักดำแต่ละต้นห่างกันประมาณ ๒๐ เซนติเมตร

๖. เมื่อข้าวรุ่นแรกอายุได้ ๕๖ วัน ให้เพาะกล้าชุดที่ ๒ เตรียมไว้ เมื่อข้าวชุดแรกอายุครบกำหนดเก็บเกี่ยว เราสามารถดำข้าวชุดที่ ๒ ได้อย่างต่อเนื่อง

การดูแลรักษา

- รักษาระดับน้ำให้พอท่วมผิวดินไม่ต้องใช้น้ำมาก
- ตรวจวัดและปรับระดับค่า pH ต่ำกว่า ๗ อยู่เสมอ หากพบว่าค่า PH ต่ำกว่า ๗ หรือเป็นน้ำเปรี้ยว ใช้น้ำละลายซีเถ้าใส่ลงในแปลงข้าว อีกทั้งเป็นการเพิ่มแคลเซียมให้กับต้นข้าว การรักษาสภาพน้ำให้มีค่า pH เหมาะสม ทำให้ต้นข้าวดูดซึมธาตุอาหารได้ดี และช่วยประหยัดปุ๋ย
- ใช้ปุ๋ยหมักมาใส่ในขั้นตอนการเตรียมดินเพื่อเพิ่มธาตุอาหารในดิน
- ฉีดพ่นน้ำหมักชีวภาพหรือน้ำหมักฟาง เพื่อเพิ่มธาตุอาหารก่อนดำนา
- ใส่แหนแดงลงไปแปลงนาบ เมื่อปักดำข้าวได้ประมาณ ๕๐ วัน เพื่อให้แหนแดงช่วยตรึงไนโตรเจน เพิ่มธาตุอาหารให้ต้นข้าวอีกทางหนึ่ง
- เมื่อไม่ใช้ปุ๋ยเคมี ข้าวจะมีความแข็งแรงต้านทานโรคและแมลง ไม่มีความจำเป็นต้องใช้สารเคมีกำจัดแมลง เราจะได้ข้าวปลอดสารเคมี
- นำเทคนิค ๓ เหลือง มาประยุกต์ใช้กับการทำนาบ
- หลีกเลี่ยง คัดเมล็ดสมบูรณ์ไว้เป็นข้าวพันธุ์ และเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ทุก ๆ ๓ ฤดูปลูก เพื่อป้องกันการกลายพันธุ์
- หากจะทำข้าวนาบแบบครบวงจร และให้ได้คุณค่าของข้าวสูงสุด ควรสีข้าวเองด้วยเครื่องสีข้าวมือถือ (เครื่องสีข้าวขนาดเล็ก สีเป็นข้าวกล้องได้ประสิทธิภาพสูง) บริโภคเป็นข้าวกล้อง

ประโยชน์และข้อดีของการทำนาบ

๑. ได้ข้าวที่ไม่มีสารเคมีเจือปน เนื่องจากไม่ใช้สารเคมีในการเพาะปลูก เป็นข้าวปลอดสารพิษปลอดภัยแก่ผู้บริโภค
๒. พึ่งตนเองด้านอาหาร สร้างแหล่งอาหารภายในครอบครัว
๓. ลดข้อจำกัดในครอบครัวที่ไม่มีพื้นที่ทำนาขนาดใหญ่ เพราะใช้พื้นที่เพียงน้อยนิดก็สามารถปลูกข้าวบริโภคเองได้ อีกทั้งยังปรับขนาดกว้างยาวตามลักษณะพื้นที่ที่มี อาทิ พื้นที่ทำนาบที่ต้องการสำหรับหนึ่งคน คือ ๖๐ ตารางเมตร สามารถใช้พื้นที่ขนาด ๖ × ๑๐ เมตร ๘ × ๗.๕ เมตร ๒ × ๓๐ เมตร หรือ ๔ × ๑๕ เมตร ก็ได้

๒. แหล่งเรียนรู้ชุมชน ศูนย์วิสาหกิจชุมชนบอนสี

เลขที่ ๒๗/๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
รหัสไปรษณีย์ ๒๔๑๔๐ โทรศัพท์ ๐๘๖-๑๓๘-๔๙๖๑

ประวัติความเป็นมา

วิสาหกิจชุมชน หมู่บ้านเทพราชบอนสี เฉลิมพระเกียรติ ครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี
เกษตรกรใน หมู่ที่ ๑ ตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้งและเลี้ยงไก่

ประสบปัญหาเรื่อง ราคาทุ้งตกต่ำ และไถ่เป็นโรคไข้หวัดนกระบาด แรงงานประกอบอาชีพหายากขึ้น กอปรกับ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ รัฐบาลมีโครงการหมู่บ้าน SML โดยทางอำเภอได้แจ้งกับทางผู้ใหญ่บ้าน (คุณทวีศักดิ์ น้อยเจริญ) ให้ประชุมปรึกษากับ สมาชิกในหมู่บ้านจัดทำโครงการส่งเสริมอาชีพ

ในที่ประชุม คุณมนตรี เทียนขาว กรรมการสมาคมบอนสีแห่งประเทศไทย ได้นำเสนอโครงการ หมู่บ้านบอนสีเพื่อเป็นกิจกรรมส่งเสริมอาชีพให้แก่เกษตรกรในหมู่บ้าน ซึ่งคุณมนตรีได้ดูงานที่หมู่บ้านบอนสี เถลิงพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถเนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคล เถลิงพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗ อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

คุณมนตรี จึงได้นำเสนอโครงการหมู่บ้านบอนสีฯ พร้อมทั้งชี้แจงแนวคิด ให้คำแนะนำ คำปรึกษาแก่สมาชิก ๓๓ คน โดยการชี้แจงผู้เขียนเน้นเรื่องคนเป็นอันดับแรก คนในหมู่บ้านที่จะร่วมดำเนินการ จะต้องมีการรวมกลุ่มกัน เพื่อร่วมกันคิด ร่วมกันรับฟังข้อมูล ร่วมกันปฏิบัติ อีกทั้งต้องมีความซื่อสัตย์ และความเสียสละ เพื่อส่วนรวม ในการทำกิจกรรมร่วมกัน อันดับที่สอง การจัดสร้างโรงเรือน ทำกิจกรรมแบบพอเพียง และวิธีการปลูกเลี้ยงบอนสีเป็นอันดับสุดท้าย นอกจากนั้น ยังให้คำปรึกษาแนวคิดการจัดทำเป็นโรงเรือนบอนสี เป็นโรงเรือนที่รวบรวมสายพันธุ์บอนสีที่พร้อมจะขาย และปรับปรุงทัศนียภาพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งจะนำรายได้เข้าสู่ชุมชนได้

องค์ความรู้

หมู่บ้านเทพราชบอนสีฯ มีกิจกรรมในการผลิตบอนสีเพื่อการค้า การปลูกเลี้ยง และ ประชาสัมพันธ์ส่วนใหญ่ จะผลิตเป็นไม้กระถาง ต้นบอนสีขนาดกระถาง ๔ นิ้ว ราคา ๓๕ บาท และต้นบอนสีขนาดกระถาง ๘ นิ้ว ราคา ๖๐-๘๐ บาท นอกจากนั้น โรงเรือนบอนสีหมู่บ้านเทพราชบอนสีฯ ยังเป็นศูนย์การเรียนรู้บอนสีให้แก่นักเรียน นักศึกษา เกษตรกรผู้สนใจจากการดำเนินงานของหมู่บ้านเทพราชบอนสีฯ เป็นการเพิ่มวิถีชีวิตของคนเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงไก่ ซึ่งมีรายได้มาก มาปลูกเลี้ยงบอนสีเพื่อเป็นรายได้เสริม แต่ผลลัพธ์ที่ได้ของคนในหมู่บ้านที่เป็นคนสูงวัย จะมีความสุขกาย สุขใจ ที่ได้ชมความงามของใบบอนสีในโรงเรือน แล้วยังผลิตขยายพันธุ์เป็นไม้กระถาง จำหน่ายเป็นรายได้เสริม ซึ่งประมาณว่าเกษตรกรในหมู่บ้านมีรายได้เสริมไม่ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท ต่อเดือน

การนำสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์

มีโรงเรือนบอนสีตั้งอยู่ในพื้นที่ ๑๐๐ ตารางวา ที่ปรับปรุงทัศนียภาพเพื่อแสดงสายพันธุ์บอนสี ที่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงสายพันธุ์ส่วนใหญ่จากสมาชิกของสมาคมบอนสีแห่งประเทศไทย และผู้ปลูกเลี้ยงทั่วไป โดยโรงเรือนมีสถานที่ตั้ง เลขที่ ๑๔/๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ๒๔๑๔๐ โทร. (๐๘๖) ๑๓๘-๔๙๖๑, (๐๘๑) ๗๖๑-๖๐๖๐ โดยหมู่บ้านอยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ไม่เกิน ๒๐ กิโลเมตร เช่น ตลาดเก่าคลองสวน ๑๐๐ ปี ตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา วัดหลวงพ่อโสธร อำเภอมะเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา แหล่งท่องเที่ยวชมปลาโลมา อำเภอบางปะกง

การบริหารจัดการ

การบริหารงานของหมู่บ้านเทพราชบอนสีฯ มีคณะกรรมการดำเนินงาน จำนวน ๑๕ คน ประกอบด้วย ตำแหน่งหลักๆ ๕ ตำแหน่ง ได้แก่

คุณสายหยุด น้อยเจริญ	ประธาน
คุณวีระพันธ์ หัตถโชติ	รองประธาน
คุณวิเชียร พ่วงภู	เลขานุการ
คุณมนตรี เทียนขาว	ประชาสัมพันธ์
และกรรมการอีก ๑๐ ตำแหน่ง	

ดำเนินการตามแนวพระราชดำรัส “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

อันดับแรก คนในหมู่บ้านที่จะร่วมดำเนินการจะต้องมีการรวมกลุ่มกัน เพื่อร่วมกันคิด ร่วมกันรับฟังข้อมูล ร่วมกันปฏิบัติ อีกทั้งต้องมีความซื่อสัตย์ และความเสียสละ เพื่อส่วนรวม ในการทำกิจกรรมร่วมกัน อันดับที่สอง การจัดสร้างโรงเรือน ทำกิจกรรมแบบพอเพียง และวิธีการปลูกเลี้ยงบอนสีเป็นอันดับสุดท้าย นอกจากนั้น ยังให้คำปรึกษาแนวความคิดการจัดทำเป็นโรงเรือนบอนสี เป็นโรงเรือนที่รวบรวมสายพันธุ์บอนสีที่พร้อม จะขาย และปรับปรุงทัศนทัศน์เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งจะนำรายได้เข้าสู่ชุมชนได้

การสร้างอาชีพ

ราชินีแห่งไม้ใบ เป็นสมญานามที่ผู้คนทั่วโลก ได้มอบให้กับพันธุ์ไม้ที่คนไทยเราเรียกขานกันว่า บอนสี มนต์เสน่ห์แห่งความงามที่ไม่เสื่อมคลายของสีเส้นและรูปทรงของใบบอน ได้ทำให้ไม้ประดับชนิดนี้ ยังได้รับความนิยมจากผู้คนมาโดยตลอด ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ บอนสี ในวันนี้ไม่เป็นเพียงไม้ประดับแสนสวยของผู้นิยมเท่านั้น แต่ยังเป็นพรรณพืชที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้มีพระราชเสาวนีย์เมื่อครั้งเสด็จฯ แปรพระราชฐานไปยังพระตำหนักทักษิณราชินีนาถ จังหวัดนราธิวาส เพื่อทรงงานและเสด็จฯ ทรงเยี่ยมพสกนิกรในพื้นที่ภาคใต้ ช่วงปี ๒๕๔๒ ให้จังหวัดนราธิวาส ซึ่งมีบอนสีเกิดขึ้นตามธรรมชาติอย่างมากมาให้เป็นแหล่งอนุรักษ์ และปลูกบอนสีเพื่อการค้า เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่จากพระราชเสาวนีย์ขององค์ผู้เป็นแม่แห่งแผ่นดิน กรมส่งเสริมการเกษตร ในฐานะเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลเกี่ยวกับเรื่องของการส่งเสริม จึงได้ดำเนินการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อปลูกบอนสีจำหน่าย นับตั้งแต่นั้นมาจนถึงวันนี้ การส่งเสริมการปลูกบอนสีได้เป็น อีกแผนงานหนึ่งที่หน่วยงานในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร คือศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา (พืชสวน) ได้นำมาขยายผลและดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านบวรของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และพื้นที่ใกล้เคียงได้เกิดอาชีพการปลูกบอนสีจำหน่ายทางศูนย์ได้จัดทำศูนย์สาธิตการปลูกบอนสีขึ้นในพื้นที่เขาหินซ้อน โดยรวบรวมสายพันธุ์บอนสีที่มีอยู่ในเมืองไทย ทั้งที่เป็นพันธุ์ไทยกว่า ๑๐ ชนิด และพันธุ์ลูกผสมกว่า ๗๐ ชนิด มาปลูกเลี้ยงไว้เพื่อเป็นตัวอย่างและเป็นแหล่งศึกษาดูงานเกี่ยวกับเทคนิคการปลูกการดูแลให้กับประชาชนที่สนใจ และที่กำลังดำเนินการอยู่คือ การจัดพื้นที่สาธิตการปลูกบอนสีเพื่อเก็บหัวในแปลง ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการปรับพื้นที่

“บอนสี ถือเป็นพืชเด่นอีกชนิดหนึ่งของทางศูนย์นอกเหนือจากเกษตรอินทรีย์ และการรวบรวมพันธุ์มะม่วงในประเทศไทย สำหรับการปลูกบอนสีได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ในปีงบประมาณ ๒๕๔๗” นายคณิง กลัปกกลาย ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา (พืชสวน) กล่าวในระหว่างการนำเยี่ยมชมการปลูกบอนสีภายในศูนย์สาธิตที่จัดสร้างขึ้น “แต่ละปีนั้นเราต้องผลิตบอนสีเพื่อส่งให้กับทางกรมส่งเสริมการเกษตรไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ประมาณ ๒๐,๐๐๐ กระถาง รวมทั้งการปลูกเพื่อสาธิต และจำหน่ายให้กับเกษตรกร ที่สนใจเกี่ยวกับการปลูกเลี้ยงบอนสีด้วย ซึ่งผู้สนใจสามารถที่จะเดินทางมาเยี่ยมชมการปลูกได้ตลอดทั้งปี” ทั้งนี้ ทางศูนย์ได้มีโครงการจัดอบรมเกี่ยวกับการปลูกเลี้ยงบอนสีให้กับประชาชนที่สนใจอย่างต่อเนื่อง จนปัจจุบันได้มีกลุ่มเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา รวมกันจัดตั้งเป็นกลุ่มผู้ปลูกบอนสีเพื่อผลิตหัวบอน จำหน่ายส่งไปยังตลาดต่างประเทศแล้ว “หากสนใจขอเพียงให้ติดต่อมาหาเรา หากอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดฉะเชิงเทรา แต่หากเป็นพื้นที่ในเขตจังหวัดอื่น ขอให้ประสานกับเจ้าหน้าที่เกษตรตำบลหรืออำเภอ ก่อน ให้ติดต่อประสานมายังทางศูนย์ โดยรวมกันมาเป็นกลุ่มตั้งแต่ ๕ คน ขึ้นไป เราจะจัดอบรมให้ความรู้จนสามารถนำไปปลูกเป็นอาชีพได้” ทั้งนี้ ในการอบรมเกี่ยวกับเรื่องของบอนสีนั้น นอกเหนือจากการรู้จักสายพันธุ์บอนสีแล้ว ยังเน้นที่การขยายพันธุ์เป็นหลัก โดยใช้ระยะเวลาในการอบรมประมาณ ๑ วัน “วันนี้บอนสีถือเป็นไม้ประดับที่สามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรได้ โดยเฉพาะการปลูกเพื่อเก็บหัวบอนสีส่งจำหน่ายตลาดต่างประเทศ ซึ่งขณะนี้เกษตรกรหลายรายหลายกลุ่มได้ดำเนินการปลูกเพื่อจำหน่าย โดยปริมาณการส่งตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ หัว ขึ้นไป”

บอนสีนั้น ถือเป็นไม้ประดับที่ให้ความสวยงามอย่างมาก ทางศูนย์จึงเน้นในการปลูกสาธิต เพื่อให้ผู้สนใจ ได้รู้จักทั้งสายพันธุ์และการนำไปใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะการปลูกตัดใบจำหน่าย ที่บอนสีหลายสายพันธุ์มีข้อเด่น ในเรื่องความคงทนของใบ “อย่างพันธุ์ยุทธหัตถี ใบมีความสวยงาม อายุการใช้งานสามารถอยู่ได้นานถึง ๒ อาทิตย์” คุณจิราภรณ์ กาญจนเกตุ นักวิชาการเกษตร ผู้รับผิดชอบดูแลแปลงปลูกบอนสีได้กล่าวให้ฟังและกล่าวอีกว่า “ที่เราผลิตอยู่ทุกวันนี้ หากเปิดจำหน่ายกันจริง ๆ ก็ไม่พอขายเพราะเกษตรกรที่มาเยี่ยมชมงานนั้น เมื่อมาเห็นแล้วจะสนใจและต้องการซื้อสายพันธุ์กลับไปปลูกกันมากทีเดียว” คุณจิราภรณ์ กล่าว แต่สิ่งที่สำคัญในการปลูกเลี้ยงบอนสีนั้นคือ ความชื้น โดยทางศูนย์แนะนำว่า ควรตั้งกระถางปลูกบอนสีไว้ในภาชนะที่เก็บน้ำได้ อย่างถาดรองหรือกระถางพลาสติก โดยใส่น้ำระดับ ๑ ใน ๓ ของกระถางปลูก ซึ่งจะเป็นวิธีที่ทำให้บอนสีมีความสวยงามและไม่ทิ้งใบ สำหรับศูนย์สาธิตการปลูกบอนสี จะเปิดให้ผู้สนใจได้เข้าเยี่ยมชมได้ตลอดเวลา โดยคุณจิราภรณ์จะคอยอธิบายและให้คำแนะนำแก่ผู้สนใจ ทุกเรื่องราวเกี่ยวกับบอนสี พร้อมทั้งยังสามารถเลือกซื้อบอนสีสายพันธุ์ต่าง ๆ ได้ในราคาที่ย่อมเยา โดยมีตั้งแต่กระถางขนาด ๔ นิ้ว ขึ้นไป เพื่อนำไปปลูกเลี้ยงประดับโต๊ะทำงานหรือจัดเป็นสวนหย่อมเล็ก ๆ บริเวณมุมบ้าน

เทคนิคการปลูกบอนสีเพื่อส่งออก

ข้อแนะนำเกี่ยวกับการผลิตหัวบอนสีเพื่อการส่งออกว่า หัวบอนสีเพื่อการส่งออกควรมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางหัวตั้งแต่ ๒ เซนติเมตร ขึ้นไป จึงจำเป็นที่จะต้องปลูกลงดินนาน ๗ เดือน เพื่อจะได้หัวที่มีขนาดใหญ่ โดยแบ่งขั้นตอนออกเป็น ๓ ขั้นตอน ดังนี้

๑. สำหรับการเตรียมพื้นที่ปลูก ควรเตรียมในช่วงเดือนเมษายน ดินที่ปลูกควรเป็นดินร่วนปนทรายมีการระบายน้ำดี และดินควรมีค่าความเป็นกรด-ด่าง ประมาณ ๖.๕ -๗.๐ ในการเตรียมพื้นที่นั้น ควรเก็บซากพืชในแปลงแล้วเผาทิ้ง จากนั้นไถดินและตากดินไว้นานประมาณ ๓๐ วัน จึงไถและคราดเก็บวัชพืชออกจากแปลง จากนั้นใช้ยูเรียผสมปูนขาว ในอัตราส่วน ๑ ต่อ ๑๐ หรือประมาณ ๘๘๐ กิโลกรัมต่อไร่ หว่านใส่ดินก่อนไถครั้งที่ ๒ แล้วจึงไถพรวนยกแปลงสูง ๓๐ เซนติเมตร กว้าง ๑.๒ เมตร เว้นช่องทางเดินประมาณ ๐.๕ เมตร ย่อยหน้าดินพร้อมผสมปุ๋ยหมักหรือกลบดินบดเก่า

๒. การกำหนดระยะปลูก ประมาณ ๓๐ x ๓๐ เซนติเมตร จำนวนต้นพันธุ์ ประมาณ ๑๐,๐๐๐ ต้น ต่อไร่ส่วนการปลูกลงแปลงในช่วงต้นเดือนพฤษภาคม กรณีที่หวับนสีมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางตั้งแต่ ๑ นิ้ว ขึ้นไป สามารถนำหวัมาผ่าเป็น ๔-๖ ชิ้น ล้างน้ำแล้วแช่น้ำยาฆ่าเชื้อรา ลงปลูกในแปลงได้เลย แต่กรณีที่หวับนสีมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางน้อยกว่า ๒ เซนติเมตร ให้นำหวับนสีมาผ่าแล้วปลูกเฉียงให้ได้ต้นพันธุ์จนมีอายุประมาณ ๔๕ วัน จึงนำต้นกล้ามาลงปลูก สำหรับหลุมปลูกควรรองก้นหลุมด้วยปุ๋ยมูลสัตว์ กดดินให้แน่นบริเวณโคนต้น ใช้ฟางแห้งคลุมหน้าดิน และในระยะปลูกใหม่ ควรให้น้ำเข้า-เย็น จนบอนสีเจริญเติบโตได้ดี

๓. หลังจากปลูกแล้วประมาณ ๑ เดือน หรือประมาณเดือนมิถุนายน ให้ใส่ปุ๋ยเคมีอีกครั้ง โดยใช้ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๕๐ กิโลกรัม ต่อไร่ ใส่รอบโคนต้น อย่าให้ถูกต้น เพราะจะทำให้ต้นไหม้ หลังจากนั้น ในเดือนถัดไปให้ใส่ปุ๋ย สูตร ๑๓-๒๑-๒๑ อัตรา ๕๐ กิโลกรัม ต่อไร่ เดือนละ ๑ ครั้ง จำนวน ๓ ครั้ง คือในเดือนกรกฎาคม สิงหาคม และกันยายน และเมื่อถึงเดือนตุลาคมไม่ต้องใส่ปุ๋ยอีก เนื่องจากต้นบอนสีจะเริ่ม พักตัว ทั้งนี้ ในช่วงเดือนตุลาคม ซึ่งเริ่มเข้าสู่ฤดูหนาว ต้นบอนสีจะเริ่มพักตัว โดยจะค่อยๆ ทิ้งใบ ใบจะเหลือง จนไม่มีใบเหลือ ช่วงที่ต้นบอนสีเข้าสู่การพักตัว ควรงดการให้น้ำและชุดหวัมาล้างทำความสะอาด ขุดด้วยสารเคมีป้องกันเชื้อรา ผึ่งทิ้งไว้ให้แห้งแล้วจึงเก็บใส่ภาชนะ เช่น ถัง กล่อง หรือตะกร้า ที่มีการระบายอากาศหรือถ้ามีห้องเย็นควรเก็บไว้ที่อุณหภูมิประมาณ ๑๕ องศาเซลเซียส เพื่อรอการจำหน่ายต่อไป ส่วนเรื่องการจำหน่ายบอนสีนั้น ปัจจุบันการผลิตหวับนสีส่วนใหญ่จะส่งออกต่างประเทศ ต้นบอนสีที่ออกจากหวับนสีจะทำให้ต้นแข็งแรงสามารถปลูกเป็นไม้ประดับกระถางและง่ายต่อการดูแลรักษา

เป็นแหล่งศึกษาดูงาน

นอกจากนั้น โรงเรียนบอนสีหมู่บ้านเทพราชบอนสีฯ ยังเป็นศูนย์การเรียนรู้บอนสีให้นักเรียน นักศึกษา เกษตรกรผู้สนใจ โดยปี พ.ศ. ๒๕๕๐ อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร คุณทรงศักดิ์ วงศ์ภูมิวัฒน์ ได้มอบหมายให้เป็นที่ปรึกษาอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร คุณวารินทร์ บุษบรรณ ร่วมกับเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา คุณอภิชาติ กาญจนโอภาส ให้หมู่บ้านเทพราชบอนสีฯ เป็นศูนย์การเรียนรู้บอนสี ให้แก่เด็กนักเรียน จำนวน ๖๐ คน ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านนายยาว และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านนาอีสาน ตำบลสนามชัยเขต อำเภอสนาบชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีคุณสายหยุด น้อยเจริญ ประธานวิสาหกิจชุมชนหมู่บ้านฯ เป็นวิทยากรบรรยาย ตลอดจนร่วมสนับสนุนต้นบอนสี ต้นบอนสีเพิ่มเติมให้กับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านนายยาว และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านนาอีสานเพิ่มรายได้ / มีพอใช้ / ส่งเสริมเกื้อกูลญาติมิตร

จากการดำเนินงานของหมู่บ้านเทพราชบอนสีฯ เป็นการเพิ่มวิถีชีวิตของคนเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงไก่ ซึ่งมีรายได้มาก มาปลูกเลี้ยงบอนสีเพื่อเป็นรายได้เสริม แต่ผลลัพธ์ที่ได้ของคนในหมู่บ้านที่เป็นคนสูงวัย จะมีความสุขกาย สุขใจ ที่ได้ชมความงามของใบบอนสีในโรงเรือน แล้วยังผลิตขยายพันธุ์เป็นไม้กระถาง จำหน่ายเป็นรายได้เสริม ซึ่งประมาณว่าเกษตรกรในหมู่บ้านมีรายได้เสริมไม่ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท ต่อเดือน (สืบค้นวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖ จาก www.CCS.nfe.go.th/bang-preaw)

๓. พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดเทพราช

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดเทพราชเกิดขึ้นจากดำริของท่านพระครูสุเทพสันติคุณ (ประเทือง สนตจิตโต) ที่เล็งเห็นถึงคุณค่า และ ความงดงามในอดีตของชาวเทพราช ซึ่งประกอบไปด้วย ประเพณี วัฒนธรรม รวมถึงภูมิปัญญาต่างๆ ที่ถูกถ่ายทอดผ่านประติมากรรม และศิลปวัตถุต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำมารวบรวมเก็บรักษาไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป โดยในเบื้องต้นหลวงพ่อประเทืองได้ริเริ่มที่จะสร้างเป็นเพียงโรงเก็บเรือ แต่ยังมีทันได้ลงมือหลวงพ่อก็เกิดอาพาธและมรณภาพลงใน พ.ศ.๒๕๔๖

เจ้าอาวาสรูปต่อมาคือ พระครูสุเทพประภาธร (พงศศักดิ์ อาภาโร) ได้สืบทอดเจตนารมณ์ในการสร้างพิพิธภัณฑ์ต่อจากหลวงพ่อประเทือง โดยเริ่มลงมือสร้างใน พ.ศ.๒๕๕๐ จนมาแล้วเสร็จใน พ.ศ.๒๕๕๖ ใช้บในการก่อสร้างประมาณ ๑๑ ล้านบาท โดยได้รับปัจจัยในการก่อสร้างจากงานบุญทอดกฐิน ผ้าป่า งานประจำปี และจากผู้มีจิตศรัทธา ทั้งในตำบลเทพราช และถิ่นอื่น ซึ่งทางวัดได้ทำพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์ เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๖

พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดเทพราชสร้างและออกแบบโดยคณะช่างไม้จากจังหวัดอ่างทอง ซึ่งมีลักษณะเป็นเรือนไทยหมู่เก้าใต้ถุนสูง(ประกอบด้วยหลังคาทรงจั่ว ๙ หลัง) ความน่าสนใจของเรือนดังกล่าวนี้อยู่ที่การจัดวางตำแหน่งของเรือนอย่างสมดุล ดูสงบนิ่งตามแบบอย่างเรือนไทยโบราณ ซึ่งประกอบด้วยเรือนกลาง เรือนขวาง หอกลาง และหอนั่ง นอกจากนี้พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดเทพราชได้ใช้เทคนิคการประกอบเรือนแบบโบราณที่เน้นการประกอบไม้ด้วยการใช้ลิ้มและเดือยแทนการใช้ตะปู

บนพิพิธภัณฑสถานประกอบด้วยเรือนใหญ่ ๓ หลัง ซึ่งจัดแสดงศิลปวัตถุที่จำแนกเป็นหมวดหมู่ ดังนี้

- **เรือนด้านทิศเหนือ** (เรือนรับโชค) จัดแสดงศิลปวัตถุที่เกี่ยวข้องในพระพุทธศาสนา ซึ่งประกอบด้วย พระพุทธไสยาสน์จำลอง พระพุทธรูปหยกจากวัดธรรมมงคล พระพุทธรูปโบราณสมัยต่างๆ เครื่องสังเค็ดที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ.๒๔๕๒ และหิ้งตั้งพระขาสีงห์ประดับจิตรกรรมไทยสมัยรัชกาลที่ ๓ รวมถึงเครื่องดนตรีไทยจากคณะดนตรีไทยที่มีอายุเก่าแก่กว่า ๑๐๐ ปี

ในตำบลเทพราช

ภาพเครื่องสังเค็ด ของ ร.๕

- เรือนด้านทิศตะวันออก (เรือนเงินเรือนทอง) จัดแสดงศิลปวัตถุที่มีค่า ซึ่งเป็นของใช้ของพระเถระผู้ใหญ่วัดเทพราชในสมัยก่อน ๆ ประกอบด้วยเครื่องเคลือบ เครื่องลายคราม นาฬิกาโบราณ รวมถึงตะเกียงโบราณรูปแบบต่าง ๆ

- เรือนด้านทิศตะวันตก (เรือนทรัพย์) จัดแสดงเครื่องมือเครื่องใช้ของผู้คนในอดีต จำพวกสิ่งของเครื่องใช้ภายในครัว หม้อ ไห รูปแบบต่าง ๆ และอุปกรณ์ช่างไม้โบราณ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามนอกเหนือจากห้องจัดแสดงศิลปวัตถุทั้ง ๓ ห้อง ทางวัดได้นำเครื่องมือการเกษตรในอดีตที่ได้รับบริจาคจากชาวบ้านในท้องถิ่นมาจัดแสดงในส่วนใต้ถุนเรือนไทย และภูมิทัศน์รอบเรือนไทย เช่น เรือรูปแบบต่าง ๆ เกรียน กังหันวิดน้ำ และสืฝัด เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นว่าพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดเทพราชประกอบไปด้วยบทบาทที่สำคัญต่อสังคมหลายประการด้วยกัน เช่น เป็นแหล่งข้อมูลทางความรู้ที่เชื่อมโยงภูมิปัญญาของผู้คนในอดีตสู่ปัจจุบัน รวมถึงเป็นแหล่งเก็บรวบรวมศิลปวัตถุ และประติมากรรม ของบรรพบุรุษในอดีตที่นับวันเริ่มสูญหายไปตามกาลเวลานอกจากนี้ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่นอกเหนือจากชมศิลปวัตถุ ยังสามารถเที่ยวชมบรรยากาศอันสวยงามของเรือนไทยโบราณซึ่งนับวันเริ่มหาชมได้ยาก

ผู้สนใจสามารถเข้าชมได้ในวันเสาร์-วันอาทิตย์ ในเวลาราชการ ส่วนวันจันทร์-วันศุกร์ สามารถติดต่อเข้าชมเป็นหมู่คณะได้ โดยติดต่อเจ้าอาวาสวัดเทพราช

พระครูสุเทพประภาธร (พงศักดิ์ อาภาธโร)

เจ้าอาวาสวัดเทพราชรูปปัจจุบัน

ผู้สืบทอดเจตนารมณ์การสร้างพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดเทพราช

ภาพต้นแบบพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดเทพราช ขณะกำลังก่อสร้าง

ตกแต่งโดยคอมพิวเตอร์ให้เสร็จสมบูรณ์โดย

นายจักรกฤษณ์ ไชยพิเดช

บรรยายกาศงานเปิดพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดเทพราช เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๖

๔. ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้ทักษะชีวิตหลักเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนพุทธิรังสีพิบูล

ศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้ ตั้งอยู่ที่ ต.ลาดขวาง อ.บ้านโพธิ์ จ.ฉะเชิงเทรา เป็นศูนย์การเรียนรู้และฝึกอบรม เน้นการทำให้เป็นพื้นฐาน มีพระอาจารย์สมพงษ์ โรจนวังโส เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ และมีนายวิชัย ธรรมเมธพร ผู้อำนวยการโรงเรียนพุทธิรังสีพิบูล เป็นรองผู้อำนวยการศูนย์ฯ

โรงเรียนพุทธิรังสีพิบูล ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยใช้ทฤษฎีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง มีการจัดเป็นฐานการเรียนรู้ เพื่อสามารถนำความรู้ที่ได้นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งมีฐานการเรียนรู้อยู่ ๗ ฐาน เช่น ฐานการผลิตไบโอดีเซล ฐานการเผาถ่าน และน้ำส้มควันไม้ ฐานเรียนรู้บัญชีครัวเรือน เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการนำพลังงานทดแทนแสงอาทิตย์มาใช้ร่วมกับสิ่งของเหลือใช้แล้วประดิษฐ์เป็น สิ่งต่าง ๆ เช่น รถจักรยาน และรถสามล้อ ที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ และเซ็นเซอร์ตรวจจับความเคลื่อนไหว ด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งถือเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่น่าสนใจมาก ผู้สนใจสามารถเข้ามาเยี่ยมชมได้ทุกวัน ยกเว้น วัน โขน และวันพระ เพราะโรงเรียนปิด

๕. ประวัติความเป็นมา เรื่อง ภาพเก่า ๑๐๐ ปี โรงเจคลองสวน

จากการเข้าไปสังเกตภาพที่โรงเจที่ข้างตลาดคลองสวน พบเพียงแผ่นภาพเก่า ๆ ๓ รูป เป็นภาพเขียนเกี่ยวกับพระสงฆ์ในประเทศจีนหรือเทพเจ้าตามความเชื่อของชาวจีนจากการสัมภาษณ์นายชะลอ บุญสนอง สมาชิกคณะกรรมการของโรงเจ ได้ทราบข้อมูลว่าภาพทั้งหมดเป็นของศาลเจ้าแต่ย้ายไปเก็บไว้ที่โรงเจเป็นภาพประดับฝาผนังเหมือนกับที่วิหารหรืออุโบสถของวัดไทย ภาพเหล่านี้มีอายุร่วม ๑๐๐ ปี มีสภาพเสื่อมโทรมไปเป็นธรรมดา ส่วนใหญ่สูญหาย บางส่วนผุพัง มีเพียงบางส่วนที่นำไปซ่อมที่วงเวียนใหญ่

ส่วนแนวทางในการอนุรักษ์ภาพเก่า นายชะลอ บุญสนอง ได้ให้แนวคิดไว้ ๓ แนวทาง คือ

๑. นำไปซ่อมแซมให้กลายเป็นของใหม่
๒. ให้นำภาพเก่า ๆ เหล่านั้น นำไปใส่กรอบให้เรียบร้อย
๓. ให้นำไปวาดเป็นภาพใหม่

นอกจากนี้นายชะลอ บุญสนอง ยังได้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเจกับศาลเจ้าไว้อย่างน่าสนใจว่า ในอดีตโรงเจและศาลเจ้าเปรียบเสมือนพี่น้องกัน แม้ว่าจะแยกกันอยู่คนละฝั่งแม่น้ำ แต่เมื่อมีงานไม่ว่าจะเป็นโรงเจ (หุ้จ้) หรือศาลเจ้า ทุกคนจะให้ความร่วมมือกัน ในการดำเนิน มีหนังฉาย มีลิเก

มีจัว มีงานเทศกาลในวันสุดท้ายของการกินเจ เดือน ๑๐ ดังนั้น โรงเจ หมายถึง ความบริสุทธิ์ของศีล ส่วน ศาลเจ้า หมายถึง ความศักดิ์สิทธิ์ อิทธิปาฏิหาริย์ของเทพเจ้าที่ปกป้องรักษาคนให้โชคดี มีความสุข (ที่มา : คุณ ชะลอ บุญสนอง. (๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๔). เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายวชิรพงศ์ มณีนันทวัฒน์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ตลาดคลองสวน ๑๐๐ ปี)

๖. ตลาดคลองสวน ๑๐๐ ปี

ตลาดคลองสวน ๑๐๐ ปี ตั้งอยู่ริมคลองประเวศน์บุรีรมย์ในพื้นที่ ๒ จังหวัดคือ ตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา และตำบลคลองสวนอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ตั้งอยู่ทั้ง 2 จังหวัด มีคลองขั่นกลางซึ่งเป็นเส้นแบ่งจังหวัดพอดี

ตลาดคลองสวนเป็นตลาดเก่าแก่ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ หากย้อนกลับไปในอดีต การเดินทางโดยเรือจะสะดวกและรวดเร็วที่สุด ถ้าเดินทางจากฉะเชิงเทราเข้ากรุงเทพ ฯ จะต้องใช้เรือเมล์ขาวของนายเลิศซึ่งมีเพียงลำเดียว รับคนจากประตูน้ำท่าถั่ว (ฉะเชิงเทรา) ผ่านตลาดคลองสวน ก่อนจะแล่นเข้าสู่ประตูน้ำ (วังสระปทุม) กรุงเทพมหานคร

เมื่ออดีตตลาดคลองสวนจึงเป็นจุดแวะพักและเป็นศูนย์รวมของชุมชน จุดแลกเปลี่ยนสินค้า และเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญและสะดวกที่สุดจะเห็นได้จากสิ่งปลูกสร้าง โรงเจ วัด และสุเหร่าที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวไทยจีน, ชาวไทยพุทธ, ชาวไทยมุสลิมจะอยู่บริเวณใกล้เคียงกันและอยู่ร่วมกันอย่างสงบ หากมีงานกุศล เช่น การขุดคลอง ทำถนน ต่างก็จะมาร่วมแรงร่วมใจพัฒนาสาธารณูปโภคร่วมกัน จุดพบปะนั้นคือร้านกาแฟ ทุกคนแม้ต่างศาสนาก็สามารถเข้ามาที่จุดนัดพบแห่งนี้ได้มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์การดำเนินชีวิต พูดคุยเรื่องข่าวสารเหตุบ้านการเมือง ร้านกาแฟจึงเป็นเสมือนสิ่งเสพติดที่ผู้คนในชุมชน ต้องมาพบกันเป็นประจำทุกเช้าอย่างขาดเสียมิได้ แม้ในทุกวันนี้ ร้านกาแฟก็ยังเป็นจุดนัดพบของชุมชน

ปัจจุบันตลาดคลองสวน ๑๐๐ ปี โดยความดูแลของสำนักงานเทศบาล ตำบลเทพราช อำเภอ บ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา และสำนักงานเทศบาล ตำบลคลองสวน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ได้ สนับสนุนให้ ชุมชนร่วมกันอนุรักษ์บ้านเรือน รวมทั้งการดำเนินชีวิตให้คงไว้ซึ่งวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย และส่งเสริมให้ตลาดคลองสวน เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิต รวมทั้ง สิ่งปลูกสร้าง ที่ยังมีกลิ่นอายในรัชสมัยรัชกาลที่ ๕